

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΕΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΕΩΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ
ΑΘΗΝΑ 1978

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΡΜΗΝΕΥΣΕΩΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΣΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβερνήσεως τὰ διδακτικά βιβλία τοῦ Δημοτικοῦ, Γυμνασίου καὶ Λυκείου τυπώνονται ἀπὸ τὸν Ὄργανισμό Ἐκδόσεως Διδακτικῶν Βιβλίων καὶ μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Με απόφαση της Ελληνικής Κυβερνήσεως τα διδακτικά βιβλία του Δημοτικού, Γυμνασίου και Λυκείου τυπώνονται από τον Οργανισμό Έκδοσης Διδακτικών Βιβλίων και μοιράζονται ΔΩΡΕΑΝ.

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Β' ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1978

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ
ΚΕΝΤΡΟ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ ΜΕΛΕΤΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ
ΤΜΗΜΑ ΜΕΘΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑ

Β. ΛΥΚΕΙΟΥ

ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ ΔΙΑΓΚΡΕΨΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ

ΑΘΗΝΑ 1978

Στό νέο (μεταβατικό) ωρολόγιο πρόγραμμα τής Β' Λυκείου ή πρώτη ομάδα μαθημάτων επιλογής περιλαμβάνει και τὰ Ἀρχαῖα Ἑλληνικά, γιά τὰ ὁποῖα ἔχουν διατεθεῖ δύο εβδομαδιαῖες διδακτικές ὥρες. Στό ἀντίστοιχο ἀναλυτικό πρόγραμμα προσδιορίζεται ὅτι οἱ ὥρες αὐτές θά ἀφιερωθοῦν κυρίως στή γλωσσική κατάρτιση τῶν μαθητῶν, μέ τή βοήθεια ἀρχαίων ἐλληνικῶν θεμάτων πού προσφέρονται γιά τό σκοπό αὐτό.

Τό Τμήμα Μ.Ε. τοῦ ΚΕΜΕ κλήθηκε νά βοηθήσει στήν πρώτη αὐτή ἐφαρμογή τούς φιλόλογους πού θά διδάξουν τό μάθημα στή Β' Λυκείου, ὥστε νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ στοιχειώδης καί ἀπαραίτητη ὁμοιογένεια τής ὕλης πού θά διδαχτεῖ καί νά καταστεῖ εὐκολότερο τό ἔργο τῶν συναδέλφων στήν ἐπιλογή τῶν κατάλληλων ἀρχαίων ἐλληνικῶν θεμάτων. Συνέταξε λοιπόν τό σύντομο αὐτό βοήθημα, τό ὁποῖο περιέχει:

1. Μεθοδολογικές ὁδηγίες γιά τή διδασκαλία τής θεματογραφίας.
2. Κατάλογο συντακτικῶν φαινομένων πού πρέπει νά μελετηθοῦν μέ τή βοήθεια ἀρχαίων ἐλληνικῶν θεμάτων.
3. Θέματα ἀρχαῖα ἑλληνικά (μέ σύντομα εἰσαγωγικά σημειώματα), τὰ ὁποῖα κρίθηκαν κατάλληλα γιά τήν ἀποδοτική διδασκαλία τοῦ μαθήματος.

Ὁ φιλόλογος πού θά διδάξει θεματογραφία δέ δεσμεύεται:

α) Στήν ἐπιλογή, ἀνάμεσα ἀπό περισσότερα θέματα πού προορίζονται γιά τή διδασκαλία ἑνός συντακτικοῦ φαινομένου, ἐκείνων πού θεωρεῖ αὐτός καταλληλότερα.

β) Στή διδασκαλία θέματος δικῆς του ἐπιλογῆς, πού δέν περιλαμβάνεται στή συλλογή πού παρουσιάζει τό βιβλίό αὐτό, ἐφόσον κρίνει ὅτι αὐτό εἶναι καταλληλότερο γιά τή μελέτη ἑνός συγκεκριμένου συντακτικοῦ φαινομένου.

Σημειώνουμε ἀκόμη ὅτι τὰ θέματα πού προτείνουμε θά ἀποκλειστοῦν κατά τίς κοινές πανελλήνιες ἐξετάσεις τῶν μαθητῶν τής Β' Λυκείου.

Τό βοήθημα αὐτό κατά κάποιον τρόπο ἀποτελεῖ «βιβλίον τοῦ καθηγητῆ» καί θεωροῦμε καλό ἀπό κάθε ἄποψη νά χρησιμοποιεῖται μόνο ἀπό τόν καθηγητή.

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Το νέο (επιβεβαιωμένο) πρόγραμμα προγράμματος της Β' Λυκείου ή πρώτης ή
δεύτερης βαθμίδας εκπαίδευσης περιλαμβάνει και τα Άρθρα 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80, 81, 82, 83, 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92, 93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, 101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112, 113, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 120, 121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 141, 142, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157, 158, 159, 160, 161, 162, 163, 164, 165, 166, 167, 168, 169, 170, 171, 172, 173, 174, 175, 176, 177, 178, 179, 180, 181, 182, 183, 184, 185, 186, 187, 188, 189, 190, 191, 192, 193, 194, 195, 196, 197, 198, 199, 200, 201, 202, 203, 204, 205, 206, 207, 208, 209, 210, 211, 212, 213, 214, 215, 216, 217, 218, 219, 220, 221, 222, 223, 224, 225, 226, 227, 228, 229, 230, 231, 232, 233, 234, 235, 236, 237, 238, 239, 240, 241, 242, 243, 244, 245, 246, 247, 248, 249, 250, 251, 252, 253, 254, 255, 256, 257, 258, 259, 260, 261, 262, 263, 264, 265, 266, 267, 268, 269, 270, 271, 272, 273, 274, 275, 276, 277, 278, 279, 280, 281, 282, 283, 284, 285, 286, 287, 288, 289, 290, 291, 292, 293, 294, 295, 296, 297, 298, 299, 300, 301, 302, 303, 304, 305, 306, 307, 308, 309, 310, 311, 312, 313, 314, 315, 316, 317, 318, 319, 320, 321, 322, 323, 324, 325, 326, 327, 328, 329, 330, 331, 332, 333, 334, 335, 336, 337, 338, 339, 340, 341, 342, 343, 344, 345, 346, 347, 348, 349, 350, 351, 352, 353, 354, 355, 356, 357, 358, 359, 360, 361, 362, 363, 364, 365, 366, 367, 368, 369, 370, 371, 372, 373, 374, 375, 376, 377, 378, 379, 380, 381, 382, 383, 384, 385, 386, 387, 388, 389, 390, 391, 392, 393, 394, 395, 396, 397, 398, 399, 400, 401, 402, 403, 404, 405, 406, 407, 408, 409, 410, 411, 412, 413, 414, 415, 416, 417, 418, 419, 420, 421, 422, 423, 424, 425, 426, 427, 428, 429, 430, 431, 432, 433, 434, 435, 436, 437, 438, 439, 440, 441, 442, 443, 444, 445, 446, 447, 448, 449, 450, 451, 452, 453, 454, 455, 456, 457, 458, 459, 460, 461, 462, 463, 464, 465, 466, 467, 468, 469, 470, 471, 472, 473, 474, 475, 476, 477, 478, 479, 480, 481, 482, 483, 484, 485, 486, 487, 488, 489, 490, 491, 492, 493, 494, 495, 496, 497, 498, 499, 500, 501, 502, 503, 504, 505, 506, 507, 508, 509, 510, 511, 512, 513, 514, 515, 516, 517, 518, 519, 520, 521, 522, 523, 524, 525, 526, 527, 528, 529, 530, 531, 532, 533, 534, 535, 536, 537, 538, 539, 540, 541, 542, 543, 544, 545, 546, 547, 548, 549, 550, 551, 552, 553, 554, 555, 556, 557, 558, 559, 560, 561, 562, 563, 564, 565, 566, 567, 568, 569, 570, 571, 572, 573, 574, 575, 576, 577, 578, 579, 580, 581, 582, 583, 584, 585, 586, 587, 588, 589, 590, 591, 592, 593, 594, 595, 596, 597, 598, 599, 600, 601, 602, 603, 604, 605, 606, 607, 608, 609, 610, 611, 612, 613, 614, 615, 616, 617, 618, 619, 620, 621, 622, 623, 624, 625, 626, 627, 628, 629, 630, 631, 632, 633, 634, 635, 636, 637, 638, 639, 640, 641, 642, 643, 644, 645, 646, 647, 648, 649, 650, 651, 652, 653, 654, 655, 656, 657, 658, 659, 660, 661, 662, 663, 664, 665, 666, 667, 668, 669, 670, 671, 672, 673, 674, 675, 676, 677, 678, 679, 680, 681, 682, 683, 684, 685, 686, 687, 688, 689, 690, 691, 692, 693, 694, 695, 696, 697, 698, 699, 700, 701, 702, 703, 704, 705, 706, 707, 708, 709, 710, 711, 712, 713, 714, 715, 716, 717, 718, 719, 720, 721, 722, 723, 724, 725, 726, 727, 728, 729, 730, 731, 732, 733, 734, 735, 736, 737, 738, 739, 740, 741, 742, 743, 744, 745, 746, 747, 748, 749, 750, 751, 752, 753, 754, 755, 756, 757, 758, 759, 760, 761, 762, 763, 764, 765, 766, 767, 768, 769, 770, 771, 772, 773, 774, 775, 776, 777, 778, 779, 780, 781, 782, 783, 784, 785, 786, 787, 788, 789, 790, 791, 792, 793, 794, 795, 796, 797, 798, 799, 800, 801, 802, 803, 804, 805, 806, 807, 808, 809, 810, 811, 812, 813, 814, 815, 816, 817, 818, 819, 820, 821, 822, 823, 824, 825, 826, 827, 828, 829, 830, 831, 832, 833, 834, 835, 836, 837, 838, 839, 840, 841, 842, 843, 844, 845, 846, 847, 848, 849, 850, 851, 852, 853, 854, 855, 856, 857, 858, 859, 860, 861, 862, 863, 864, 865, 866, 867, 868, 869, 870, 871, 872, 873, 874, 875, 876, 877, 878, 879, 880, 881, 882, 883, 884, 885, 886, 887, 888, 889, 890, 891, 892, 893, 894, 895, 896, 897, 898, 899, 900, 901, 902, 903, 904, 905, 906, 907, 908, 909, 910, 911, 912, 913, 914, 915, 916, 917, 918, 919, 920, 921, 922, 923, 924, 925, 926, 927, 928, 929, 930, 931, 932, 933, 934, 935, 936, 937, 938, 939, 940, 941, 942, 943, 944, 945, 946, 947, 948, 949, 950, 951, 952, 953, 954, 955, 956, 957, 958, 959, 960, 961, 962, 963, 964, 965, 966, 967, 968, 969, 970, 971, 972, 973, 974, 975, 976, 977, 978, 979, 980, 981, 982, 983, 984, 985, 986, 987, 988, 989, 990, 991, 992, 993, 994, 995, 996, 997, 998, 999, 1000.

Το Τμήμα Μ.Ε. του ΚΕΜΕ κλήθηκε να βοηθήσει να βοηθήσει στην πρώτη αυτή ή
φυσική του φιλοπόνηση που θα οδηγούν το μάθημα στη Β' Λυκείου, ώστε
να εξασφαλιστεί η στοιχειώδης και διαφορετική διδασκαλία της ύλης που
θα διδάχεται και να καταστεί εφικτότερο το έργο των αναδιδασκόντων στην κα-
τάκτηση των κατάλληλων δεξιοτήτων. Συνεπώς λοιπόν το
σύστημα αυτό βοηθήσει, το οποίο περιέχει:

1. Μεθοδολογικές οδηγίες για τη διδασκαλία της θεωρητικής.
2. Κατάλογο συντακτικών φαινομένων που πρέπει να μελετηθούν με τη
βοήθεια δεξιοτήτων ελληνικών.

3. Θέματα άρθρα ελληνικά (με σύντομα ερωτηματολόγια) τα ό-
ποια κλήθηκαν κατάλληλα για την παραγωγή διδασκαλίας του μαθήματος.
Ο εαυτός που θα διδάξει θεωρητικά δε βοηθήσει:

α) Στην επιλογή θέματος και περιεχομένου θέματα που προσφέρονται
για τη διδασκαλία ενός συντακτικού φαινομένου, εκείνων που θεωρεί αυτές
κατάλληλα.

β) Στη διδασκαλία θέματος δικής του επιλογής, που δεν περιλαμβάνεται
στη συλλογή που παρουσιάζει το βιβλίο αυτό, θέτοντας κίνητρο για αυτό είναι
κατάλληλα για τη μελέτη ενός συγκεκριμένου συντακτικού φαινομένου.

Γραμμάριος άσκησις τα θέματα που κριτικώς δε βοηθήσει
κατά τις κοινές αναλήψεις λέξεων των μαθητών της Β' Λυκείου.

Το βοηθήμα αυτό κατά κάποιο τρόπο βοηθήσει «βιβλίο του καθηγητή»
και θεωρείται καλό εάν κάθε έργο με χρησιμοποείται από ένα ή
παιδί.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΟΔΗΓΙΕΣ ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ
ΤΗΣ «ΘΕΜΑΤΟΓΡΑΦΙΑΣ» ΣΤΗ Β΄ ΤΑΞΗ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ

1. Ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων θεμάτων στή Μ.Ε. ἔχει σημαντική διδασκαλική παράδοση καί διαμορφωμένη σέ γενικές γραμμές μεθοδολογία. Ἐπειδή ὁμως ἡ «θεματογραφία» ἀποκτᾶ μέ τά νέα μέτρα ἰδιαίτερη σημασία ὡς μάθημα ἐπιλογῆς στούς πανελλήνιους διαγωνισμούς τῶν Β΄ καί Γ΄ τάξεων τοῦ Λυκείου, κρίνουμε ἀπαραίτητο, μέ κίνδυνο νά ἐπαναλάβουμε γνωστά πράγματα, νά συστηματοποιήσουμε καί νά συμπληρώσουμε τήν πείρα μας στήν προκείμενη περίπτωση, ὥστε τά ἀρχαία θέματα νά διδάσκονται στό μέλλον κατά τρόπο ὅσο τό δυνατόν περισσότερο ἐνιαῖο καί ἀποδοτικό.

2. Γιά νά βοηθηθοῦν οἱ καθηγητές στό ἔργο τους, πρέπει νά ἔχουν ὁποσδήποτε ὑπόψη τους τή σχετική περικοπή τοῦ ἀναλυτικοῦ προγράμματος πού εἶναι ἡ ἀκόλουθη:

2.1. Σκοπός (τῆς διδασκαλίας τῆς θεματογραφίας): Νά ὀδηγηθοῦν οἱ μαθητές στή γνώση τῆς δομῆς τῆς ἀρχαίας ἐλληνικῆς καί νά μελετήσουν τά συνθετότερα συντακτικά φαινόμενα πού ἡ λειτουργία τους εἶναι σημαντική στόν ἀρχαῖο ἐλληνικό λόγο. Νά συνειδητοποιηθοῦν οἱ ὁμοιότητες καί οἱ διαφορές (στό λεξιλόγιο, στό τυπικό καί στή σύνταξη) τῆς νέας ἐλληνικῆς (δημοτικῆς) μέ τήν ἀρχαία ἐλληνική καί νά ἐνισχυθεῖ ἡ ἱκανότητα τῶν μαθητῶν στή μεταφορά (μετάφραση) ἀρχαίων ἐλληνικῶν κειμένων στή νεοελληνική γλῶσσα.

2.2. Ὑλη. Θά διδαχτοῦν περίπου 30 θέματα ἀπό περὶ κείμενα τῆς ἀττικῆς διαλέκτου τῆς κλασικῆς ἐποχῆς. (Ἡ διδασκαλία κάθε θέματος δέν πρέπει νά ξεπερνᾷ τίς δύο διδασκαλικές ὥρες.) Τά θέματα πού θά ἐπιλεγοῦν πρέπει νά πληροῦν τίς ἐξῆς προϋποθέσεις:

2.2.1. Νά περιέχουν τήν ἀνάπτυξη μιᾶς ἐνδιαφέρουσας ἰδέας ἢ τήν περιγραφή ἑνός αὐτοτελοῦς περιστατικοῦ (ἱστορικοῦ εἴτε τῆς δημόσιας ἢ ἰδιωτικῆς ζωῆς τῶν Ἀρχαίων Ἑλλήνων), χωρίς νά ξεπερνοῦν τοὺς 20 στίχους.

2.2.2. Νά προσφέρονται γιά τή μελέτη ἑνός συνθετότερου συντακτι-

κοῦ φαινομένου ἢ γιὰ τή συμπλήρωση ἑλλείψεων τῶν μαθητῶν στή γραμματική.

2.2.3. Νά παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον αἰσθητικό, ὥστε ἀπό ἄποψη μορφῆς νά μὴν ὑστεροῦν ἀπὸ τὰ διδασκόμενα στήν τάξη κείμενα. Καλὸ εἶναι τὰ διδασκόμενα θέματα κάθε φορά νά ἔχουν περιεχόμενο συγγενικό μέ ἐκεῖνο τοῦ διδασκόμενου στήν τάξη ἀρχαίου κειμένου καί μάλιστα νά ἀνήκουν στό ἴδιο γραμματολογικό εἶδος ἢ καί στὸν ἴδιο συγγραφέα.

3. Ἡ διδασκαλία κάθε θέματος καλὸ εἶναι νά γίνεται σέ δύο συνεχόμενες ὥρες, χωρίς νά ἀποκλείεται οἱ δύο ὥρες νά ἀπέχουν χρονικά μεταξὺ τους.

3.1. Γιὰ λόγους οἰκονομίας χρόνου τὸ κείμενο μοιράζεται πολυγραφήμενο ἢ γράφεται στὸν πίνακα πρὶν ἀρχίσει τὸ μάθημα. Στήν περίπτωση αὐτή ἡ ἄσκηση στήν ὀρθογραφία ἐπιδιώκεται μέ ὀλιγόλεπτη συζήτηση πάνω σέ ὀρισμένα σημεῖα πού παρουσιάζουν ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον καί πού τὰ ὑπογραμμίζει ὁ καθηγητής ὅπως νομίζει καλύτερα. Ὅμως μιά τουλάχιστον φορά τὸ μήνα τὸ θέμα θά γράφεται «καθ' ὑπαγόρευσιν» στὸν πίνακα, ὥστε οἱ μαθητές νά ἐξοικειώνονται συστηματικότερα μέ τὰ προβλήματα τῆς ὀρθογραφίας.

3.2. Πρὶν ἀσχοληθοῦν διεξοδικότερα μέ τή γλωσσική ἐπεξεργασία τοῦ κειμένου, οἱ μαθητές τὸ διαβάζουν γιὰ λίγο καί καλοῦνται νά ἀποδώσουν τὸ περιεχόμενό του σέ γενικές γραμμές. Καθὼς προσπαθοῦν νά συλλάβουν τὸ νοηματικὸ πυρῆνα τοῦ θέματος, ὁ καθηγητής βρίσκει τὴν εὐκαιρία νά τοὺς δώσει μέ πολλή συντομία τίς ἀπαραίτητες πληροφορίες γιὰ τὸ ἔργο ἀπὸ τὸ ὁποῖο αὐτὸ προέρχεται, τοποθετώντας ταυτόχρονα τὸ κείμενο στό εὐρύτερο νοηματικὸ του πλαίσιο. Δέν ἀποκλείεται ὅμως καί ἡ ἀντίστροφη πορεία, νά προηγηθεῖ δηλαδή ἡ γενικὴ κατατόπιση τῶν μαθητῶν σχετικά μέ τὸ θέμα καί στή συνέχεια νά ἐπιχειρηθεῖ ἀπὸ αὐτοὺς ἡ ἀκατέργαστη ἀπόδοση τοῦ περιεχομένου του.

3.3. Ἀκολουθεῖ ἡ ἐπισήμανση καί ἡ ἐξομάλυνση λεξιλογικῶν, γραμματικῶν κτλ. δυσχερειῶν. Εἰδικότερα καταβάλλεται προσπάθεια νά ἐμπεδωθοῦν καί νά διευρυνθοῦν οἱ γνώσεις τῶν μαθητῶν σέ σημαντικὰ γραμματικά φαινόμενα καί γίνονται σύντομες παρατηρήσεις γύρω ἀπὸ τὴ σημασία καί τὴν ἐτυμολογία τῶν λέξεων.

3.4. Ἄν ἡ δεύτερη ὥρα ἔχει ὀριστεῖ γιὰ ἄλλη ἡμέρα, ἐπισημαίνεται τὸ κύριο συντακτικὸ φαινόμενο πού ὑπάρχει στό θέμα καί παραπέμπονται οἱ μαθητές στίς σελίδες τοῦ συντακτικοῦ ὅπου τὸ φαινόμενο αὐτὸ ἀναπτύσσεται.

σεται διεξοδικά. Όμως αυτό δεν απαλλάσσει τον καθηγητή από την υποχρέωση να δώσει ο ίδιος διευκρινίσεις σχετικά με το συντακτικό αυτό φαινόμενο ή και να το παρουσιάσει στο σύνολό του, σε περίπτωση που θα γνώριζε ή θα διαπίστωνε πως οι μαθητές του δεν το διδάχτηκαν όπως έπρεπε κατά το παρελθόν ή το διδάχτηκαν και δεν το έχουν τελείως κατανοήσει.

3.5. Κατά την επεξεργασία του κειμένου από συντακτική άποψη που θα έπακολουθήσει, γίνεται χωρισμός περιόδων και προτάσεων με ταυτόχρονη συντακτική ανάλυση των χωρίων που δημιουργούν δυσχέρειες στην κατανόηση του κειμένου. Η επεξεργασία δεν περιορίζεται στην απλή κατονομασία των συντακτικών όρων («κατηγορούμενο», «σύστοιχο αντικείμενο» κτλ.), αλλά επεκτείνεται στην επισήμανση της ιδιαίτερης λειτουργίας του καθενός απ' αυτούς καθώς και στην ανίχνευση του σταθερού τρόπου της αμοιβαίας διαπλοκής τους (λ.χ. ένα τελικό απαρέμφατο εξαρτάται από ρήμα με όρισμένη – όχι οποιαδήποτε – σημασία· ένα συνδετικό ρήμα οδηγεί σε αναζήτηση κατηγορουμένου κτλ.). Η παρουσίαση του ρόλου που παίζει ο κάθε συντακτικός όρος θα βοηθήσει με τον καιρό το παιδί να διαπιστώσει πως οι συντακτικές έννοιες είναι κατά βάθος λογικές έννοιες (τό αναγκαστικό αίτιο λ.χ. φανερώνει το χρονικώς προηγούμενο αίτιο, εξαιτίας του οποίου γίνεται κάτι, ενώ το τελικό αίτιο φανερώνει τον χρονικώς επόμενο σκοπό, ο οποίος φαίνεται να επενεργεί ως αίτιο σε μία πράξη) και να αντιληφθεί τη στενότατη αλληλεξάρτηση γλώσσας και σκέψης. Παρόμοια επεξεργασία του κειμένου θα επιτρέψει μακροπρόθεσμα στο μαθητή να συλλάβει τη δομή, την ιδιοτυπία και τις έκφραστικές αρετές της αρχαίας ελληνικής γλώσσας.

3.6. Η γλωσσική επεξεργασία συμπληρώνεται και ολοκληρώνεται με ασκήσεις, κυρίως συντακτικές αλλά και γραμματικές και λεξιλογικές. Οι ασκήσεις αυτές πρέπει να χαρακτηρίζονται από απλότητα, συντομία, ποικιλία και δημιουργικότητα, να παρουσιάζουν προοδευτικότητα και, όσο αυτό είναι δυνατόν, να εισάγουν το μαθητή όχι στην αναγνώριση απομονωμένων τύπων αλλά στη μελέτη άρθρωμένων γλωσσικών συστημάτων που «λειτουργούν» ως λόγος.

3.7. Μετά την ολοκλήρωση της γλωσσικής επεξεργασίας αφιερώνεται ο απαραίτητος χρόνος για τη συζήτηση του περιεχομένου του θέματος. Οι πληροφορίες ή οι ιδέες του κειμένου αναλύονται, κρίνονται, πα-

ραλληλίζονται με τό ύλικό ἀρχαίων ἢ σύγχρονων πηγῶν καί ἀξιολογοῦνται.

3.8. Τό δίωρο κλείνει μέ πιστή μετάφραση τοῦ κειμένου σέ ἄρτιο καί καλαίσθητο – ὄχι πλαστό! – νεοελληνικό λόγο.

3.9. Ἡ σειρά διδασκαλίας τῶν συντακτικῶν φαινομένων τῶν σελ. 11-12 εἶναι ἐνδεικτική. Ὁ καθηγητής μπορεῖ νά τή μεταβάλλει κατά τή διδασκαλία του, σύμφωνα μέ τίς ἀνάγκες τῶν μαθητῶν του.

4. Ἐννοεῖται ὅτι καί στή θεματογραφία ἰσχύουν οἱ γενικές διδακτικές ἀρχές σχετικά μέ τήν αὐτενέργεια τῶν μαθητῶν καί τήν ἐνεργό συμμετοχή τους στή διδασκαλία. Οἱ μαθητές μεταφέρουν σέ εἰδικό τετράδιο τό κείμενο, τή μετάφρασή του, καθῶς καί τίς ἀξιολογότερες ἀπό τίς γλωσσικές παρατηρήσεις πού ἔγιναν κατά τή διδασκαλία του καί ἀπό τίς διάφορες ἀσκήσεις πού δόθηκαν.

5. Ἡ ἐπισημάνση τῶν πῶ πάνω σταδίων διδασκαλίας ἑνός ἀρχαίου θέματος εἶναι καθαρά ἐνδεικτική καί δέν ἀποτελεῖ μέ κανέναν τρόπο ἕνα πρότυπο, πρὸς τό ὁποῖο πρέπει νά συμμορφωθεῖ ὁ καθηγητής ἀπαρέγκλιτα. Ἀντίθετα, γιά κάθε θέμα ὁ καθηγητής μπορεῖ νά ἀκολουθήσει τήν προσφορότερη κατά τήν κρίση του διδακτική πορεία.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ
ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΩΝ ΦΑΙΝΟΜΕΝΩΝ

Συντακτικό φαινόμενο	Ἀντίστοιχο θέμα	Αἰξ. ἀριθμός
1. κατηγορούμενο	Ἐν. Ἀπομν. Γ, 7, 1-3	34
	Ἐν. Ἀπομν. Δ, 1, 3-4	36
	Λυσία Ἐπιτάφιος 77-79	21
	Λυσία Ὀλυμπικός 7-8	29
	Λυσία Κατά Ἐργοκλ. 1-3	27
2. ὁμοιόπτ. προσδιορισμός	Λυσία Ἐπιτάφιος 17-19	18
	Πλάτ. Νόμοι 631 b-d	68
3. ἑτερόπτ. προσδιορισμός	Ἐν. Ἑλλ. ΣΤ, 3, 4-5	50
	Ἐν. Ἀπομν. Γ, 9, 1-3	35
	Πλάτ. Μενέξ. 247 a-c	66
4. σύγκριση – παραθετικά	Ἐν. Ἑλλ. Ε, 2, 14-15	44
	Ἐν. Λακ. Πολιτ. 9, 1-4	62
	Ἐν. Οἶκον. 5, 7-12	63
	Θουκ. Β, 11	10
5. ἀντικείμενο	Ἐν. Ἑλλ. Β, 4, 40-42	42
	Ἐν. Ἰέρων 2, 6-9	55
	Λυσία Ἐπιτάφιος 44-46	20
6. ἀντωνυμίες	Ἐν. Ἑλλ. Ζ, 3, 6	53
	Λυσία Κατά Ἀγοράτου 1-2	22
	Λυσία Κατά Ἀγοράτου 36-38	23
	Λυσία Ὑπέρ Καλλίου 1-3	31
	Πλάτ. Πολιτ. 327 a-c	69
	Πλάτ. Ἀλκιβ. Α 105 a-c	64
	Πλάτ. Μίνως 315 b-d	67
7. ἐγκλίσεις	Ἐν. Κύρου Ἀνάβ. ΣΤ, 3, 12-15	58
	Ἐν. Ἑλλ. ΣΤ, 1, 5-6	46
	Ἐν. Ἀπομν. Δ, 4, 15-16	37
	Λυσία Κατά Ἀλκιβ. Α 16-17	26
8. παθητική σύνταξη	Δημοσθ. Περί τῶν ἐν Χερρ. 13-16	6
	Ἐν. Κύρου Ἀνάβ. Ζ, 6, 33-36	60

	Λυσία Ἐπιτάφιος 11-13	17
	Λυσία Δήμου Καταλ. Ἀπολ. 15-16	15
9. μετοχή	Ξεν. Ἑλλ. ΣΤ, 5, 45-47	52
	Ἰσοκρ. Πανηγ. 28-30	14
	Λυσία Ἐπιτάφιος 4-5	16
	Λυσία Ἐπιτάφιος 27-29	19
	Λυσία Ὀλυμπικός 1-3	28
10. ἀπαρέμφατο	Ξεν. Ἑλλ. Ε, 2, 1-2	43
	Ξεν. Κύρου Ἀνάβ. Β, 6, 21-26	56
	Ξεν. Ἀπομν. Α, 2, 9-11	33
	Ξεν. Ἀπομν. Δ, 8, 11	39
	Θουκ. ΣΤ, 24	12
	Αἴσχ. Κατά Κτησιφ. 1-2	1
11. ἀπρόσωπη σύνταξη	Ξεν. Κύρου Ἀνάβ. Ζ, 7, 21-24	59
	Ξεν. Ἀπομν. Δ, 6, 17-8	38
	Ξεν. Ἀπολ. Σωκρ. 22-23	32
	Λυσία Κατά Ἀγοράτου 92-93	25
	Λυσία Περὶ Πολιτείας 9-11	30
	Δημοσθ. Περὶ στεφάν. 257-258	5
12. ἐπιρρηματ. προσδιορισμοί	Ξεν. Ἑλλ. ΣΤ, 1, 14-15	47
	Ξεν. Ἑλλ. ΣΤ, 2, 15-16	49
	Ξεν. Κύρου Ἀνάβ. Δ, 2, 1-4	57
	Πλάτ. Ἐπιστ. Ζ' 326 b-d	65
13. ἐμπρόθετοι προσδιορισμοί	Θουκ. Α, 103	8
14. δευτερεύουσες προτάσεις	Θουκ. Α, 58	7
	Θουκ. Ε, 9	11
	Ἰσοκρ. Ἀρχίδαμος 11-13	13
15. ὑποθετικοί λόγοι	Ξεν. Ἑλλ. ΣΤ, 5, 38-40	51
	Ξεν. Ἑλλ. Ζ, 4, 8-9	54
	Ξεν. Κύρου Παιδεία Ε, 3, 30-32	61
	Ἀνδοκ. Περὶ μυστηρίων 96-97	2
	Λυσία Κατά Ἀγοράτου 74-76	24
	Δημοσθ. Κατά Ἀνδροτίωνος 45-46	3
16. πλάγιος λόγος	Ξεν. Ἑλλ. Α, 1, 27-28	40
	Ξεν. Ἑλλ. Β, 2, 16-19	41
	Ξεν. Ἑλλ. Ε, 4, 13-14	45
	Ξεν. Ἑλλ. ΣΤ, 2, 8-11	48
	Δημοσθ. Κατά Τιμοκρ. 212-214	4
17. πλάγιες ἐρωτήσεις	Θουκ. Α, 118-119	9

1. Αισχίνη Κατὰ Κτησιφῶντος (1-2)

Ὁ λόγος Κατὰ Κτησιφῶντος (330 π.Χ.) ἐκφωνήθηκε στό δικαστήριο ἀπό τόν Αἰσχίνη· ὁ ρήτορας κατηγορεῖ τόν Κτησιφῶντα γιά τό παράνομο ψήφισμά του νά στεφανωθεῖ ὁ Δημοσθένης γιά τίς ὑπηρεσίες του στήν πατρίδα. Οὐσιαστικά ἡ κατηγορία στρέφεται κατά τοῦ πολιτικοῦ του ἀντιπάλου, τοῦ Δημοσθένη. Ἐδῶ ἔχουμε τήν ἀρχή τοῦ λόγου.

Τήν μὲν παρασκευὴν ὁράτε, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καί τήν παράταξιν ὁση γεγένηται, καί τὰς κατὰ τήν ἀγορὰν δεήσεις, αἷς κέχρηται τινες ὑπὲρ τοῦ τὰ μέτρια καί τὰ συνήθη μὴ γίνεσθαι ἐν τῇ πόλει· ἐγὼ δὲ πεπιστευκῶς ἤκω πρῶτον μὲν τοῖς θεοῖς, ἔπειτα τοῖς νόμοις καί ὑμῖν, ἠγούμενος οὐδεμίαν παρασκευὴν μείζον ἰσχύειν παρ' ὑμῖν τῶν νόμων καί τῶν δικαίων. ἐβουλόμην μὲν οὖν, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καί τήν βουλὴν τοῦς πεντακοσίους καί τὰς ἐκκλησίας ὑπὸ τῶν ἐφεστηκότων ὀρθῶς διοικεῖσθαι, καί τοὺς νόμους οὕς ἐνομοθέτησεν ὁ Σόλων περὶ τῆς τῶν ρητόρων εὐκοσμίας ἰσχύειν, ἵνα ἐξῆν πρῶτον μὲ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν πολιτῶν, ὧσπερ οἱ νόμοι προστάττουσι, σωφρόνως ἐπὶ τὸ βῆμα παρελθόντι [ἄνευ θορύβου καί ταραχῆς] ἐξ ἐμπειρίας τὰ βέλτιστα τῇ πόλει συμβουλεύειν, δεύτερον δ' ἤδη καί τῶν ἄλλων πολιτῶν τὸν βουλόμενον καθ' ἡλικίαν χωρὶς [καί ἐν μέρει] περὶ ἐκάστου γνώμην ἀποφαίνεσθαι· οὕτω γὰρ ἂν μοι δοκεῖ ἢ τε πόλις ἄριστα διοικεῖσθαι, αἶ τε κρίσεις ἐλάχισται γίνεσθαι.

2. Ἀνδοκίδῃ Περί τῶν μυστηρίων (97-98)

Ὁ λόγος Περί τῶν μυστηρίων (400/399 π.Χ.), ὁ σπουδαιότερος τοῦ ρήτορα, ἀποτελεῖ προσωπικὴ ἀπολογία του γιά τήν εἰς βᾶρος του κατηγορία ὡς συνενόχου τοῦ ἀκρωτηριασμοῦ τῶν Ἑρμῶν καί τῆς διακωμώδησης τῶν

Ἐλευσίνιων μυστηρίων. Ἐδῶ γίνεται λόγος γιὰ τὸ νόμο τοῦ Σόλωνα, ὅπου περιλαμβάνεται ὁ ὄρκος τῶν Ἀθηναίων νὰ πολεμοῦν μὲ κάθε τρόπο τὸν ἐχθρὸ τῆς δημοκρατίας.

Ἐάν τις δημοκρατίαν καταλύη τὴν Ἀθήνησιν, ἢ ἀρχὴν τινα ἄρχη καταλελυμένης τῆς δημοκρατίας, πολέμιος ἔστω Ἀθηναίων καὶ νηποινεὶ τεθνάτω, καὶ τὰ χρήματα αὐτοῦ δημόσια ἔστω, καὶ τῆς θεοῦ τὸ ἐπιδέκατον· ὁ δὲ ἀποκτείνας τὸν ταῦτα ποιήσαντα καὶ ὁ συμβουλεύσας ὄσιος ἔστω καὶ εὐαγῆς. Ὁμόσαι δ' Ἀθηναίους ἅπαντας καθ' ἱερῶν τελείων, κατὰ φυλὰς καὶ κατὰ δήμους, ἀποκτενεῖν τὸν ταῦτα ποιήσαντα. Ὁ δὲ ὄρκος ἔστω ὅδε· Ἔκτενῶ καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ καὶ ψήφῳ καὶ τῇ ἑμαυτοῦ χειρὶ, ἂν δυνατὸς ᾖ, ὃς ἂν καταλύσῃ τὴν δημοκρατίαν τὴν Ἀθήνησι, καὶ ἔάν τις ἄρξῃ τιν' ἀρχὴν καταλελυμένης τῆς δημοκρατίας τὸ λοιπόν, καὶ ἔάν τις τυραννεῖν ἐπαναστῆ ἢ τὸν τύραννον συγκαταστήσῃ· καὶ ἔάν τις ἄλλος ἀποκτείνῃ, ὄσιον αὐτὸν νομῶ εἶναι καὶ πρὸς θεῶν καὶ δαιμόνων, ὡς πολέμιον κτείναντα τὸν Ἀθηναίων, καὶ τὰ κτήματα τοῦ ἀποθανόντος πάντα ἀποδόμενος ἀποδώσω τὰ ἡμίσεια τῷ ἀποκτείναντι, καὶ οὐκ ἀποστερήσω οὐδέν. Ἐάν δὲ τις κτείνων τινὰ τούτων ἀποθάνῃ ἢ ἐπιχειρῶν, εἴ ποτε ποιήσω αὐτὸν τε καὶ τοὺς παῖδας τοὺς ἐκείνου καθάπερ Ἀρμόδιόν τε καὶ Ἀριστογείτονα καὶ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν. Ὅποσοι δὲ ὄρκοι ὁμώμονται Ἀθήνησιν ἢ ἐν τῷ στρατοπέδῳ ἢ ἄλλοθί που ἐναντίοι τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων, λύω καὶ ἀφήμι.“

3. Δημοσθένης Κατὰ Ἀνδροτίωνος (45-46)

Ὁ Ἀνδροτίωνας κατηγορεῖται στὴν ἐκκλησίᾳ τοῦ δήμου τὸ 355 π.Χ. ὅτι κακῶς εἶχε προτείνει νὰ ἀπονεμηθεῖ τὸ καθιερωμένο τιμητικὸ στεφάνι στὴ Βουλὴ τῶν Πεντακοσίων τοῦ ἔτους 356-355, ἀφοῦ ἡ Βουλὴ ἐκεῖνὴ δὲν εἶχε ἐκπληρώσει τὴν ὑποχρέωσή της νὰ κατασκευάσει νέα πλοῖα γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ἀθηναϊκοῦ στόλου.

Στὴν παρακάτω ἐνότητα ὁ ρήτορας ὑποστηρίζει ὅτι τὸ κύρος τῶν νόμων καὶ ἡ τήρηση τοῦ ὄρκου τῶν δικαστῶν πρέπει νὰ εἶναι πάνω ἀπὸ ὁποιοδήποτε ἄλλο συμφέρον τῆς πόλεως.

Ἔστι τοίνυν ὑμῖν νυνὶ σκεπτέον, εἰ τοσοῦτου τιμᾶσθε τὴν πολιτείαν

καὶ τοὺς κειμένους νόμους καὶ τὸ εὐορκεῖν· εἰ γὰρ ἀποψηφιεῖσθε τούτου φανερώς οὕτως παρὰ τοὺς νόμους εἰρηκότος, δόξετε πᾶσιν τὰ χρήματα ταῦτ' ἀντὶ τῶν νόμων καὶ τῆς εὐορκίας ἠρῆσθαι. Ἄ οὐδ' ἂν εἰ παρ' ἑαυτοῦ δοίη τις ὑμῖν, λαβεῖν ἄξιον, μὴ τί γ' ἐφ' ᾧ ἑτέρους εἰσπράττειν. Ὡσθ' ὅταν ταῦτα λέγη, μέμνησθε τῶν ὄρκων καὶ τὴν γραφὴν ἐνθυμεῖσθε, ὅτι νῦν οὐ περὶ πράξεως εἰσφορῶν ἐστίν, ἀλλ' εἰ δεῖ κυρίου εἶναι τοὺς νόμους. Καὶ περὶ τούτων μὲν, ὃν τρόπον ὑμᾶς ἀπάγων ἀπὸ τοῦ νόμου παρακρούεσθαι ζητήσει, καὶ ἃ πρὸς τοῦθ' ὑμᾶς μνημονεύοντας μὴ ἵπιτρέπειν προσήκει, πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι, καὶ ταῦθ' ἰκάν' εἶναι νομίζων, ἔασω.

4. Δημοσθένης Κατὰ Τιμοκράτους (212-214)

Μέ τὸ λόγο αὐτὸ ὁ Δημοσθένης προσπαθεῖ νὰ ἀποδείξει ὅτι ἡ πρόταση τοῦ Τιμοκράτη νὰ ψηφιστεῖ νόμος πού θεσμοθετοῦσε ἠπιότερες διατάξεις γιὰ τοὺς ὀφειλέτες τοῦ δημοσίου εἶναι ἀσύμφορη καὶ ἐπιβλαβὴς γιὰ τὴν πολιτεία καὶ ὅτι ὁ ἀντίπαλός του κινήθηκε στὴν ἐνέργειά του αὐτὴ ἀπὸ ἰδιοτέλεια.

Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν κάκεῖνο διηγῆσασθαι, ὃ φασὶ ποτ' εἰπεῖν Σόλωνα κατηγοροῦντα νόμον τινὸς οὐκ ἐπιτήδειον θέντος. Λέγεται γὰρ τοῖς δικασταῖς αὐτὸν εἰπεῖν, ἐπειδὴ τᾶλλα κατηγορήσεν, ὅτι νόμος ἐστὶν ἀπάσαις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ταῖς πόλεσιν, ἂν τις τὸ νόμισμα διαφθεῖρη, θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι. Ἐπερωτήσας δ' εἰ δίκαιος αὐτοῖς καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος φαίνεται, ἐπειδὴ φῆσαι τοὺς δικαστάς, εἰπεῖν ὅτι αὐτὸς ἠγείται ἀργύριον μὲν νόμισμ' εἶναι τῶν ἰδίων συναλλαγμάτων εἴνεκα τοῖς ἰδιώταις εὐρημένον, τοὺς δὲ νόμους [ἠγοῖτο] νόμισμα τῆς πόλεως εἶναι. Δεῖν δὴ τοὺς δικαστάς πολλῶ μᾶλλον, εἴ τις ὁ τῆς πόλεως ἐστὶ νόμισμα, τοῦτο διαφθεῖρει καὶ παράσημον εἰσφέρει, μισεῖν καὶ κολάζειν, ἢ εἴ τις ἐκεῖν' ὁ τῶν ἰδιωτῶν ἐστίν. Προσθεῖναι δὲ τεκμήριον τοῦ καὶ μείζον εἶναι τὰδίκημα, τὸ τοὺς νόμους διαφθεῖρειν ἢ τὸ ἀργύριον, ὅτι ἀργυρίῳ μὲν πολλὰ τῶν πόλεων καὶ φανερώς πρὸς χαλκὸν καὶ μόλυβδον κεκραμένῳ χρώμεναι σφύζονται καὶ οὐδ' ὅτιοῦν παρὰ τοῦτο πάσχουσιν, νόμοις δὲ πονηροῖς χρώμενοι καὶ διαφθεῖρεσθαι τοὺς ὄντας ἔωντες οὐδένας πάποτ' ἐσώθησαν.

5. Δημοσθένης *Περὶ τοῦ στεφάνου* (257-258)

Ἄντιμέτωπος γιὰ μιὰ ἀκόμη φορά μέ τόν Αἰσχίνη ὁ Δημοσθένης ἐπιχειρεῖ μέ τόν *Περὶ τοῦ στεφάνου λόγος*, πού θεωρεῖται τό ἀριστούργημά του, μιὰ γενική ἐκθεση τῆς δράσης του ὡς δημόσιου ἀνδρα. Στό πῶ κάτω κείμενο, ὁ ρήτορας ἀναφέρεται στήν παιδεία πού ἔλαβε καί τούς γενικότερους πολιτικούς του προσανατολισμούς.

Ἐμοὶ μέν τοίνυν ὑπῆρξεν, Αἰσχίνη, παιδί μέν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καί ἔχειν ὄσα χρή τόν μηδέν αἰσχρόν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν, ἐξελθόντι δ' ἐκ παιδῶν ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτ' ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλά καί τῇ πόλει καί τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι, ἐπειδή δέ πρός τὰ κοινὰ προσελθεῖν ἔδοξέ μοι, τοιαῦτα πολιτεύμαθ' ἐλέσθαι ὥστε καί ὑπὸ τῆς πατρίδος καί ὑπ' ἄλλων Ἑλλήνων πολλῶν πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καί μηδέ τούς ἐχθρούς ὑμᾶς, ὡς οὐ καλά γ' ἦν ἂ προειλόμην, ἐπιχειρεῖν λέγειν. Ἐγὼ μέν δὴ τοιαύτη συμβεβίωκα τύχη, καί πόλλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἶπειν περὶ αὐτῆς παραλείπω, φυλαττόμενος τό λυπῆσαί τιν' ἐν οἷς σεμνύνομαι.

6. Δημοσθένης *Περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ* (13-16)

Στή θρακική Χερσόνησο ὁ Φίλιππος, ἀκολουθώντας ἐπεκτατική πολιτική, ἔρχεται σέ προστριβές μέ τούς ἐκεῖ ἐγκαταστημένους Ἀθηναίους κληρούχους, μέ ἀποτέλεσμα ὁ Ἀθηναῖος στρατηγός Διοπίθης νά προβεῖ σέ ἐχθρικές ἐνέργειες ἐναντίον του. Τό ἐπεισόδιο προκαλεῖ ἔντονο διάβημα τοῦ Φιλίππου πρός τούς Ἀθηναίους, τό ὁποῖο ὁ Δημοσθένης, παίρνοντας τό μέρος τοῦ στρατηγοῦ, συμβουλεύει τούς συμπατριῶτες του νά ἀπορρίψουν. Αὐτά πού συνέβησαν, τονίζει στό πῶ κάτω κείμενο, εἶναι περισσότερο σημαντικά ἀπό ὅσο φαίνονται, γιατί ἀποκαλύπτουν βλέψεις τοῦ Φιλίππου πάνω σέ κεκτημένα δικαιώματα τῆς Ἀθήνας.

Μή τοίνυν ἀγνοεῖτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι καί τὰ νῦν τᾶλλα μέν ἐστί λόγοι ταῦτα καί προφάσεις, πράττεται δέ καί κατασκευάζεται τοῦτο, ὅπως ὑμῶν μέν οἶκοι μενόντων, ἔξω δέ μηδεμιᾶς οὔσης τῇ πόλει δυνάμεως, με-

τὰ πλείστης ἡσυχίας ἄπανθ' ὅσα βούλεται Φίλιππος διοικήσεται. Θεωρεῖτε γάρ τὸ παρὸν πρῶτον, ὃ γίγνεται. Νυνὶ δύναμιν μεγάλην ἐκεῖνος ἔχων ἐν Θράκῃ διατρίβει, καὶ μεταπέμπεται πολλήν, ὡς φασιν οἱ παρόντες, ἀπὸ Μακεδονίας καὶ Θετταλίας. Ἐὰν οὖν περιμείνας τοὺς ἐτησίας ἐπὶ Βυζάντιον ἐλθὼν πολιορκῆ, πρῶτον μὲν οἴεσθε τοὺς Βυζαντίους μενεῖν ἐπὶ τῆς ἀνοίας τῆς αὐτῆς ὥσπερ νῦν, καὶ οὔτε παρακαλεῖν ὑμᾶς οὔτε βοηθεῖν αὐτοῖς ἀξιώσειν; Ἐγὼ μὲν οὐκ οἶομαι, ἀλλὰ καὶ εἴ τισι μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἢ ἡμῖν, καὶ τούτους εἰσφρήσεσθαι μᾶλλον ἢ ἑκείνῳ παραδώσειν τὴν πόλιν, ἂν περ μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς. Οὐκοῦν ἡμῶν μὲν μὴ δυναμένων ἐνθένδ' ἀναπλευσαι, ἐκεῖ δὲ μηδεμιᾶς ὑπαρχούσης ἐτοίμου βοηθείας, οὐδὲν αὐτοὺς ἀπολωλέναι κωλύσει. Νῆ Δία, κακοδαιμονῶσι γὰρ ἄνθρωποι καὶ ὑπερβάλλουσιν ἀνοία. Πάνυ γε, ἀλλ' ὁμῶς αὐτοὺς δεῖ σῶς εἶναι· συμφέρει γὰρ τῇ πόλει. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε δῆλόν ἐστιν ἡμῖν, ὡς ἐπὶ Χερρόνησον οὐχ ἤξει.

7. Θουκυδίδη *Ἱστορία* (Α, 58)

Στίς παραμονές τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου οἱ πρῶτες ἐχθροπραξίες γύρω ἀπὸ τὴν ἐπίμαχη στρατηγική θέση τῆς Κέρκυρας ἀποτελέσαν προμήνυμα σαφές γιὰ τὴ θύελλα πού ἐπρόκειτο νά ἀκολουθήσει. Οἱ Ἀθηναῖοι, γιὰ νά προλάβουν ἀποστασία τῆς Ποτειδαίας, ζητοῦν ὁμήρους καὶ κατεδάφιση τῶν τειχῶν. Οἱ Ποτειδαιάτες στέλνουν πρεσβεῖα καὶ στήν Ἀθήνα καὶ στήν ἀντίπαλη συμμαχία.

Ποτειδεᾶται δὲ πέμψαντες μὲν καὶ παρ' Ἀθηναίους πρέσβεις, εἴ πως πείσειαν μὴ σφῶν πέρι νεωτερίζειν μηδέν, ἐλθόντες δὲ καὶ ἐς τὴν Λακεδαιμόνα μετὰ Κορινθίων, [ἔπρασσον] ὅπως ἐτοιμάσαιτο τιμωρίαν, ἦν δέη, ἐπειδὴ ἕκ τε Ἀθηνῶν ἕκ πολλοῦ πράσσοντες οὐδὲν ἠδροντο ἐπιτήδειον, ἀλλ' αἱ νῆες αἱ ἐπὶ Μακεδονίαν καὶ ἐπὶ σφᾶς ὁμοίως ἐπλεον, καὶ τὰ τέλη τῶν Λακεδαιμονίων ὑπέσχετο αὐτοῖς, ἦν ἐπὶ Ποτειδαίαν ἴωσιν Ἀθηναῖοι, ἐς τὴν Ἀττικὴν ἐσβαλεῖν, τότε δὴ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἀφίστανται μετὰ Χαλκιδέων καὶ Βοττιαίων κοινῇ ξυνομόσαντες. Καὶ Περδίκκας πείθει Χαλκιδέας τὰς ἐπὶ θαλάσση πόλεις ἐκλιπόντας καὶ καταβαλόντας ἀνοικίσασθαι ἐς Ὀλυνθον μίαν τε πόλιν ταύτην ἰσχυράν ποιήσασθαι· τοῖς τ' ἐκλιποῦσι τούτοις τῆς ἑαυτοῦ γῆς τῆς Μυγδονίας περὶ τὴν Βόλβην λίμ-

νην ἔδωκε νέμεσθαι, ἕως ἂν ὁ πρὸς Ἀθηναίους πόλεμος ᾗ. Καὶ οἱ μὲν ἀνοκίζοντό τε καθαιροῦντες τὰς πόλεις καὶ ἐς πόλεμον παρεσκευάζοντο.

8. Θουκυδίδη *Ἱστορία* (Α, 103)

Τὸ κεφάλαιο ἀναφέρεται στό τέλος πού εἶχε ἡ ἐπανάσταση τῶν εἰλώτων τῆς Μεσσηνίας, ἡ ὁποία στήν ἱστορία ἀναφέρεται ὡς Γ' Μεσσηνιακός πόλεμος (464-455 π.Χ.).

Οἱ δ' ἐν Ἰθωμῇ δεκάτῳ ἔτει, ὡς οὐκέτι ἐδύναντο ἀντέχειν, ξυνέβησαν πρὸς τοὺς Λακεδαιμονίους ἐφ' ᾧ ἐξίασιν ἐκ Πελοποννήσου ὑπόσπονδοι καὶ μηδέποτε ἐπιβήσονται αὐτῆς· ἦν δέ τις ἀλίσκηται, τοῦ λαβόντος εἶναι δοῦλον. Ἦν δέ τι καὶ χρηστήριον τοῖς Λακεδαιμονίοις Πυθικὸν πρὸ τοῦ, τὸν ἰκέτην τοῦ Διὸς τοῦ Ἰθωμήτα ἀφιέναι. Ἐξῆλθον δὲ αὐτοὶ καὶ παῖδες καὶ γυναῖκες, καὶ αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι δεξάμενοι κατ' ἔχθος ἤδη τὸ Λακεδαιμονίων ἐς Ναύπακτον κατώκισαν, ἦν ἔτυχον ἡρηκότες νεωστὶ Λοκρῶν τῶν Ὀζολῶν ἐχόντων. Προσεχώρησαν δὲ καὶ Μεγαρῆς Ἀθηναίους ἐς ξυμμαχίαν Λακεδαιμονίων ἀποστάντες, ὅτι αὐτοὺς Κορινθιοὶ περὶ γῆς ὄρων πολέμῳ κατεῖχον· καὶ ἔσχον Ἀθηναῖοι Μέγαρα καὶ Πηγάς, καὶ τὰ μακρὰ τείχη ἔκοδόμησαν Μεγαρεῦσι τὰ ἀπὸ τῆς πόλεως ἐς Νίσαιαν καὶ ἐφρούρουσαν αὐτοὶ. Καὶ Κορινθίοις μὲν οὐχ ἦκιστα ἀπὸ τοῦδε τὸ σφοδρὸν μῖσος ἤρξατο πρῶτον ἐς Ἀθηναίους γενέσθαι.

9. Θουκυδίδη *Ἱστορία* (Α, 118-119)

Ὑστερα ἀπὸ τὰ Κερκυραϊκά καὶ τὰ Ποτειδαιατικά, οἱ Σπαρτιάτες – ἄλλοτε διστακτικοὶ γιὰ πόλεμο – εἶναι τώρα ἀποφασισμένοι· ἀλλὰ σκέπτονται πρὶν πάρουν τὴν τελικὴ ἀπόφαση νὰ ρωτήσουν καὶ ἓνα φιλικὸ μαντεῖο.

Αὐτοῖς μὲν οὖν τοῖς Λακεδαιμονίοις διέγνωστο λελύσθαι τε τὰς σπονδὰς καὶ τοὺς Ἀθηναίους ἀδικεῖν, πέμπαντες δὲ ἐς Δελφοὺς ἐπηρώτων τὸν θεὸν εἰ πολεμοῦσιν ἄμεινον ἔσται· ὁ δὲ ἀνεῖλεν αὐτοῖς, ὡς λέγεται, κατὰ κράτος πολεμοῦσι νίκην ἔσεσθαι, καὶ αὐτὸς ἔφη ξυλλήψεσθαι καὶ παρακαλούμενος καὶ ἄκλητος. Αὐθις δὲ τοὺς ξυμμαχοὺς παρακαλέσαντες ψῆ-

φον ἐβούλοντο ἐπαγαγεῖν εἰ χρὴ πολεμεῖν. Καὶ ἐλθόντων τῶν πρέσβειων ἀπὸ τῆς ξυμμαχίας καὶ ξυνόδου γενομένης οἱ τε ἄλλοι εἶπον ἃ ἐβούλοντο, κατηγοροῦντες οἱ πλείους τῶν Ἀθηναίων καὶ τὸν πόλεμον ἀξιοῦντες γίνεσθαι, καὶ οἱ Κορίνθιοι δεηθέντες μὲν καὶ κατὰ πόλεις πρότερον ἐκάστων ἰδίᾳ ὥστε ψηφίσασθαι τὸν πόλεμον, δεδιότες περὶ τῆ Ποτειδαΐα μὴ προδιαφθαρῆ, παρόντες δὲ καὶ τότε καὶ τελευταῖοι ἐπελθόντες ἔλεγον τοιάδε.

10. Θουκυδίδη *Ἱστορία* (B, 11)

Ἡ ἐνόητα εἶναι ἢ ἀρχὴ δημηγορίας (ὁμιλίας) τοῦ βασιλιᾶ τῆς Σπάρτης Ἀρχίδαμου πρὸς τὸ στρατό τῶν Πελοποννησίων, πού μὲ τὴν ἐναρξιν τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου συγκέντρωσε στὸν Ἴσθμό γιὰ νὰ εἰσβάλει μ' αὐτὸν στὴν Ἀττικὴ.

Ἄνδρες Πελοποννήσιοι καὶ ξύμμαχοι, καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν πολλὰς στρατείας καὶ ἐν αὐτῇ Πελοποννήσῳ καὶ ἔξω ἐποίησαντο, καὶ ἡμῶν αὐτῶν οἱ πρεσβύτεροι οὐκ ἄπειροι πολέμων εἰσίν· ὁμως δὲ τῆσδε οὐπω μείζονα παρασκευὴν ἔχοντες ἐξήλθομεν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πόλιν δυνατωτάτην νῦν ἐρχόμεθα καὶ αὐτοὶ πλείστοι καὶ ἄριστοι στρατεύοντες. Δίκαιον οὖν ἡμᾶς μῆτε τῶν πατέρων χεῖρους φαίνεσθαι μῆτε ἡμῶν αὐτῶν τῆς δόξης ἐνδεεστέρους. Ἡ γὰρ Ἑλλάς πᾶσα τῆδε τῆ ὀρμῆ ἐπήρται καὶ προσέχει τὴν γνώμην, εὐνοίαν ἔχουσα διὰ τὸ Ἀθηναίων ἔχθος πρᾶξι ἡμᾶς ἃ ἐπινοοῦμεν. Οὐκ οὐν χρὴ, εἴ τῳ καὶ δοκοῦμεν πλήθει ἐπιέναι καὶ ἀσφάλεια πολλὴ εἶναι μὴ ἂν ἐλθεῖν τοὺς ἐναντίους ἡμῖν διὰ μάχης, τούτων ἕνεκα ἀμελέστερόν τι παρεσκευασμένους χωρεῖν, ἀλλὰ καὶ πόλεως ἐκάστης ἡγεμόνα καὶ στρατιώτην τὸ καθ' αὐτὸν αἰεὶ προσδέχεσθαι ἐς κίνδυνόν τινα ἤξειν. Ἄδηλα γὰρ τὰ τῶν πολέμων, καὶ ἐξ ὀλίγου τὰ πολλὰ καὶ δι' ὀργῆς αἱ ἐπιχειρήσεις γίνονται.

11. Θουκυδίδη *Ἱστορία* (E, 9)

Κατὰ τὸ δέκατο χρόνον τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου, ἀφοῦ νανάγησαν οἱ προσπάθειες τῶν φιλειρηνικῶν, οἱ ἐχθροπραξίαι ἔχουν μεταφερθεῖ στὴ Μα-

κεδονία, μέ επίκεντρο τώρα τήν Ἀμφίπολη. Μέσα στό τείχη της βρίσκεται ὁ ἰκανότατος Βρασίδας ὁ Λακεδαιμόνιος, πού ἐτοιμάζεται νά ἀντιμετωπίσει τόν Κλέωνα, τόν φιλοπόλεμο στρατηγό τῶν Ἀθηναίων, πού περιφρονοῦσε τοὺς ἀντιπάλους του ὕστερα ἀπό τήν ἐπιτυχία του στήν Πύλο.

Ἄνδρες Πελοποννήσιοι, ἀπό μέν οἷας χώρας ἤκομεν, ὅτι αἰεὶ διὰ τὸ εὐψυχον ἔλευθέρας, καὶ ὅτι Δωριῆς μέλλετε ἴωσι μάχεσθαι, ὧν εἰώθατε κρείσσους εἶναι, ἀρκεῖτω βραχέως δεδηλωμένον· τήν δὲ ἐπιχείρησιν ᾧ τρόπῳ διανοοῦμαι ποιεῖσθαι, διδάξω, ἵνα μὴ τῷ κατ' ὀλίγον καὶ μὴ ἅπαντας κινδυνεύειν ἐνδεῆς φαινόμενον ἀτολμίαν παράσχη. Τοὺς γὰρ ἐναντίους εἰκάξω καταφρονήσει τε ἡμῶν καὶ οὐκ ἂν ἐλπίσαντας ὡς ἂν ἐπεξέλθοι τις αὐτοῖς ἐς μάχην ἀναβῆναι τε πρὸς τὸ χωρίον καὶ νῦν ἀτάκτως κατὰ θέαν τετραμμένους ὀλιγορεῖν. Ὅστις δὲ τὰς τοιαύτας ἁμαρτίας τῶν ἐναντίων κάλλιστα ἰδὼν καὶ ἅμα πρὸς τὴν ἑαυτοῦ δύναμιν τὴν ἐπιχείρησιν ποιεῖται μὴ ἀπὸ τοῦ προφανοῦς μᾶλλον καὶ ἀντιπααραταχθέντος ἢ ἐκ τοῦ πρὸς τὸ παρὸν συμφέροντος, πλεῖστ' ἂν ὀρθοῖτο· καὶ τὰ κλέμματα ταῦτα καλλίστην δόξαν ἔχει ἢ τὸν πολέμιον μάλιστ' ἂν τις ἀπατήσας τοὺς φίλους μέγιστ' ἂν ὠφελήσειεν. Ἔως οὖν ἔτι ἀπαρασκευοὶ θαρσοῦσι καὶ τοῦ ὑπαπιέναι πλέον ἢ τοῦ μένοντος, ἐξ ὧν ἐμοὶ φαίνονται, τὴν διάνοιαν ἔχουσιν, ἐν τῷ ἀνειμένῳ αὐτῶν τῆς γνώμης καὶ πρὶν ζυνταθῆναι μᾶλλον τὴν δόξαν, ἐγὼ μὲν ἔχων τοὺς μετ' ἑμαυτοῦ καὶ φθάσας, ἦν δύνωμαι, προσεσοῦμαι δρόμῳ κατὰ μέσον τὸ στράτευμα.

12. Θουκυδίδη Ἱστορία (Ζ' 24)

Τό 416 π.Χ. στήν ἐκκλησία τοῦ δήμου τῶν Ἀθηναίων συζητεῖται ἡ πρὸ τολμηρῆ ἐκστρατεία: ἡ σικελική· τίς ἀντίθετες θέσεις ὑποστήριζαν ὁ Ἀλκιβιάδης, πού τοὺς παρότρυνε μέ θέρημ στήν ἐπιχείρησι, καὶ ὁ Νικίας πού, δείχνοντάς τους πόσο μεγάλη εἶναι ἡ ἐπιχείρησι καὶ πόσες ἐτοιμασίες ἀπαιτεῖ, προσπάθησε νά τοὺς συγκρατήσει. Οἱ Ἀθηναῖοι τάχθηκαν μέ τό μέρος τοῦ Ἀλκιβιάδη γιά τοὺς λόγους πού περιέχονται στό παρακάτω κείμενο:

Ὁ μὲν Νικίας τοσαῦτα εἶπε νομίζων τοὺς Ἀθηναίους τῷ πλήθει τῶν πραγμάτων ἢ ἀποτρέψειν ἢ, εἰ ἀναγκάξοιτο στρατεύεσθαι, μάλιστ' ἄν) οὕτως ἀσφαλῶς ἐκπλεῦσαι· οἱ δὲ τὸ μὲν ἐπιθυμοῦν τοῦ πλοῦ οὐκ ἐξηρέ-

θησαν ὑπὸ τοῦ ὀχλώδους τῆς παρασκευῆς, πολὺ δὲ μᾶλλον ὄρμητο, καὶ τοῦναντίον περιέστη αὐτῶ· εὐ τε γὰρ παραινέσαι ἔδοξε καὶ ἀσφάλεια νῦν δὴ καὶ πολλὴ ἔσεσθαι. Καὶ ἔρως ἐνέπεσε τοῖς πᾶσιν ὁμοίως ἐκπλευσα· τοῖς μὲν γὰρ πρεσβυτέρους ὡς ἡ καταστρεψομένοις ἐφ' ἃ ἔπλεον ἢ οὐδὲν ἂν σφαλεῖσαν μεγάλην δύναμιν, τοῖς δ' ἐν τῇ ἡλικίᾳ τῆς τε ἀπουσίας πόθῳ ὄψεως καὶ θεωρίας, καὶ εὐέλπιδες ὄντες σωθῆσεσθαι· ὁ δὲ πολὺς ὁμιλος καὶ στρατιώτης ἐν τε τῷ παρόντι ἀργύριον οἴσειν καὶ προσκτήσεσθαι δύναμιν ὅθεν αἰδίδιον μισθοφορὰν ὑπάρξειν. Ὡστε διὰ τὴν ἄγαν τῶν πλεόνων ἐπιθυμίαν, εἴ τῳ ἄρα καὶ μὴ ἤρεσκε, δεδιῶς μὴ ἀντιχειροτονῶν κακόνους δόξειεν εἶναι τῇ πόλει ἡσυχίαν ἦγεν.

13. Ἴσοκράτη Ἀρχίδαμος (11-13)

Στὸν Ἀρχίδαμο, ἓνα ρητορικό γύμνασμα μέ πολιτικό ἐνδιαφέρον, ὁ Ἴσοκράτης στρέφεται ἐναντίον τῶν ἡγεμονικῶν ἀξιώσεων τῆς Θήβας καὶ παρουσιάζει τὸν διεκδικητὴ τοῦ θρόνου τῆς Σπάρτης Ἀρχίδαμο νά ζητεῖ πόλεμο κατὰ τῆς Μεσσηνίας, ἡ ὁποία εἶχε ἰδρυθεῖ στήν Ἰθώμη μέ τή βοήθεια τῆς Θήβας, μετά τή νίκη της στά Λεῦκτρα. Στό πίο κάτω κείμενο συνεχίζεται ἡ ἀνάπτυξη ἐπιχειρημάτων κατὰ τῆς εἰρήνης μέ τή Μεσσηνίη.

Καίτοι λίαν προθύμως οἱ σύμμαχοι συμβεβουλεύκασιν ὑμῖν ὡς χρῆ Μεσσηνίην ἀφέντας ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην. Οἷς ὑμεῖς δικαίως ἂν ὀργίζοισθε πολὺ μᾶλλον ἢ τοῖς ἐξ ἀρχῆς ἀποστᾶσιν ἡμῶν. Ἐκεῖνοι μὲν γὰρ ἀφέμενοι τῆς ἡμετέρας φιλίας τὰς αὐτῶν πόλεις ἀπόλεσαν, εἰς στάσεις καὶ σφαγὰς καὶ πολιτείας πονηρὰς ἐμβαλόντες, οὗτοι δ' ἡμᾶς ἤκουσι κακῶς ποιήσοντες· τὴν γὰρ δόξαν, ἣν ἡμῖν οἱ πρόγονοι μετὰ πολλῶν κινδύνων ἐν ἑπτακοσίοις ἔτεσι κτησάμενοι κατέλιπον, ταύτην ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πείθουσιν ἡμᾶς ἀποβαλεῖν, ἧς οὐτ' ἀπρεπεστέραν τῇ Λακεδαιμόνι συμφορὰν οὔτε δεινότεραν οὐδέποτε ἂν εὐρεῖν ἠδυνήθησαν. Εἰς τοῦτο δ' ἤκουσι πλεονεξίας καὶ τοσαύτην ἡμῶν κατεγνώκασιν ἀνανδρίαν, ὥστε πολλάκις ἡμᾶς ἀξιώσαντες ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πολεμεῖν, ὑπὲρ Μεσσηνίας οὐκ οἴονται δεῖν κινδυνεύειν, ἀλλ' ἴν' αὐτοὶ τὴν σφετέραν αὐτῶν ἀσφαλῶς καρπῶνται, πειρῶνται διδάσκειν ἡμᾶς ὡς χρῆ τοῖς ἐχθροῖς τῆς ἡμετέρας παραχωρῆσαι.

14. Ίσοκράτη Πανηγυρικός (28-30)

Ὁ Πανηγυρικός (380 π.Χ.) εἶναι λόγος πολιτικός καί ὕμνος στήν Ἀθήνα· ἀποσκοπεῖ κυρίως στήν καλλιέργεια τῆς πανελληνίας ιδέας καί τήν ἐνωσὴ δῶν στὸν πόλεμο κατὰ τῶν βαρβάρων. Ἐδῶ γίνεται λόγος γιὰ τὴ γεωργία ποῦ ἡ θεὰ Δήμητρα πρωτοδίδαξε στοὺς κατοίκους τῆς Ἀττικῆς, ἀπὸ τοὺς ὁποίους διαδόθηκε σέ ὅλη τὴ γῆ· τὸ γεγονός αὐτὸ ἀποτελοῦσε καὶ τὸ εἰρηνικότερο καύχημά τους.

Πρῶτον μὲν τοίνυν, οὗ πρῶτον ἡ φύσις ἡμῶν ἐδεήθη, διὰ τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας ἐπορίσθη· καὶ γὰρ εἰ μυθώδης ὁ λόγος γέγονεν, δμως αὐτῷ καὶ νῦν ῥηθῆναι προσήκει. Δήμητρος γὰρ ἀφικομένης εἰς τὴν χώραν δτ' ἐπλανήθη τῆς Κόρης ἀρπασθείσης, καὶ πρὸς τοὺς προγόνους ἡμῶν εὐμενῶς διατεθειμένης ἐκ τῶν εὐεργεσιῶν ἄς οὐχ οἶόν τ' ἄλλοις ἢ τοῖς μεμνημένοις ἀκούειν, καὶ δούσης δωρεὰς διττὰς αἴπερ μέγιστα τυγχάνουσιν οὔσαι, τοὺς τε καρπούς, οἱ τοῦ μὴ θηριωδῶς ζῆν ἡμᾶς αἴτιοι γεγόνασι, καὶ τὴν τελετήν, ἣς οἱ μετασχόντες περὶ τε τῆς τοῦ βίου τελευτῆς καὶ τοῦ σύμπαντος αἰῶνος ἡδίους τὰς ἐλπίδας ἔχουσιν, οὕτως ἡ πόλις ἡμῶν οὐ μόνον θεοφιλῶς ἀλλὰ καὶ φιλανθρώπως ἔσχεν, ὥστε κυρία γενομένη τοσούτων ἀγαθῶν οὐκ ἐφθόνησε τοῖς ἄλλοις, ἀλλ' ὧν ἔλαβεν ἅπασι μετέδωκεν. Καὶ τὰ μὲν ἔτι καὶ νῦν καθ' ἕκαστον τὸν ἐνιαυτὸν δεῖκνυμεν, τῶν δὲ συλλήβδην τὰς τε χρεῖας καὶ τὰς ἐργασίας καὶ τὰς ὠφελίας τὰς ἀπ' αὐτῶν γιγνομένας ἐδίδαξεν. Καὶ τούτοις ἀπιστεῖν μικρῶν ἔτι προστεθέντων οὐδεὶς ἂν ἀξιῴσειεν.

15. Λυσία Δήμου καταλύσεως ἀπολογία (15-17)

Τὸ κείμενο ἀποτελεῖ μέρος τῆς ἀπολογίας ἐνός Ἀθηναίου πολίτη, ποῦ κατηγορήθηκε ὅτι εἶχε συμμετοχὴ στὰ ἐγλήματα τῶν τριάκοντα τυράννων. Γιὰ νὰ ἀπαλλαγεῖ ἀπὸ τὴν κατηγορία αὐτή, ὁ ἀπολογούμενος ἰσχυρίζεται ὅτι ἡ διαγωγὴ του κατὰ τὴν περίοδο ἐκείνη ἦταν ἄψογη.

Ἔτι τοίνυν, ὃ ἄνδρες δικασταί, καὶ ἐκ τῶν ἄλλων τῶν ἐμοὶ πεπραγμένων ἀξιὸν σκέψασθαι. Ἐγὼ γὰρ τοιοῦτον ἐμαυτὸν ἐν ταῖς τῆς πόλεως συμφοραῖς παρέσχον ὥστε, εἰ πάντες τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχον ἐμοί, μηδέ-

να ἂν ὑμῶν μηδεμιᾷ χρῆσθαι συμφορᾷ. Ὑπ' ἐμοῦ γὰρ ἐν τῇ ὀλιγαρχίᾳ οὐτε ἀπαχθεις οὐδεις φανήσεται, οὐτε τῶν ἐχθρῶν οὐδεις τετιμωρημένος, οὐτε τῶν φίλων εὖ πεπονθῶς (καὶ τοῦτο μὲν οὐκ ἄξιον θαυμάζειν· εὖ μὲν γὰρ ποιεῖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ χαλεπὸν ἦν, ἐξαμαρτάνειν δὲ τῷ βουλομένῳ ῥᾶδιον). Οὐ τοίνυν οὐδ' εἰς τὸν κατάλογον Ἀθηναίων καταλέξας οὐδένα φανήσομαι, οὐδὲ δίκαιον καταδικαίτησάμενος οὐδενός, οὐδὲ πλουσιώτερος ἐκ τῶν ὑμετέρων γεγωνῶς συμφορῶν. Καίτοι εἰ τοῖς τῶν γεγενημένων κακῶν αἰτίοις ὀργίζεσθε, εἰκὸς καὶ τοὺς μηδὲν ἡμαρτηκότας βελτίους ὑφ' ὑμῶν νομιζέσθαι. Καὶ μὲν δὴ, ὃ ἄνδρες δικασταί, μεγίστην ἡγοῦμαι περὶ ἑμαυτοῦ τῇ δημοκρατίᾳ πίστιν δεδωκέναι. Ὅστις γὰρ τότε οὐδὲν ἐξήμαρτον οὕτω πολλῆς δεδομένης ἐξουσίας, ἧ που νῦν σφόδρα προθυμήσομαι χρηστός εἶναι, εὖ εἰδὼς ὅτι, ἐὰν ἀδικῶ, παραχρῆμα δώσω δίκην.

16. Λυσία Ἐπιτάφιος (4-5)

Ὁ Ἐπιτάφιος ἐκφωνήθηκε ἀπὸ τὸν Ἀθηναῖο Ἀρχίνο τὸ 392 π.Χ. στὸ νεκροταφεῖο τοῦ Κεραμεικοῦ κατὰ τὴν ταφὴ ἐκείνων πού ἔπεσαν στὸ Λέχαιο τῆς Κορινθίας, ὅπου οἱ Ἀθηναῖοι, οἱ Κορίνθιοι, οἱ Ἀργεῖοι καὶ οἱ Θηβαῖοι νικῆθηκαν ἀπὸ τοὺς Σπαρτιάτες (Κορινθιακὸς πόλεμος). Τὸ ἀπόσπασμα πού ἀκολουθεῖ ἀνήκει στὸ μέρος τοῦ Ἐπιτάφιου πού λέγεται ἐπαινος τῶν προγόνων· ὁ λόγος εἶναι γιὰ τίς Ἀμαζόνες, πού ἐπιχείρησαν νά κατακτήσουν τὴν Ἀθήνα, χωρὶς νά τὸ κατορθώσουν.

Ἀμαζόνες γὰρ Ἄρεως μὲν τὸ παλαιὸν ἦσαν θυγατέρες, οἰκοῦσι [δὲ] παρὰ τὸν Θερμῶδοντα ποταμόν, μόναι μὲν ὄπλισμένοι σιδήρῳ τῶν περὶ αὐτάς, πρῶται δὲ τῶν πάντων ἐφ' ἵππους ἀναβάσαι, οἷς ἀνελπίστως δι' ἀπειρίαν τῶν ἐναντίων ἦρουν μὲν τοὺς φεύγοντας, ἀπέλειπον δὲ τοὺς διώκοντας· ἐνομίζοντο δὲ διὰ τὴν εὐψυχίαν μᾶλλον ἄνδρες ἢ διὰ τὴν φύσιν γυναικες· πλέον γὰρ ἐδόκουν τῶν ἀνδρῶν ταῖς ψυχαῖς διαφέρειν ἢ ταῖς ἰδέαις ἐλλεῖπειν. Ἄρχουσαι δὲ πολλῶν ἔθνῶν, καὶ ἔργῳ μὲν τοὺς περὶ αὐτάς καταδεδουλωμένοι, λόγῳ δὲ περὶ τῆσδε τῆς χώρας ἀκούουσαι κλέος μέγα, πολλῆς δόξης καὶ μεγάλης ἐλπίδος χάριν παραλαβοῦσαι τὰ μαχιμώτατα τῶν ἔθνῶν ἐστράτευσαν ἐπὶ τήνδε τὴν πόλιν. Τυχοῦσαι δ' ἀγαθῶν ἀνδρῶν ὁμοίως ἐκτίσαντο τὰς ψυχὰς τῇ φύσει, καὶ ἐναντίαν τὴν δόξαν

τῆς προτέρας λαβοῦσαι μᾶλλον ἐκ τῶν κινδύνων ἢ ἐκ τῶν σωματίων ἐδοξαν εἶναι γυναῖκες.

17. Λυσία *Ἐπιτάφιος* (11-13)

Συνεχίζεται ὁ ἔπαινος τῶν προγόνων.

Οἱ Ἀθηναῖοι παρέχουν ἄσυλο στοὺς ἀπογόνους τοῦ Ἡρακλῆ καί ἔρχονται σέ σύγκρουση μέ τόν Εὐρυσθέα, μόλο πού δέν εἶχαν εὐεργετηθεῖ ἀπό τόν Ἡρακλῆ.

Ὑστέρω δὲ χρόνῳ, ἐπειδὴ Ἡρακλῆς μὲν ἐξ ἀνθρώπων ἠφανίσθη, οἱ δὲ παῖδες αὐτοῦ ἔφευγον μὲν Εὐρυσθέα, ἐξηλαύνοντο δὲ ὑπὸ πάντων τῶν Ἑλλήνων, αἰσχυνομένων μὲν τοῖς ἔργοις, φοβουμένων δὲ τὴν Εὐρυσθέως δύναμιν, ἀφικόμενοι εἰς τήνδε τὴν πόλιν ἰκέται ἐπὶ τῶν βωμῶν ἐκαθέζοντο· ἐξαιτουμένου δὲ αὐτοὺς Εὐρυσθέως Ἀθηναῖοι οὐκ ἠθέλησαν ἐκδοῦναι, ἀλλὰ τὴν Ἡρακλέους ἀρετὴν μᾶλλον ἠδοῦντο ἢ τὸν κίνδυνον τὸν ἑαυτῶν ἐφοβοῦντο, καὶ ἠξίουσαν ὑπὲρ τῶν ἀσθενεστέρων μετὰ τοῦ δικαίου διαμάχεσθαι μᾶλλον ἢ τοῖς δυναμένοις χαριζόμενοι τοὺς ὑπ' ἐκείνων ἀδικουμένους ἐκδοῦναι. Ἐπιστρατεύσαντος δ' Εὐρυσθέως μετὰ τῶν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ Πελοπόννησον ἐχόντων, οὐκ ἐγγὺς τῶν δεινῶν γενόμενοι μετέγνωσαν, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν εἶχον γνώμην ἥνπερ πρότερον, ἀγαθὸν μὲν οὐδὲν ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ πατρὸς αὐτῶν πεπονθότες, ἐκείνους τ' οὐκ εἰδότες ὁποῖοί τινες ἄνδρες ἔσονται γενόμενοι.

18. Λυσία *Ἐπιτάφιος* (17-19)

Στὸν ἔπαινο τῶν προγόνων ὁ ρήτορας ἀπαριθμεῖ τοὺς λόγους πού ἔκαναν τοὺς Ἀθηναίους νά ἀγωνίζονται γιὰ τὸ δίκαιο.

Πολλὰ μὲν οὖν ὑπῆρχε τοῖς ἡμετέροις προγόνοις μιᾷ γνώμῃ χρωμένους περὶ τοῦ δικαίου διαμάχεσθαι. Ἡ τε γὰρ ἀρχὴ τοῦ βίου δικαία· οὐ γάρ, ὥσπερ οἱ πολλοί, πανταχόθεν συνειλεγμένοι καὶ ἐτέρους ἐκβαλόντες τὴν ἀλλοτρίαν ὄκησαν, ἀλλ' αὐτόχθονες ὄντες τὴν αὐτὴν ἐκέκτηντο καὶ μητέρα καὶ πατρίδα. Πρῶτοι δὲ καὶ μόνοι ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ ἐκβαλόντες

τάς παρὰ σφίσιν αὐτοῖς δυναστείας δημοκρατίαν κατεστήσαντο, ἡγούμενοι τὴν πάντων ἐλευθερίαν ὁμόνοιαν εἶναι μεγίστην, κοινὰς δ' ἀλλήλοις τὰς ἐκ τῶν κινδύνων ἐλπίδας ποιήσαντες ἐλευθέρας ταῖς ψυχαῖς ἐπολιτεύοντο, νόμῳ τοὺς ἀγαθοὺς τιμῶντες καὶ τοὺς κακοὺς κολάζοντες, ἡγησάμενοι θηρίων μὲν ἔργον εἶναι ὑπ' ἀλλήλων βίᾳ κρατεῖσθαι, ἀνθρώποις δὲ προσήκειν νόμῳ μὲν ὀρίσαι τὸ δίκαιον, λόγῳ δὲ πείσαι, ἔργῳ δὲ τούτοις ὑπηρετεῖν, ὑπὸ νόμου μὲν βασιλευμένους, ὑπὸ λόγου δὲ διδασκομένους.

19. Λυσία *Ἐπιτάφιος* (27-29)

Ὁ ρήτορας ἀναφέρεται στοὺς λόγους πού παρακίνησαν τὸν Ξέρξη νά ἀναλάβει τὴν ἐκστρατεία ἐναντίον τῆς Ἑλλάδας καί ὑπογραμμίζει τὴν ὑπεροψία του.

Μετὰ ταῦτα δὲ Ξέρξης ὁ τῆς Ἀσίας βασιλεύς, καταφρονήσας μὲν τῆς Ἑλλάδος, ἐψευσμένος δὲ τῆς ἐλπίδος, ἀτιμαζόμενος δὲ τῷ γεγενημένῳ, ἀχθόμενος δὲ τῇ συμφορᾷ, ὀργιζόμενος δὲ τοῖς αἰτίοις, ἀπαθῆς δ' ὢν κακῶν καὶ ἄπειρος ἀνδρῶν ἀγαθῶν, δεκάτῳ ἔτει παρασκευασάμενος διακοσίαις μὲν καὶ χιλίαις ναυσὶν ἀφίκετο, τῆς δὲ πεζῆς στρατιᾶς οὕτως ἄπειρον τὸ πλῆθος ἦγεν, ὥστε καὶ τὰ ἔθνη τὰ μετ' αὐτοῦ ἀκολουθήσαντα πολὺ ἂν ἔργον εἶη καταλέξει. Ὁ δὲ μέγιστον σημεῖον τοῦ πλήθους· ἐξὸν γὰρ αὐτῷ χιλίαις ναυσὶ διαβιβάσαι κατὰ τὸ στενότατον τοῦ Ἑλλησπόντου τὴν πεζὴν στρατιάν ἐκ τῆς Ἀσίας εἰς τὴν Εὐρώπην, οὐκ ἠθέλησεν, ἡγούμενος τὴν διάτριβὴν αὐτῷ πολλὴν ἔσεσθαι· ἀλλ' ὑπεριδὼν καὶ τὰ φύσει πεφυκότα καὶ τὰ θεῖα πράγματα καὶ τὰς ἀνθρωπίνας διανοίας ὁδὸν μὲν διὰ τῆς θαλάσσης ἐποιήσατο, πλοῦν δὲ διὰ τῆς γῆς ἠνάγκασε γενέσθαι, ζευξας μὲν τὸν Ἑλλησπόντον, διορύξας δὲ τὸν Ἄθων, ὕφισταμένου οὐδενός, ἀλλὰ τῶν μὲν ἀκόντων ὑπακουόντων, τῶν δὲ ἐκόντων προδιδόντων. Οἱ μὲν γὰρ οὐχ ἱκανοὶ ἦσαν ἀμύνεσθαι, οἱ δ' ὑπὸ χρημάτων διεφθαρμένοι· ἀμφοτέρωθεν δ' ἦν αὐτοῦς τὰ πείθοντα, κέρδος καὶ δέος.

20. Λυσία *Ἐπιτάφιος* (44-46)

Ἡ ἐνότητα ἐκθέτει πῶς ἀντέδρασαν οἱ Ἀθηναῖοι σὲ ἐσφαλμένη ἐκτίμηση

καὶ ἐνέργεια τῶν Πελοποννησίων μετὰ τὴ ναυμαχία τῆς Σαλαμίνας, πού οὐτε τὸ γενικό ἐθνικό συμφέρον ὑπηρετοῦσε οὔτε τοὺς ἴδιους τελικά θά ἔσωζε ἀπὸ τὸν περσικό κίνδυνο.

Ἐν μὲν οὖν τῇ ναυμαχίᾳ τοιοῦτους αὐτοὺς παρασχόντες καὶ πολὺ πλείστον τῶν κινδύνων μετασχόντες τῇ ἰδίᾳ ἀρετῇ κοινὴν τὴν ἐλευθερίαν καὶ τοῖς ἄλλοις ἐκτήσαντο· ὕστερον δὲ Πελοποννησίων διατειχιζόντων τὸν Ἴσθμόν, καὶ ἀγαπώντων μὲν τῇ σωτηρίᾳ, νομιζόντων δ' ἀπηλλάχθαι τοῦ κατὰ θάλατταν κινδύνου, καὶ διανοουμένων τοὺς ἄλλους Ἑλληνας περιδεῖν ὑπὸ τοῖς βαρβάροις γενομένους, ὀργισθέντες Ἀθηναῖοι συνεβούλευσαν αὐτοῖς, εἰ ταύτην τὴν γνώμην ἔξουσι, περὶ ἅπασαν τὴν Πελοπόννησον τεῖχος περιβαλεῖν· εἰ γὰρ αὐτοὶ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων προδιδόμενοι μετὰ τῶν βαρβάρων ἔσσονται, οὐτ' ἐκείνοις δεήσειν χιλίων νεῶν οὔτε τούτους ὠφελήσειν τὸ ἐν Ἴσθμῷ τεῖχος· ἀκινδύνως γὰρ ἔσεσθαι τὴν τῆς θαλάττης ἀρχὴν βασιλέως. Διδασκόμενοι δὲ καὶ νομιζόντες αὐτοὶ μὲν ἄδικά τε ποιεῖν καὶ κακῶς βουλευέσθαι, Ἀθηναίους δὲ δίκαιά τε λέγειν καὶ τὰ βέλτιστα αὐτοῖς παραινεῖν, ἐβοήθησαν εἰς Πλαταιάς·

21. Λυσία Ἐπιτάφιος (77-79)

Τὸ κεφάλαιο αὐτό τοῦ Ἐπιτάφιου τοῦ Λυσία ἀνήκει στὴν «παραμυθία», μέ τὴν ὁποία ὁ ρήτορας προσπαθεῖ νὰ κάνει λιγότερο βαρὺ τὸ πένθος τῶν ἀκροατῶν ἀπὸ τὸ χαμὸ τῶν ἥρωικῶν νεκρῶν τοῦ Κορινθιακοῦ πολέμου.

Ἀλλὰ γὰρ οὐκ οἶδ' ὃ τι δεῖ τοιαῦτα ὀλοφύρεσθαι· οὐ γὰρ ἐλανθάνομεν ἡμᾶς αὐτοὺς ἀπαξ ὄντες θνητοί· ὥστε τί δεῖ, ἂ πάλαι προσεδοκῶμεν πείσεσθαι, ὑπὲρ τούτων νῦν ἄχθεσθαι, ἢ λίαν οὕτω βαρέως φέρειν ἐπὶ ταῖς τῆς φύσεως συμφοραῖς, ἐπισταμένους ὅτι ὁ θάνατος κοινὸς καὶ τοῖς χειρίστοις καὶ τοῖς βελτίστοις; Οὔτε γὰρ τοὺς πονηροὺς ὑπερορᾷ οὔτε τοὺς ἀγαθοὺς θαυμάζει, ἀλλ' ἴσον ἑαυτὸν παρέχει πᾶσιν. Εἰ μὲν γὰρ οἶδ' ὅτι τὴν τῶν τοῖς τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ κινδύνους διαφυγοῦσιν ἀθανάτους εἶναι τὸν λοιπὸν χρόνον, ἄξιον ἦν τοῖς ζῶσι τὸν ἅπαντα χρόνον πενθεῖν τοὺς τεθνεῶτας· νῦν δὲ ἢ τε φύσις καὶ νόσων ἤττων καὶ γήρως, ὃ τε δαίμων ὁ τὴν ἡ-

μετέραν μοῖραν εἰληχῶς ἀπαραίτητος. Ὡστε προσήκει τούτους εὐδαιμονεστάτους ἡγεῖσθαι, οἵτινες ὑπὲρ μεγίστων καὶ καλλίστων κινδυνεύσαντες οὕτως τὸν βίον ἐτελεύτησαν, οὐκ ἐπιτρέψαντες περὶ αὐτῶν τῇ τύχῃ, οὐδ' ἀναμείναντες τὸν αὐτόματον θάνατον, ἀλλ' ἐκλεξάμενοι τὸν κάλλιστον. Καὶ γάρ τοι ἀγήρατοι μὲν αὐτῶν αἱ μνήμαι, ζηλωταὶ δὲ ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων αἱ τιμαί· οἱ πενθοῦνται μὲν διὰ τὴν φύσιν ὡς θνητοί, ὑμνοῦνται δὲ ὡς ἀθάνατοι διὰ τὴν ἀρετὴν.

22. Λυσία Κατὰ Ἀγοράτου (1-2)

Τοὺς Ἀθηναίους στρατηγούς καὶ ταξίαρχους πού εἶχαν ἐκλεγεῖ μετὰ τὴν καταστροφὴν τοῦ Αἰγῶς ποταμοῦ (404 π.Χ.) ὁ Ἀγόρατος τοὺς κατηγοροῦσε ὅτι συνωμοτοῦσαν ἐναντίον τοῦ ὀλιγαρχικοῦ καθεστώτος. Ἔτσι, οἱ τριάκοντα τύραννοι τοὺς καταδίκασαν μὲ ἀντικανονικὴ διαδικασία καὶ τοὺς θανάτωσαν μὲ κῶνειο. Ἀργότερα ὁ Διονύσιος, ἀδελφός τοῦ ταξίαρχου Διονυσόδωρου πού εἶχε ἐκτελεστεῖ, ἐκφωνεῖ στό δικαστήριο τῆς Ἡλιαίας τὸ λόγο αὐτό τοῦ Λυσία ζητώντας τὴν παραδειγματικὴ τιμωρία τοῦ Ἀγοράτου. Ἡ ἐνότητα πού ἀκολουθεῖ ἀποτελεῖ τὸ προοίμιο τοῦ λόγου.

Προσὴκει μὲν, ὦ ἄνδρες δικασταί, πᾶσιν ὑμῖν τιμωρεῖν ὑπὲρ τῶν ἀνδρῶν οἱ ἀπέθανον εὖνοι ὄντες τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ, προσὴκει δὲ κάμοι οὐχ ἥκιστα· κηδεστὴς γάρ μοι ἦν Διονυσόδωρος καὶ ἀνεψιός. τυγχάνει οὖν ἐμοὶ ἢ αὐτῇ ἐχθρα πρὸς Ἀγόρατον τουτονὶ καὶ τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ ὑπάρχουσα· ἐπραξε γὰρ οὗτος τοιαῦτα, δι' ἃ ὑπ' ἐμοῦ νυνὶ εἰκότως μισεῖται, ὑπὸ τε ὑμῶν, ἂν θεὸς θέλη, δικαίως τιμωρηθήσεται. Διονυσόδωρον γὰρ τὸν κηδεστὴν τὸν ἐμὸν καὶ ἑτέρους πολλούς, ὧν δὴ τὰ ὀνόματα ἀκούσεσθε, ἄνδρας ὄντας ἀγαθοὺς περὶ τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον, ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἀπέκτεινε, μηνυτὴς κατ' ἐκείνων γενόμενος. Ποιήσας δὲ ταῦτα ἐμὲ μὲν ἰδίᾳ καὶ ἕκαστον τῶν προσηκόντων μεγάλα ἐζημίωσε, τὴν δὲ πόλιν κοινῇ πᾶσαν τοιούτων ἀνδρῶν ἀποστερήσας οὐ μικρά, ὡς ἐγὼ νομίζω, ἔβλαψεν. Ἐγὼ οὖν, (ὦ) ἄνδρες δικασταί, δίκαιον καὶ δσιον ἡγοῦμαι εἶναι καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν ἅπασι τιμωρεῖσθαι καθ' ὅσον ἕκαστος δύναται, καὶ ποιοῦσι ταῦτα νομίζω ἡμῖν καὶ παρὰ θεῶν καὶ παρ' ἀνθρώπων ἄμεινον ἂν γίγνεσθαι.

23. Λυσία Κατὰ Ἀγοράτου (36-38)

Ὁ ρήτορας ἀναφέρεται στίς ἀντικανονικές συνθήκες κάτω ἀπό τίς ὁποῖες ἔγινε ἡ δίκη καί ἡ καταδίκη σέ θάνατο τῶν Ἀθηναίων στρατηγῶν καί ταξιάρχων.

Εἰ μὲν οὖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἐκρίνοντο, ῥαδίως ἂν ἐσφώζοντο· ἅπαντες γάρ ἤδη ἐγνωκότες ἦτε οὗ ἢ κακοῦ ἢ πόλις, ἐν ᾧ οὐδὲν ἔτι ὠφελεῖν ἐδύνασθε· νῦν δ' εἰς τὴν βουλὴν αὐτοὺς τὴν ἐπὶ τῶν τριάκοντα εἰσάγουσιν. Ἡ δὲ κρίσις τοιαυτὴ ἐγίγνετο, οἶαν καὶ ὑμεῖς αὐτοὶ ἐπίστασθε. Οἱ μὲν γὰρ τριάκοντα ἐκάθηοντο ἐπὶ τῶν βάθρων, οὗ νῦν οἱ πρυτάνεις καθέζονται· δύο δὲ τράπεζαι ἐν τῷ πρόσθεν τῶν τριάκοντα ἐκείσθη· τὴν δὲ ψῆφον οὐκ εἰς καδίσκους ἀλλὰ φανεράν ἐπὶ τὰς τραπέζας ταύτας ἔδει τίθεσθαι, τὴν μὲν καθαιροῦσαν ἐπὶ τὴν ὑστέραν, ὥστε ἐκ τίνος τρόπου ἔμελλέ τις αὐτῶν σωθήσεσθαι; ἐνὶ δὲ λόγῳ, ὅσοι εἰς τὸ βουλευτήριον [ἐπὶ τῶν τριάκοντα] εἰσῆλθον κριθησόμενοι, ἀπάντων θάνατος κατεγινώσκετο καὶ οὐδενὸς ἀπεψηφίσαντο, πλην Ἀγοράτου τουτουί· τοῦτον δὲ ἀφείσαν ὡς εὐεργέτην ὄντα· ἵνα δὲ εἰδῆτε ὡς πολλοὶ ὑπὸ τούτου τεθνᾶσι, βούλομαι ὑμῖν τὰ ὀνόματα αὐτῶν ἀναγνῶναι.

24. Λυσία Κατὰ Ἀγοράτου (74-76)

Στοὺς φονεῖς τοῦ Φρυνίχου, ὁ ὁποῖος μαζί μέ ἄλλους ἐγκατέστησε στήν Ἀθήνα τὴν ἀρχή τῶν Τετρακοσίων (τό 411 π.Χ.), οἱ Ἀθηναῖοι μέ ψήφισμα ἔδωσαν τὸ δικαίωμα τοῦ Ἀθηναίου πολίτη. Ὁ Ἀγόρατος, πού ἦταν πρὶν δοῦλος, παρουσιάστηκε κι αὐτός ὡς φονεάς κι ἔτσι ἔγινε Ἀθηναῖος πολίτης. Στό περιστατικό αὐτό ἀναφέρεται τό ἐπόμενο ἀπόσπασμα.

Πότερον οὖν δοκοῦσιν ὑμῖν οἱ τριάκοντα καὶ ἡ βουλὴ ἢ τότε βουλευούσα, οἱ αὐτοὶ ἦσαν ἅπαντες τῶν τετρακοσίων τῶν φυγόντων, ἀφείναι ἂν λαβόντες τὸν Φρυνίχον ἀποκτείναντα, ἢ τιμωρήσασθαι ὑπὲρ Φρυνίχου καὶ τῆς φυγῆς ἧς αὐτοὶ ἔφυγον; Ἐγὼ μὲν οἶμαι τιμωρεῖσθαι ἂν. Εἰ μὲν οὖν μὴ ἀποκτείνας προσποιεῖται, ὡς ἐγὼ φημι, ἀδικεῖ· εἰ δὲ ἀμφισβητεῖς καὶ φῆς Φρυνίχον ἀποκτεῖναι, δῆλον ὅτι μείζω τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων κακὰ ποιήσας τὴν ὑπὲρ Φρυνίχου αἰτίαν πρὸς τοὺς τριάκοντα ἀπε-

λύσω· οὐδέποτε γὰρ πείσεις οὐδένα ἀνθρώπων ὡς Φρύνιχον ἀποκτείνας ἀφείθης ἂν ὑπὸ τῶν τριάκοντα, εἰ μὴ μεγάλα τὸν δῆμον τῶν Ἀθηναίων καὶ ἀνῆκεστα κατὰ ἡργάσω. Ἐὰν μὲν οὖν φάσκη Φρύνιχον ἀποκτείνειν, τούτων μέμνησθε καὶ τοῦτον τιμωρεῖσθε ἀνθ' ὧν ἐποίησεν· ἐὰν δ' οὐ φάσκη, ἔρεσθε αὐτὸν δι' ὃ τι φησὶν Ἀθηναῖος ποιηθῆναι. Ἐὰν δὲ μὴ ἔχη ἀποδείξαι, τιμωρεῖσθε αὐτὸν ὅτι καὶ ἐδίκασε καὶ ἠκκλησίαζε καὶ ἐσυκοφάντει πολλοὺς ὡς Ἀθηναῖος τοῦνομα ἐπιγραφόμενος.

25. Λυσία Κατὰ Ἀγοράτου (92-93)

Ὁ ρήτορας συνοψίζει τοὺς λόγους γιὰ τοὺς ὁποίους πρέπει νὰ καταδικαστεῖ ὁ Ἀγόρατος γιὰ τὸ φόνο τῶν στρατηγῶν καὶ ταξιαρχῶν.

Προσῆκει δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἅπασι τιμωρεῖν ὑπὲρ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ὁμοίως ὥσπερ ἡμῶν ἐνὶ ἐκάστω. Ἀποθνήσκοντες γὰρ [ὑμῖν] ἐπέσκησαν καὶ ἡμῖν καὶ τοῖς φίλοις ἅπασι τιμωρεῖν ὑπὲρ σφῶν αὐτῶν Ἀγόρατον τουτονὶ ὡς φονέα ὄντα, καὶ κακῶς ποιεῖν καθ' ὅσον ἂν ἔμβραχου ἕκαστος δύνηται. Εἰ τοίνυν τι ἐκείνοι ἀγαθὸν τὴν πόλιν ἢ τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον φανεροὶ εἰσι πεποιηκότες, ἃ καὶ αὐτοὶ ὑμεῖς ὁμολογεῖτε, ἀνάγκη ὑμᾶς ἔστι πάντας ἐκείνοις φίλους καὶ ἐπιτηδείους εἶναι, ὥστε οὐδὲν μᾶλλον ἡμῖν ἢ καὶ ὑμῶν ἐνὶ ἐκάστω ἐπέσκησαν. Οὐκ οὐκ οὔτε ὄσιον οὔτε νόμιμον ὑμῖν ἔστιν ἀνεῖναι Ἀγόρατον τουτονὶ. Ὑμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νυνὶ δὴ, ἐπεὶ ἐν τῷ τότε χρόνῳ, ἐν ᾧ ἐκείνοι ἀπέθνησκον, οὐχ οἷοί τε ἦσθε ἐκείνοις ἐπαρκέσαι διὰ τὰ πράγματα τὰ περιστηκότα, νυνὶ, ἐν ᾧ δύνασθε, τιμωρήσατε τὸν ἐκείνων φονέα. Ἐνθυμεῖσθε δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ πάντων ἔργον σχελιώτατον ἐργάσησθε. Εἰ γὰρ ἀποψηφιέσθε Ἀγοράτου τουτουί, οὐ μόνον τοῦτο διαπράττεσθε, ἀλλὰ καὶ ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν, οὓς ὁμολογεῖτε ὑμῖν εὖνους εἶναι, [ἀλλὰ] τῇ αὐτῇ ψήφῳ ταύτῃ θάνατον καταψηφίξεσθε.

26. Λυσία Κατὰ Ἀλκιβιάδου λιποταξίου (16-17)

Τὸ 395 π.Χ. οἱ Ἀθηναῖοι ἔστειλαν στρατιωτικὴ βοήθεια στὴν Ἀλίαρτο, γιὰ νὰ ἐνισχύσουν τοὺς συμμάχους τοὺς Θηβαίους στὸν πόλεμο ἐναντίον τῶν

Σπαρτιατῶν. Κατά τήν ἐκστρατεία ἐκεῖνη ὁ Ἀλκιβιάδης, γιός τοῦ γνωστοῦ πολιτικοῦ, ἐνῶ ἀνῆκε στό πεζικό, ἐξεστράτευσε αὐθαίρετα μέ τό σῶμα τῶν ἰππέων, χωρίς νά ὑποστῆ τή νόμιμη δοκιμασία. Στό λόγο αὐτό τοῦ Λυσία ὁ Ἀλκιβιάδης κατηγορεῖται γιά λιποταξία.

Ἦγοῦμαι δέ, ὃ ἄνδρες δικασταί, περι μέν τοῦ νόμου καί αὐτοῦ τοῦ πράγματος οὐχ ἔξιν αὐτούς ὃ τι λέξουσιν· ἀναβαίνοντες δ' ὑμᾶς ἐξαιτῆσονται καί ἀντιβολήσουσιν, οὐκ ἀξιοῦντες τοῦ Ἀλκιβιάδου ὑέος τοσαύτην δειλίαν καταγῶναι, ὡς ἐκεῖνον πολλῶν ἀγαθῶν ἀλλ' οὐχί πολλῶν κακῶν αἴτιον γεγεννημένον· ὄν εἰ τηλικούτον ὄντα ἀπεκτείνετε, ὅτε πρῶτον εἰς ὑμᾶς ἐλάβετε ἐξαμαρτάνοντα, οὐκ ἂν ἐγένοντο συμφοραὶ τοσαῦται τῇ πόλει. Δεινὸν δέ μοι δοκεῖ, ὃ ἄνδρες δικασταί, εἶναι, εἰ αὐτοῦ μὲν ἐκείνου θάνατον κατέγνωτε, τοῦ δέ ὑέος ἀδικοῦντος δι' ἐκεῖνον ἀποψηφιεῖσθε, ὃς αὐτὸς μὲν οὐκ ἐτόλμα μεθ' ὑμῶν μάχεσθαι, ὃ δέ πατήρ αὐτοῦ μετὰ τῶν πολεμίων ἤξιου στρατεύεσθαι. Καί ὅτε μὲν παῖς ὢν οὐπω δῆλος ἦν ὁποῖός τις ἔσται, διὰ τὰ τοῦ πατρὸς ἁμαρτήματα ὀλίγου τοῖς ἔνδεκα παρεδόθη· ἐπειδὴ δέ πρὸς τοῖς ἐκείνῳ πεπραγμένοις ἐπίστασθε καί τὴν τούτου πονηρίαν, διὰ τὸν πατέρα ἐλεεῖν αὐτὸν ἀξιώσετε;

27. Λυσία Κατὰ Ἐργοκλέους (1-3)

Προοίμιο ἑνὸς λόγου πού σκοπό εἶχε τήν καταδίκη τοῦ Ἐργοκλή, Ἀθηναίου πολιτικοῦ πού ἄσκησε μέ ἰδιοτέλεια τά καθήκοντα τοῦ στρατηγοῦ στόν Ἑλλάσποντο καί τή Μ. Ἀσία, κατά τήν ἐποχή πού ἀκολούθησε τήν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας στήν Ἀθήνα, ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῶν τριάκοντα τυράννων.

Τὰ μὲν κατηγορημένα οὕτως ἐστὶ πολλά καί δεινά, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὥστε οὐκ ἂν μοι δοκεῖ δύνασθαι Ἐργοκλῆς ὑπὲρ ἑνὸς ἐκάστου τῶν πεπραγμένων αὐτῷ πολλάκις ἀποθανῶν δοῦναι δίκην ἀξίαν τῷ ὑμετέρῳ πλήθει. Καί γάρ πόλεις προδεδωκῶς φαίνεται, καί προξένους καί πολίτας ὑμετέρους ἠδικηκῶς, καί ἐκ πένητος ἐκ τῶν ὑμετέρων πλούσιος γεγεννημένος. Καίτοι πῶς αὐτοῖς χρηρὶ συγγνώμην ἔχειν, ὅταν ὁρᾶτε τὰς μὲν ναῦς, ὧν ἦρχον οὗτοι, δι' ἀπορίαν χρημάτων καταλυομένας καί ἐκ πολλῶν ὀλίγας γιγνομένας, τούτους δέ πένητας καί ἀπόρους ἐκπλεύσαντας οὕτως

ταχέως πλείστην τῶν πολιτῶν οὐσίαν κεκτημένους; Ὑμέτερον τοίνυν ἔργον ἐστίν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ὀργίζεσθαι· καὶ γὰρ δὴ δεινὸν ἂν εἶη, εἰ νῦν μὲν οὕτως αὐτοὶ πιεζόμενοι ταῖς εἰσφοραῖς συγγνώμην τοῖς κλέπτουσι καὶ τοῖς δωροδοκοῦσιν ἔχοιτε, ἐν δὲ τῷ τέως χρόνῳ, καὶ τῶν οἰκῶν τῶν ὑμετέρων μεγάλων ὄντων καὶ τῶν δημοσίων προσόδων μεγάλων οὐσῶν, θανάτῳ ἐκολάζετε τοὺς τῶν ὑμετέρων ἐπιθυμοῦντας.

28. Λυσίας Ὀλυμπικός (1-3)

Τό προοίμιο ἀπὸ τὸ λόγῳ πὺ ἐκφώνησε ὁ Λυσίας στοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνες τοῦ 388 π.Χ., γιὰ νὰ ξεσηκώσει τοὺς Ἕλληνας, ὥστε ἐνωμένοι νὰ ἀντιμετωπίσουν τὴν ἀλαζονεία τοῦ τυράννου τῶν Συρακουσῶν Διονύσιου, πὺ μέ προκλητικὴ μεγαλοπρέπεια θέλησε νὰ προκαλέσει τὸ θαυμασμὸ τῶν Ἑλλήνων στὴν Ὀλυμπία.

Ἄλλων τε πολλῶν καὶ καλῶν ἔργων ἔνεκα, ὃ ἄνδρες, ἄξιον Ἡρακλέους μεμνησθαι, καὶ ὅτι τόνδε τὸν ἀγῶνα πρῶτος συνήγειρε δι' εὐνοίαν τῆς Ἑλλάδος. Ἐν μὲν γὰρ τῷ τέως χρόνῳ ἀλλοτριῶς αἱ πόλεις πρὸς ἀλλήλας διέκειντο· ἐπειδὴ δὲ ἐκεῖνος τοὺς τυράννους ἔπαυσε καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ἐκώλυσε, ἀγῶνα μὲν σωμάτων ἐποίησε, φιλοτιμίαν <δὲ> πλούτου, γνώμης δ' ἐπίδειξιν ἐν τῷ καλλίστῳ <τόπῳ> τῆς Ἑλλάδος, ἵνα τούτων ἀπάντων ἔνεκα εἰς τὸ αὐτὸ συνέλθωμεν, τὰ μὲν ὀψόμενοι, τὰ δ' ἀκουσόμενοι· ἠγήσατο γὰρ τὸν ἐνθάδε σύλλογον ἀρχὴν γενήσεσθαι τοῖς Ἑλλησι τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας. Ἐκεῖνος μὲν οὖν ταῦθ' ὑφηγήσατο, ἐγὼ δὲ ἤκω οὐ μικρολογησόμενος οὐδὲ περὶ τῶν ὀνομάτων μαχοῦμενος. Ἡγοῦμαι γὰρ ταῦτα ἔργα μὲν εἶναι σοφιστῶν λίαν ἀχρήστων καὶ σφόδρα βίου δεομένων, ἀνδρὸς δὲ ἀγαθοῦ καὶ πολίτου πολλοῦ ἀξίου περὶ τῶν μεγίστων συμβουλευεῖν, ὄρῶν οὕτως αἰσχυρῶς διακειμένην τὴν Ἑλλάδα, καὶ πολλὰ μὲν αὐτῆς ὄντα ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ, πολλὰς δὲ πόλεις ὑπὸ τυράννων ἀναστάτους γεγενημένας.

29. Λυσίας Ὀλυμπικός (7-8)

Τό τελευταῖο μέρος τοῦ προοιμίου τοῦ Ὀλυμπικοῦ.

Θαυμάζω δὲ Λακεδαιμονίους πάντων μάλιστα, τίνι ποτὲ γνώμη χρώμενοι καινομένην τὴν Ἑλλάδα περιορῶσιν, ἡγεμόνες ὄντες τῶν Ἑλλήνων οὐκ ἀδίκως καὶ διὰ τὴν ἔμφυτον ἀρετὴν καὶ διὰ τὴν περὶ τὸν πόλεμον ἐπιστήμην, μόνοι δὲ οἰκοῦντες ἀπόρθητοι καὶ ἀτείχιστοι καὶ ἀστασίαστοι καὶ ἀήττητοι καὶ τρόποις αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς χρώμενοι· ὧν ἕνεκα ἔλπις ἀθάνατον τὴν ἐλευθερίαν αὐτοῦς κεκτῆσθαι, καὶ ἐν τοῖς παρεληλυθόσι κινδύνοις σωτῆρας γενομένους τῆς Ἑλλάδος περὶ τῶν μελλόντων προορᾶσθαι. Οὐ τοίνυν ὁ ἐπιὼν καιρὸς τοῦ παρόντος βελτίων· οὐ γὰρ ἀλλοτρίας δεῖ τὰς τῶν ἀπολωλότων συμφορὰς νομίζειν ἀλλ' οἰκείας, οὐδ' ἀναμείναι, ἕως ἂν ἐπ' αὐτοὺς ἡμᾶς αἱ δυνάμεις ἀμφοτέρων ἔλθωσιν, ἀλλ' ἕως ἔτι ἔξεστι, τὴν τούτων ὕβριν κωλύσαι. Τίς γὰρ οὐκ ἂν <ἀγανακτήσει> ἐν ὄρων ἐν τῷ πρὸς ἀλλήλους πολέμῳ μεγάλους αὐτοὺς γεγεννημένους; Ὡν οὐ μόνον αἰσχρῶν ὄντων ἀλλὰ καὶ δεινῶν, τοῖς μὲν μεγάλα ἡμαρτηκόσιν ἐξουσία γεγένηται τῶν πεπραγμένων, τοῖς δὲ Ἑλλησιν οὐδεμία αὐτῶν τιμωρία...

30. Λυσία *Περὶ τῆς Πολιτείας* (9-11)

Παρατίθεται τὸ τελευταῖο κεφάλαιο ἀπὸ τὸν παραπάνω λόγο τοῦ Λυσία πού μόνον τὸ πρῶτο μέρος του σώζεται. Ὁ λόγος αὐτός εἶχε σκοπὸ νὰ καταψηφιστεῖ ἡ πρόταση ἐνὸς πολιτικοῦ νὰ μεταβληθεῖ τὸ δημοκρατικὸ πολίτευμα τῆς Ἀθήνας, ὥστε νὰ γίνῃ πιὸ ἀρεστὸ στοὺς ἰσχυροὺς τότε Λακεδαιμόνιους. Ἡ ἀντίδραση καὶ ὄχι ἡ ὑποταγὴ στίς βουλήσεις τῶν Σπαρτιατῶν θὰ φέρει τὴ σωτηρίαν στήν πόλην.

Εἶχομεν δέ, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἡμεῖς ταύτην τὴν γνώμην, ὅτε τῶν Ἑλλήνων ἤρχομεν, καὶ ἐδοκοῦμεν καλῶς βουλευέσθαι περιορῶντες μὲν τὴν χώραν τευνομένην, οὐ νομίζοντες δὲ χρῆναι περὶ αὐτῆς διαμάχεσθαι· ἄξιον γὰρ ἦν ὀλίγων ἀμελοῦντας πολλῶν ἀγαθῶν φείσασθαι. Νῦν δέ, ἐπὶ ἐκείνων μὲν ἀπάντων μάχη ἐστερήμεθα, ἡ δὲ πατρίς ἡμῖν λείπεται, ἴσμεν ὅτι ὁ κίνδυνος οὗτος μόνος ἔχει τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας. Ἀλλὰ γὰρ χρὴ ἀναμνησθέντας ὅτι ἤδη καὶ ἑτέροις ἀδικουμένοις βοηθήσαντες ἐν τῇ ἀλλοτρίᾳ πολλὰ τρόπαια τῶν πολεμίων ἐστήσαμεν, ἄνδρας ἀγαθοὺς περὶ τῆς πατρίδος καὶ ἡμῶν αὐτῶν γίνεσθαι, πιστεύοντας μὲν τοῖς θεοῖς ἐλπίζοντας δὲ ἔτι τὸ δίκαιον μετὰ τῶν ἀδικουμένων ἔσεσθαι. Δεινὸν γὰρ ἂν εἶη, ὧ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ, ὅτε μὲν ἐφεύγομεν, ἐμαχόμε-

θα Λακεδαιμονίοις ἵνα κατέλθωμεν, κατελθόντες δὲ φευξόμεθα ἵνα μὴ μαχώμεθα. Οὐκ οὖν αἰσχρὸν εἰ εἰς τοῦτο κακίας ἤξομεν, ὥστε οἱ μὲν πρόγονοι καὶ ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἐλευθερίας διεκινδύνεον, ὑμεῖς δὲ οὐδὲ ὑπὲρ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν τολμᾶτε πολεμεῖν;

31. Λυσία Ὑπὲρ Καλλίου ἱεροσυλίας ἀπολογία (1-3)

Πρόκειται γιά λόγο – τό τέλος του δέ σώθηκε – πού ἐκφωνεῖται στό ἡλιαστικό δικαστήριο ἀπό τό συνήγορο ἑνός Καλλία, κατηγορούμενου γιά ἱεροσυλία.

Εἰ μὲν περὶ ἄλλου τινὸς ἢ τοῦ σώματος, ὃ ἄνδρες δικασταί, Καλλίας ἠγωνίζετο, ἐξήρκει ἂν μοι καὶ τὰ παρά τῶν ἄλλων εἰρημένα· νῦν δέ μοι δοκεῖ αἰσχρὸν εἶναι, κελεύοντος καὶ δεομένου, καὶ φίλου ὄντος καὶ ἐμοὶ καὶ ἔως ἔζη τῷ πατρί, καὶ πολλῶν συμβολαίων ἡμῖν πρὸς ἀλλήλους γεγενημένων, μὴ βοηθῆσαι Καλλίᾳ τὰ δίκαια, ὅπως ἂν δύνωμαι. Ἐνόμιζον μὲν οὖν οὕτως μετοικεῖν αὐτὸν ἐν ταύτῃ τῇ πόλει, ὥστε πολὺ πρότερον ἀγαθοῦ τινος τεύξεσθαι παρ' ὑμῶν ἢ ἐπὶ τοιαύταις αἰτίαις εἰς τοσοῦτον κίνδυνον καταστήσεσθαι· νῦν δὲ οἱ ἐπιβουλεύοντες οὐχ ἤττον ἐπικίνδυνον ποιοῦσι τὸν βίον τοῖς μηδὲν ἀδικοῦσιν ἢ τοῖς πολλῶν κακῶν αἰτίαις οὖσιν. Ὑμᾶς δὲ ἄξιον μὴ τοὺς μὲν τῶν θεραπόντων λόγους πιστοὺς νομίζειν, τοὺς δὲ τούτων ἀπίστους, ἐνθυμουμένους ὅτι Καλλία μὲν οὐδεὶς πώποτε οὗτ' ἰδιώτης ἐνεκάλεσεν οὔτε ἄρχων, οἰκῶν δ' ἐν ταύτῃ τῇ πόλει πολλὰ μὲν ἀγαθὰ ὑμᾶς ἐποίησεν, οὐδεμίαν δὲ σχῶν αἰτίαν εἰς τοῦτο τῆς ἡλικίας ἀφίκται, οὗτοι δὲ ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ μεγάλα ἡμαρτηκότες καὶ πολλῶν κακῶν πεπειραμένοι, ὥσπερ ἀγαθοῦ τινος αἴτιοι γεγεννημένοι περὶ ἐλευθερίας νυνὶ ποιοῦνται τοὺς λόγους.

32. Ξενοφῶντα Ἐπολογία Σωκράτους (22-23)

Στὴν Ἐπολογία Σωκράτους ὁ Ξενοφῶν ὑπερασπίζεται τό δάσκαλό του ἀπό τίς ἐναντίον του κατηγορίες πού ὀδήγησαν στήν καταδίκη καί τή θανάτωσή του. Στό χωρίο ἀναφέρει στοιχεῖα πού καταξιώνουν τήν ὑπέροχη προσωπικότητα τοῦ Σωκράτη.

Ἐρρήθη μὲν δῆλον ὅτι τούτων πλείω ὑπό τε αὐτοῦ καὶ τῶν συναγορευόντων φίλων αὐτῷ. Ἄλλ' ἐγὼ οὐ τὰ πάντα εἶπεν τὰ ἐκ τῆς δίκης ἐσπούδασα, ἀλλ' ἤρκεσέ μοι δηλῶσαι ὅτι Σωκράτης τὸ μὲν μῆτε περί θεοῦ ἀσεβῆσαι μῆτε περί ἀνθρώπους ἄδικος φανῆναι περί παντός ἐποιεῖτο· τὸ δὲ μὴ ἀποθανεῖν οὐκ ᾤετο λιπαρητέον εἶναι, ἀλλὰ καὶ καιρὸν ἤδη ἐνόμιζεν ἑαυτῷ τελευτᾶν, ὅτι δὲ οὕτως ἐγίγνωσκε καταδηλότερον ἐγένετο, ἐπειδὴ καὶ ἡ δίκη κατεψηφίσθη. Πρῶτον μὲν γὰρ κελευόμενος ὑποτιμᾶσθαι οὔτε αὐτός ὑπετιμήσατο οὔτε τοὺς φίλους εἶασεν, ἀλλὰ καὶ ἔλεγεν ὅτι τὸ ὑποτιμᾶσθαι ὁμολογοῦντος εἴη ἀδικεῖν. Ἐπειτα τῶν ἐταίρων ἐκκλέψαι βουλομένων αὐτὸν οὐκ ἐφείπετο, ἀλλὰ καὶ ἐπισκῶψαι ἐδόκει ἐρόμενος εἴ που εἰδείεν τι χωρίον ἔξω τῆς Ἀττικῆς ἔνθα οὐ προσβατὸν θανάτῳ.

33. Ξενοφόντα Ἀπομνημονεύματα (A, 2, 9-11)

Στὸ πρῶτο βιβλίον τῶν Ἀπομνημονευμάτων ὁ Ξενοφῶν ἐπιχειρεῖ τὴν ἀποκρίσιν τῆς μνήμης τοῦ δασκάλου του· νὰ ἀνασκευάσει ἕνα ἕνα τὰ σημεῖα τῆς κατηγορίας πού εἶχε ἀπαγγελεῖ ἐναντίον του. Ἀφοῦ στὸ πρῶτο κεφάλαιο ἀνασκευάσει ἕνα σημεῖο τῆς κατηγορίας: τὴν ἀσέβεια τοῦ Σωκράτη πρὸς τοὺς θεοὺς, στὸ δεύτερο καταπιάνεται μὲ ἄλλο σημεῖο της: ὅτι ὁ Σωκράτης διέφθειρε τὰ ἤθη τῶν νέων, τόσο στὴν ἰδιωτικὴ ζωὴ τους ὅσο καὶ στὴ δημόσια. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς τὸ θέμα γίνεται λόγος παρακάτω.

Ἄλλὰ νῆ Δία, ὁ κατήγορος ἔφη, ὑπερορᾶν ἐποίει τῶν καθεστώτων νόμων τοὺς συνόντας, λέγων ὡς μῶρον εἶη τοὺς μὲν τῆς πόλεως ἄρχοντας ἀπὸ κυάμου καθιστάναι, κυβερνήτη δὲ μηδένα θέλειν χρῆσθαι κυμαεντῶ μηδὲ τέκτονι μηδ' αὐλητῇ μηδ' ἐπ' ἄλλα τοιαῦτα, ἃ πολλῶ ἐλάττονας βλάβας ἀμαρτανόμενα ποιεῖ τῶν περί τὴν πόλιν ἀμαρτανομένων· τοὺς δὲ τοιούτους λόγους ἐπαίρειν ἔφη τοὺς νέους καταφρονεῖν τῆς καθεστώσεως πολιτείας καὶ ποιεῖν βιαίους. Ἐγὼ δ' οἶμαι τοὺς φρόνησιν ἀσκούντας καὶ νομίζοντας ἱκανοὺς ἔσεσθαι τὰ συμφέροντα διδάσκειν τοὺς πολίτας ἥκιστα γίνεσθαι βιαίους, εἰδότας ὅτι τῇ μὲν βίᾳ πρόσσεισιν ἔχθραι καὶ κίνδυνοι, διὰ δὲ τοῦ πείθειν ἀκινδύνως τε καὶ μετὰ φιλίας ταῦτα γίνονται. Οἱ μὲν γὰρ βιασθέντες ὡς ἀφαιρεθέντες μισοῦσιν, οἱ δὲ πεισθέντες ὡς κεχαρισμένοι φιλοῦσιν. Οὐκ οὖν τῶν φρόνησιν ἀσκούντων τὸ βιάζεσθαι, ἀλλὰ τῶν ἰσχὺν ἄνευ γνώμης ἐχόντων τὰ τοιαῦτα πράττειν ἐστίν. Ἄλλὰ μὴν

καὶ συμμαχῶν ὁ μὲν βιάζεσθαι τολμῶν δέοιτ' ἂν οὐκ ὀλίγων, ὁ δὲ πείθειν δυνάμενος οὐδενός· καὶ γὰρ μόνος ἡγοῖτ' ἂν δύνασθαι πείθειν. Καὶ φονεῦειν δὲ τοῖς τοιοῦτοις ἥκιστα συμβαίνει· τίς γὰρ ἀποκτεῖναι τινα βούλοιτ' ἂν μᾶλλον ἢ ζῶντι πειθομένῳ χρῆσθαι;

34. Ξενοφώντα Ἀπομνημονεύματα (Γ, 7, 1-3)

Στό τρίτο βιβλίῳ τῶν Ἀπομνημονευμάτων ὁ Ξενοφῶν ἀφηγεῖται συζητήσεις τοῦ Σωκράτη μέ πολιτες πού κατεῖχαν ἢ διεκδικοῦσαν νά καταλάβουν ἀξιώματα στήν πόλη. Μέ τή διαλεκτική του τέχνη τούς ὀδηγοῦσε νά ἰδοῦν τήν οὐσία τῶν ἀξιωματῶν, τήν εὐθύνη πού αὐτά συνεπάγονται γιά ὄσους τά διαχειρίζονται, τόν καλύτερο δυνατό τρόπο γιά τήν ἐνάσκηση τῶν λειτουργημάτων αὐτῶν. Ἄλλοτε ἦταν δηκτικός καί ἀποτρεπτικός, ἄλλοτε – ἂν ὁ συνομιλητής του ἦταν ἀξιόλογος – ἐνθαρρυντικός, ὅπως στήν παρακάτω περίπτωση, γιά τό καλό τοῦ συνόλου.

Χαρμίδην δὲ τὸν Γλαῦκωνος ὄρων ἀξιόλογον μὲν ἄνδρα ὄντα καὶ πολλῶν δυνατώτερον τῶν τὰ πολιτικὰ τότε πραττόντων, ὀκνοῦντα δὲ προσιέναι τῷ δήμῳ καὶ τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ἐπιμελεῖσθαι, εἶπέ μοι, ἔφη, ὃ Χαρμίδη, εἴ τις ἱκανὸς ὢν τοὺς στεφανίτας ἀγῶνας νικᾷν καὶ διὰ τοῦτο αὐτὸς τε τιμᾶσθαι καὶ τὴν πατρίδα ἐν τῇ Ἑλλάδι εὐδοκιμωτέραν ποιεῖν μὴ θέλοι ἀγωνίζεσθαι, ποῖόν τινα τοῦτον νομίσεις ἂν τὸν ἄνδρα εἶναι; Δῆλον ὅτι, ἔφη, μαλακὸν τε καὶ δειλόν. Εἰ δὲ τις, ἔφη, δυνατὸς ὢν τῶν τῆς πόλεως πραγμάτων ἐπιμελόμενος τὴν τε πόλιν αὖξιν καὶ αὐτὸς διὰ τοῦτο τιμᾶσθαι, ὀκνοίη δὴ τοῦτο πράττειν, οὐκ ἂν εἰκότως δειλὸς νομίζοιτο; Ἴσως, ἔφη· ἀτὰρ πρὸς τί με ταῦτ' ἐρωτᾷς; Ὅτι, ἔφη, οἷμαι σε δυνατὸν ὄντα ὀκνεῖν ἐπιμελεῖσθαι, καὶ ταῦτα ὧν ἀνάγκη σοι μετέχειν πολίτη γε ὄντι. Τὴν δὲ ἐμὴν δύναμιν, ἔφη ὁ Χαρμίδης, ἐν ποίῳ ἔργῳ καταμαθῶν ταῦτά μου καταγινώσκεις; Ἐν ταῖς συνουσίαις, ἔφη, αἷς σύνει τοῖς τὰ τῆς πόλεως πράττουσι· καὶ γὰρ ὅταν τι ἀνακοινῶνταί σοι, ὄρω σε καλῶς συμβουλευόντα, καὶ ὅταν τι ἀμαρτάνωσιν, ὀρθῶς ἐπιτιμῶντα.

35. Ξενοφώντα Ἀπομνημονεύματα (Γ, 9, 1-3)

Προσφιλέστατο θέμα στίς συζητήσεις τοῦ Σωκράτη ἦταν οἱ ἐννοιολογι-

κές αναλύσεις και ή προσπάθεια όρισμοῦ έννοιῶν· τέτοια φαίνεται στο πρώτο αντίκρισμα και ή παρακάτω συζήτηση, ή όποία διαφοροποιείται ώστόσο ριζικά γιατί τό έρώτημα είναι: ή άνδρεία είναι διδακτή ή όχι; Τοῦτο όμως οδηγεί στο γενικότερο πρόβλημα, πού βρισκόταν στο έπίκεντρο τών φιλοσοφικῶν συζητήσεων τόν 5ο αιώνα στην Άθήνα, αν ή άρετή είναι κληρονομική ή επίκτητη.

Πάλιν δέ έρωτώμενος ή άνδρεία πότερον εἴη διδακτὸν ἢ φυσικόν, Οἷμαι μὲν, ἔφη, ὥσπερ σῶμα σώματος ἰσχυρότερον πρὸς τοὺς πόνους φύεται, οὕτω καὶ ψυχὴν ψυχῆς ἔρρωμενεστέραν πρὸς τὰ δεινὰ φύσει γίγνεσθαι· ὁρῶ γάρ ἐν τοῖς αὐτοῖς νόμοις τε καὶ ἔθεσι τρεφομένους πολὺ διαφέροντας ἀλλήλων τόλμη. Νομίζω μέντοι πᾶσαν φύσιν μαθήσει καὶ μελέτη πρὸν άνδρείαν αὔξεσθαι· δῆλον μὲν γάρ ὅτι Σκύθαι καὶ Θραῖκες οὐκ ἂν τολμήσειαν ἀσπίδας καὶ δόρατα λαβόντες Λακεδαιμονίοις διαμάχεσθαι· φανερόν δ' ὅτι Λακεδαιμόνιοι οὐτ' ἂν Θραξὶ πέλταις καὶ ἀκοντίοις οὐτε Σκύθαις τόξοις ἐθέλοιεν ἂν διαγωνίζεσθαι. Ὅρῶ δ' ἔγωγε καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων πάντων ὁμοίως καὶ φύσει διαφέροντας ἀλλήλων τοὺς ἀθρώπους καὶ ἐπιμελεία πολὺ ἐπιδιδόντας. ἐκ δὲ τούτων δῆλόν ἐστιν ὅτι πάντα χρῆ καὶ τοὺς εὐφυεστέρους καὶ τοὺς ἀμβλυτέρους τὴν φύσιν, ἐν οἷς ἂν ἀξιόλογοι βούλωνται γενέσθαι, ταῦτα καὶ μαθάνειν καὶ μελετᾶν.

36. Ξενοφόντα *Άπομνημονεύματα* (Δ, 1, 3-4)

Ὁ Σωκράτης δέν ἄφηνε εὐκαιρία συνομιλίας μέ συμπολίτες του, γιά νά τοὺς ἀπαλλάξει ἀπό ἐσφαλμένες γνώμες καὶ ἀντιλήψεις. Ὁ Ξενοφῶν στο τέταρτο βιβλίό τών *Άπομνημονευμάτων* παραθέτει συζητήσεις τοῦ Σωκράτη μέ ἀλαζονικούς ἀθρώπους, πού καυχιόνταν γιά τὴν εὐφυΐα, τὰ πλούτη, τὴ μόρφωσή τους κτλ., γιά νά ἀποδείξει πόσο ἀστήρικτη ἦταν ή ἔπαρσή τους.

Ὁὺ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ἐπὶ πάντα ἦει, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἰομένους φύσει ἀγαθοὺς εἶναι, μαθήσεως δὲ καταφρονοῦντας ἐδίδασκεν ὅτι αἱ ἄρισται δοκοῦσαι εἶναι φύσεις μάλιστα παιδείας δέονται, ἐπιδεικνύων τῶν τε ἵππων τοὺς εὐφυεστάτους, θυμοειδεῖς τε καὶ σφοδροὺς ὄντας, εἰ μὲν ἐκ νέων δαμασθεῖεν, εὐχρηστοτάτους καὶ ἀρίστους γιγνομένους, εἰ δὲ ἀδά-

μαστοι γένοιτο, δυσκαθεκτοτάτους καὶ φαυλοτάτους· καὶ τῶν κυνῶν τῶν εὐφουεστάτων, φιλοπόνων τε οὐσῶν καὶ ἐπιθετικῶν τοῖς θηρίοις, τὰς μὲν καλῶς ἀχθεῖσας ἀρίστας γίνεσθαι πρὸς τὰς θήρας καὶ χρησιμωτάτας, ἀναγώγους δὲ γιγνομένας ματαίους τε καὶ μανιώδεις καὶ δυσπειθεστάτας. Ὅμοίως δὲ καὶ τῶν ἀνθρώπων τοὺς εὐφουεστάτους, ἔρωμενεστάτους τε ταῖς ψυχαῖς ὄντας καὶ ἐξεργαστικωτάτους ὧν ἂν ἐγχειρῶσι, παιδευθέντας μὲν καὶ μαθόντας ἃ δεῖ πράττειν, ἀρίστους τε καὶ ὠφελιμωτάτους γίνεσθαι· πλεῖστα γὰρ καὶ μέγιστα ἀγαθὰ ἐργάζεσθαι· ἀπαιδεύτους δὲ καὶ ἀμαθεῖς γενομένους κακίστους τε καὶ βλαβερωτάτους γίνεσθαι· κρίνειν γὰρ οὐκ ἐπισταμένους ἃ δεῖ πράττειν, πολλάκις πονηροῖς ἐπιχειρεῖν πράγμασι, μεγαλείους δὲ καὶ σφοδροὺς ὄντας δυσκαθέκτους τε καὶ δυσapoτρεπτοὺς εἶναι, δι' ὃ πλεῖστα καὶ μέγιστα κακὰ ἐργάζεσθαι.

37. Ξενοφῶντα Ἀπομνημονεύματα (Δ, 4, 15-16)

Ἡ συναναστροφή μὲ τὸ Σωκράτη – συμπεραίνει στὸ τελευταῖο βιβλίον τῶν Ἀπομνημονευμάτων ὁ Ξενοφῶν – ἦταν πάντα ὠφέλιμη γιὰ ὅσους τὸν συναναστρέφονταν. Ἔτσι κάποτε συζητώντας μὲ τὸν Ἰππία τὴν ἔννοια τοῦ δικαίου ἔφθασε στὸν ὀρισμὸ ὅτι δίκαιος εἶναι ὁ νόμιμος, δηλ. ὁ τηρητὴς τοῦ νόμου (μὲ τὴν προϋπόθεση βέβαια ὅτι ὁ νόμος εἶναι ἔκφραση τῆς βούλησης καὶ τοῦ συμφέροντος τῶν πολιτῶν, Δ, 4, 13). Μ' αὐτὸ τὸ πνεῦμα εἶναι νοητὸ καὶ τὸ παράδειγμα ποὺ ἀκολουθεῖ γιὰ τὴ σημασία τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τοῦ Λυκούργου.

Λυκούργον δὲ τὸν Λακεδαιμόνιον, ἔφη ὁ Σωκράτης, καταμεμάθηκας, ὅτι οὐδὲν ἂν διάφορον τῶν ἄλλων πόλεων τὴν Σπάρτην ἐποίησεν, εἰ μὴ τὸ πειθεσθαι τοῖς νόμοις μάλιστα ἐνειργάσατο αὐτῇ; τῶν δὲ ἀρχόντων ἐν ταῖς πόλεσιν οὐκ οἶσθα ὅτι, οἵτινες ἂν τοῖς πολίταις αἰτιώτατοι ᾖσι τοῦ τοῖς νόμοις πείθεσθαι, οὗτοι ἄριστοὶ εἰσι, καὶ πόλις, ἐν ἧ μάλιστα οἱ πολῖται τοῖς νόμοις πείθονται, ἐν εἰρήνῃ τε ἄριστα διάγει καὶ ἐν πολέμῳ ἀνυπόστατός ἐστιν; ἀλλὰ μὴν καὶ ὁμόνοιά γε μέγιστόν τε ἀγαθὸν δοκεῖ ταῖς πόλεσιν εἶναι καὶ πλειστάκις ἐν αὐταῖς αἰ τε γερουσίαι καὶ οἱ ἄριστοι ἄνδρες παρακελεύονται τοῖς πολίταις ὁμονοεῖν, καὶ πανταχοῦ ἐν τῇ Ἑλλάδι νόμος κεῖται τοὺς πολίτας ὁμνύναι ὁμονοήσειν, καὶ πανταχοῦ ὁμνύουσι τὸν ὄρκον τοῦτον· οἶμαι δ' ἐγὼ ταῦτα γίνεσθαι οὐχ ὅπως τοὺς αὐτοὺς

χορούς κρίνωσιν οἱ πολῖται, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς ἀβλήτας ἐπαινώσιν, οὐδ' ὅπως τοὺς αὐτοὺς ποιητὰς αἰρῶνται, οὐδ' ἵνα τοῖς αὐτοῖς ἡδῶνται, ἀλλ' ἵνα τοῖς νόμοις πείθωνται. Τούτοις γὰρ τῶν πολιτῶν ἐμμενόντων, αἱ πόλεις ἰσχυρόταται τε καὶ εὐδαιμονέσταται γίνονται· ἄνευ δὲ ὁμονοίας οὐτ' ἂν πόλις εὖ πολιτευθεῖ οὐτ' οἴκος καλῶς οἰκηθεῖ.

38. Ξενοφώντα Ἀπομνημονεύματα (Δ, 6, 7-8)

Σημαντική προσφορά τοῦ Σωκράτη στή φιλοσοφία στάθηκε ἡ ἀκοίμητη προσπάθεια γιὰ τὸν ὀρισμὸ ἀφηρημένων ἐννοιῶν, ὅπως δικαιοσύνη, εὐσέβεια κ.ἄ. Στά πλαίσια τέτοιων συζητήσεων ἀφηγεῖται ὁ Ξενοφῶν καὶ τὰ ἀκόλουθα, ὅπου γίνεται λόγος γιὰ τὸ τί εἶναι ἡ σοφία.

Σοφίαν δὲ τί ἂν φήσαιμεν εἶναι: εἶπέ μοι, πότερά σοι δοκοῦσιν οἱ σοφοί, ἃ ἐπίστανται, ταῦτα σοφοί εἶναι, ἢ εἰσὶ τινες ἃ μὴ ἐπίστανται σοφοί; Ἄ ἐπίστανται δῆλον ὅτι, ἔφη· πῶς γὰρ ἂν τις, ἃ γε μὴ ἐπίσταιτο, ταῦτα σοφὸς εἴη; Ἄρ' οὖν οἱ σοφοὶ ἐπιστήμη σοφοὶ εἰσι; Τίτι γὰρ ἂν, ἔφη, ἄλλω τις εἴη σοφός, εἴ γε μὴ ἐπιστήμη; Ἄλλο δὲ τι σοφίαν οἶει εἶναι ἢ ὃ σοφοὶ εἰσιν; Οὐκ ἔγωγε. Ἐπιστήμη ἄρα σοφία ἐστίν; Ἐμοιγε δοκεῖ. Ἄρ' οὖν δοκεῖ σοι ἀνθρώπῳ δυνατόν εἶναι τὰ ὄντα πάντα ἐπίστασθαι; Οὐδὲ μὰ Δί' ἔμοιγε πολλοστὸν μέρος αὐτῶν. Πάντα μὲν ἄρα σοφὸν οὐχ οἷόν τε ἀνθρώπον εἶναι; Μὰ Δί' οὐ δῆτα, ἔφη. Ὅ ἄρα ἐπίσταιται ἕκαστος, τοῦτο καὶ σοφός ἐστιν; Ἐμοιγε δοκεῖ.

Ἄρ' οὖν, ὃ εὐθύδημε, καὶ τὰγαθὸν οὕτω ζητητέον ἐστί; Πῶς; ἔφη. Δοκεῖ σοι τὸ αὐτὸ πᾶσιν ὠφέλιμον εἶναι; Οὐκ ἔμοιγε. Τί δέ; τὸ ἄλλω ὠφέλιμον οὐ δοκεῖ σοι ἐνίοτε ἄλλω βλαβερὸν εἶναι; Καὶ μάλα, ἔφη. Ἄλλο δ' ἂν τι φαίης ἀγαθὸν εἶναι ἢ τὸ ὠφέλιμον; Οὐκ ἔγωγ', ἔφη. Τὸ ἄρα ὠφέλιμον ἀγαθὸν ἐστίν ὅτῳ ἂν ὠφέλιμον ᾖ; Δοκεῖ μοι, ἔφη.

39. Ξενοφώντα Ἀπομνημονεύματα (Δ, 8, 11)

Ὁ Ξενοφῶν τελειώνει τὴν υπεράσπιση τῆς μνήμης τοῦ δασκάλου του μετὰ τὴν παρατήρηση ὅτι ἀδίκῃ θανατώθηκε ὁ Σωκράτης καὶ ὅτι – ἀντίθετα πρὸς τὴ διαβολὴ καὶ τὸ διασυρμὸ του ἀπὸ ἀσήμαντους – ἦταν ὑπόδειγμα ἀν-

θρώπου καί πολιτή κατά τή γνώμη τῶν τίμιων συμπολιτῶν, πού ἐπιδίωκαν τή συναναστροφή μαζί του γιά τούς λόγους πού ἀκολουθοῦν.

Τῶν δέ Σωκράτην γινωσκόντων, οἷος ἦν, οἱ ἀρετῆς ἐφιέμενοι πάντες ἔτι καί νῦν διατελοῦσι πάντων μάλιστα ποθοῦντες ἐκείνον, ὡς ὠφελιμώτατον ὄντα πρὸς ἀρετῆς ἐπιμέλειαν. Ἐμοὶ μὲν δὴ, τοιοῦτος ὢν οἷον ἐγὼ διήγημαι, εὐσεβῆς μὲν οὕτως ὥστε μηδὲν ἄνευ τῆς τῶν θεῶν γνώμης ποιεῖν, δίκαιος δὲ ὥστε βλάπτειν μὲν μηδὲ μικρὸν μηδένα, ὠφελεῖν δὲ τὰ μέγιστα τοὺς χρωμένους αὐτῷ, ἐγκρατῆς δὲ ὥστε μηδέποτε προαιρεῖσθαι τὸ ἥδιον ἀντι τοῦ βελτίονος, φρόνιμος δὲ ὥστε μὴ διαμαρτάνειν κρίνων τὰ βελτίω καὶ τὰ χειρῶ μηδὲ ἄλλου προσδεῖσθαι, ἀλλ' αὐτάρκης εἶναι πρὸς τὴν τούτων γνῶσιν, ἱκανὸς δὲ καὶ λόγῳ εἰπεῖν τε καὶ διορίσασθαι τὰ τοιαῦτα, ἱκανὸς δὲ καὶ ἄλλως δοκιμάσαι τε καὶ ἀμαρτάνοντα ἐλέγξει καὶ προτρέψασθαι ἐπ' ἀρετὴν καὶ καλοκαγαθίαν, ἐδόκει τοιοῦτος εἶναι οἷος ἂν εἶη ἄριστός τε ἀνὴρ καὶ εὐδαιμονέστατος. Εἰ δέ τῳ μὴ ἀρέσκει ταῦτα, παρβάλλων τὸ ἄλλων ἦθος πρὸς ταῦτα οὕτω κρινέτω.

40. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (Α, I, 27-28)

Ὁ Ἑρμοκράτης πού ἀναφέρεται στήν ἐνότητα ἦταν Συρακόσιος στρατηγός καί πολιτικός, ὁ ὁποῖος ἐπαιξε σημαντικό ρόλο στή συντριβὴ τῶν Ἀθηναίων στή Σικελία τὸ 413 π.Χ. Μετὰ ἦλθε στήν Ἑλλάδα μέ δυνάμεις γιά νά βοηθήσει τοὺς Σπαρτιάτες στὸν ἀγῶνα τοὺς ἐναντίον τῶν Ἀθηναίων. Στὴ ναυμαχία τῆς Κυζίκου (410 π.Χ.) ὅμως οἱ Σπαρτιάτες καὶ ὁ ἴδιος νικήθηκαν. Γι' αὐτὸ τὸ λόγο, φαίνεται, οἱ Συρακόσιοι καταδίκασαν τὸν Ἑρμοκράτη καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγούς, πού ἦταν μαζί του, σέ ἐξορία. Αὐτοί, μόλις πληροφορήθηκαν τὴν ἐναντίον τοὺς ἀπόφαση, κάλεσαν τὸ στρατὸ τοὺς σέ συγκέντρωση, κατὰ τὴν ὁποία ὁ Ἑρμοκράτης, μιλώντας καὶ ἐκ μέρους τῶν ἄλλων στρατηγῶν, εἶπε αὐτὰ πού ἀναφέρει ἐδῶ ὁ Ξενοφῶν.

Ἐν δὲ τῷ χρόνῳ τούτῳ ἠγγέλθη τοῖς τῶν Συρακοσίων στρατηγοῖς οἰκοθεν ὅτι φεύγειν ὑπὸ τοῦ δήμου. Συγκαλέσαντες οὖν τοὺς ἑαυτῶν στρατιώτας Ἑρμοκράτους προηγοροῦντος ἀπωλοφύροντο τὴν ἑαυτῶν συμφορὰν, ὡς ἀδίκως φεύγειν ἀπαντες παρὰ τὸν νόμον· παρήνεσάν τε προθύμους εἶναι καὶ τὰ λοιπά, ὥσπερ τὰ πρότερα, καὶ ἄνδρας ἀγαθοὺς

πρὸς τὰ αἰεὶ παραγγελλόμενα, ἐλέσθαι δὲ ἐκέλευον ἄρχοντας, μέχρι ἂν ἀφίκωνται οἱ ἡρημένοι ἀντ' ἐκείνων. Οἱ δ' ἀναβοήσαντες ἐκέλευον ἐκείνους ἄρχειν, καὶ μάλιστα οἱ τριήραρχοι καὶ οἱ ἐπιβάται καὶ οἱ κυβερνήται. Οἱ δ' οὐκ ἔφασαν δεῖν σταζιάζειν πρὸς τὴν ἑαυτῶν πόλιν· εἰ δέ τις ἐπικαλοῖη τι αὐτοῖς, λόγον ἔφασαν χρῆναι δίδοναι, μεμνημένους ὄσας τε ναυμαχίας αὐτοὶ καθ' αὐτοὺς νενικήκατε καὶ ναῦς εἰλήφατε, ὄσα τε μετὰ τῶν ἄλλων ἀήττητοι γέγονατε ἡμῶν ἡγουμένων, τάξιν ἔχοντες τὴν κρατίστην διὰ τε τὴν ἡμετέραν ἀρετὴν καὶ διὰ τὴν ὑμετέραν προθυμίαν καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ὑπάρχουσαν.

41. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (B, 2, 16-19)

Μετὰ τὴν ἦττα στοὺς Αἰγὸς Ποταμούς, οἱ Ἀθηναῖοι πολιορκοῦνται καὶ περιέρχονται σέ δεινὴ θέσση, ἀλλὰ ἀρνοῦνται νὰ παραδοθοῦν. Ὁ Ἀθηναῖος Θηραμένης, ἕνας ἀπὸ τοὺς τυράννους πού θά ἐγκατασταθοῦν ἀργότερα στὴν πόλη, ἀναλαμβάνει μιὰ πρωτοβουλία πού ἐξυπηρετεῖ οὐσιαστικά τὰ συμφέροντα τῆς Σπάρτης.

Τοιοῦτων δὲ ὄντων Θηραμένης εἶπεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι εἰ βούλονται αὐτὸν πέμψαι παρὰ Λύσανδρον, εἰδὼς ἤξει Λακεδαιμονίους πότερον ἔξανδραποδίσασθαι τὴν πόλιν βουλόμενοι ἀντέχουσι περὶ τῶν τειχῶν ἢ πίστεως ἕνεκα. Περμφθεὶς δὲ διέτριβε παρὰ Λυσάνδρῳ τρεῖς μῆνας καὶ πλειῶ, ἐπιτηρῶν ὁπότε Ἀθηναῖοι ἔμελλον διὰ τὸ ἐπιλελοιπέναί τὸν σῆτον ἅπαντα ὃ τι τις λέγοι ὁμολογήσειν. Ἐπεὶ δὲ ἦκε τετάρτῳ μηνί, ἀπήγγειλεν ἐν ἐκκλησίᾳ ὅτι αὐτὸν Λύσανδρος τέως μὲν κατέχοι, εἶτα κελεύει εἰς Λακεδαίμονα ἰέναι· οὐ γὰρ εἶναι κύριος ὧν ἐρωτῶτο ὑπ' αὐτοῦ, ἀλλὰ τοὺς ἐφόρους. Μετὰ ταῦτα ἠρέθη πρεσβευτῆς εἰς Λακεδαίμονα αὐτοκράτωρ δέκατος αὐτός. Λύσανδρος δὲ τοῖς ἐφόροις ἔπεμψεν ἀγγελοῦντα μετ' ἄλλων Λακεδαιμονίων Ἀριστοτέλην, φυγάδα Ἀθηναῖον ὄντα, ὅτι ἀποκρίναιτο Θηραμένει ἐκείνους κυρίους εἶναι εἰρήνης καὶ πολέμου. Θηραμένης δὲ καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις ἐπεὶ ἦσαν ἐν Σελλασίᾳ, ἐρωτώμενοι δὲ ἐπὶ τίνι λόγῳ ἤκοιεν εἶπον ὅτι αὐτοκράτορες περὶ εἰρήνης, μετὰ ταῦτα οἱ ἔφοροι καλεῖν ἐκέλευον αὐτούς. Ἐπεὶ δ' ἦκον, ἐκκλησίαν ἐποίησαν, ἐν ἣ ἀντέλεγον Κορίνθιοι καὶ Θηβαῖοι μάλιστα, πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων, μὴ σπένδεσθαι Ἀθηναίοις, ἀλλ' ἐξαιρεῖν.

42. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (B, 4, 40-42)

Ὁ ἡγέτης τῶν δημοκρατικῶν Θρασύβουλος, ἀμέσως ὕστερα ἀπὸ τὴν ἐκδίωξη τῶν τριάκοντα τυράννων καὶ τὴν ἀποκατάσταση τῆς δημοκρατίας (403 π.Χ.), ἀπεύθυνεται στοὺς ὁπαδοὺς τῶν νικημένων τυράννων (τοὺς ἐκ τοῦ ἄστεως), γιὰ νὰ ἀποδείξει ὅτι ἀπὸ κάθε ἀποψη τὸ δημοκρατικὸ πλῆθος βρίσκεται σὲ ἀνώτερο ἐπίπεδο ἀπὸ αὐτοὺς. Θὰ ἀκολουθήσει ἡ συμφιλίωση τῶν πολιτῶν μὲ τὸ περίφημο ψήφισμα τῆς ἀμνηστίας.

Ἐνθα δὴ ὁ Θρασύβουλος ἔλεξεν· Ὑμῖν, ἔφη, ὃ ἐκ τοῦ ἄστεως ἄνδρες, συμβουλευώ ἐγὼ γῶναι ὑμᾶς αὐτοὺς. Μάλιστα δ' ἂν γνοίητε, εἰ ἀναλογίσαίσεθε ἐπὶ τίνι ὑμῖν μέγα φρονητέον ἐστίν, ὥστε ἡμῶν ἄρχειν ἐπιχειρεῖν. Πότερον δικαιότεροί ἐστε; ἀλλ' ὁ μὲν δῆμος πενέστερος ὑμῶν ὢν οὐδὲν πώποτε ἔνεκα χρημάτων ὑμᾶς ἠδίκησεν· ὑμεῖς δὲ πλουσιώτεροι πάντων ὄντες πολλὰ καὶ αἰσχρὰ ἔνεκα κερδέων πεποιθήκατε. Ἐπεὶ δὲ δικαιοσύνης οὐδὲν ὑμῖν προσήκει, σκέψασθε εἰ ἄρα ἐπ' ἀνδρεία ὑμῖν μέγα φρονητέον. Καὶ τίς ἂν καλλίων κρίσις τούτου γένοιτο ἢ ὡς ἐπολεμήσαμεν πρὸς ἀλλήλους; ἀλλὰ γνώμη φαίητ' ἂν προέχειν, οἳ ἔχοντες καὶ τεῖχος καὶ ὄπλα καὶ χρήματα καὶ συμμάχους Πελοποννησίους ὑπὸ τῶν οὐδὲν τούτων ἐχόντων περιεῖληφθε; Ἄλλ' ἐπὶ Λακεδαιμονίοις δὴ οἴεσθε μέγα φρονητέον εἶναι; Πῶς, οἴγε ὥσπερ τοὺς δάκνοντας κύνας κλοιῶ δῆσαντες παραδιδόασιν, οὕτω κάκεινοι ὑμᾶς παραδόντες τῷ ἠδικημένῳ τούτῳ δήμῳ οἴχονται ἀπιόντες; Οὐ μέντοι γε ὑμᾶς, ὃ ἄνδρες, ἀξιῶ ἐγὼ ὢν ὁμομόκατε παραβῆναι οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πρὸς τοῖς ἄλλοις καλοῖς ἐπιδειξται, ὅτι καὶ εὐορκοὶ καὶ δισοὶ ἐστε.

43. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (E, 2, 1-2)

Ἡ ἐνότητα ἀναφέρεται σὲ ἐνέργειες τῶν Σπαρτιατῶν σὲ βάρος ἐλληνικῶν πόλεων μετὰ τὴν εἰρήνην τοῦ Ἄνταλκίδα, πού ἀπέβλεπαν στὴν ἐδραίωση τῆς κυριαρχίας τους στὴν Ἑλλάδα.

Τούτων δὲ προκεχωρηκότων ὡς ἐβούλοντο, ἔδοξεν αὐτοῖς, ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ τῶν συμμάχων ἐπέκειντο καὶ τοῖς πολεμίοις εὐμενέστεροι ἦσαν ἢ τῇ Λακεδαίμονι, τούτους κολάσαι καὶ κατασκευάσαι ὡς μὴ δύναιντο ἀπι-

στεῖν. Πρῶτον μὲν οὖν πέμψαντες πρὸς τοὺς Μαντινέας ἐκέλευσαν αὐτοὺς τὸ τεῖχος περιαιρεῖν, λέγοντες ὅτι οὐκ ἂν πιστεύσειαν ἄλλως αὐτοῖς μὴ σὺν τοῖς πολεμίοις γενέσθαι. Αἰσθάνεσθαι γὰρ ἔφασαν καὶ ὡς σῖτον ἐξέπεμπον τοῖς Ἀργείοις σφῶν αὐτοῖς πολεμούντων, καὶ ὡς ἔστι μὲν ὅτε οὐδὲ συστρατεύοιεν ἐκεχειρίαν προφασιζόμενοι, ὅποτε δὲ καὶ ἀκολουθοῖεν, ὡς κακῶς συστρατεύοιεν. Ἔτι δὲ γινώσκειν ἔφασαν φθονοῦντας μὲν αὐτούς, εἴ τι σφίσιν ἀγαθὸν γίνοιτο, ἐφηδομένους δ', εἴ τις συμφορὰ προσπίπτοι. ἔλέγοντο δὲ καὶ αἱ σπονδαὶ ἐξεληλυθῆναι τοῖς Μαντινεῦσι τούτῳ τῷ ἔτι αἱ μετὰ τὴν ἐν Μαντινείᾳ μάχην τριακονταετῆς γενόμεναι. Ἐπεὶ δ' οὐκ ἤθελον καθαιρεῖν τὰ τεῖχη, φρουρὰν φαίνουσιν ἐπ' αὐτούς. Ἀγησίλαος μὲν οὖν ἐδεήθη τῆς πόλεως ἀφεῖναι ἑαυτὸν ταύτης τῆς στρατηγίας, λέγων ὅτι τῷ πατρὶ αὐτοῦ ἢ τῶν Μαντινέων πόλις πολλὰ ὑπηρετήκοι ἐν τοῖς πρὸς Μεσσήνην πολέμοις.

44. Ξενοφόντα Ἑλληνικά (E, 2, 14-15)

Ὅταν εἶχε ἐπιβληθεῖ στίς ἐλληνικὲς πόλεις ἢ λεγόμενῃ Ἀνταλκίδεια εἰρήνῃ μετὰ τοὺς γνωστούς ὄρους τῆς, ἔφθασαν ἀπεσταλμένοι ἀπὸ τῆν Ἄκανθο καὶ τῆν Ἀπολλωνία (τῆς Χαλκιδικῆς) στή Σπάρτην, γιά νά καταγγεῖλουν ὅτι οἱ Ὀλύνθιοι ἄρχισαν νά δημιουργοῦν μιά τοπική ἔνωσῃ, πού οἱ Σπαρτιᾶτες ὡς θεματοφύλακες τῆς διαίρεσης ὄφειλαν νά τῆν ἀναχαιτίσουν. Καί εἶπαν οἱ ἀπεσταλμένοι ὅσα ἀκολουθοῦν:

Ἡμεῖς δέ, ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, βουλόμεθα μὲν τοῖς πατρίοις νόμοις χρῆσθαι καὶ αὐτοπολιταί εἶναι· εἰ μέντοι μὴ βοηθήσει τις, ἀνάγκη καὶ ἡμῖν μετ' ἐκείνων γίνεσθαι. Καίτοι νῦν γ' ἤδη αὐτοῖς εἰσὶν ὀπλίται μὲν οὐκ ἐλάττους ὀκτακοσίων, πελτασταὶ δὲ πολὺ πλείους ἢ τοσοῦτοι· ἰππεῖς γε μέντοι, ἐὰν καὶ ἡμεῖς μετ' αὐτῶν γενώμεθα, ἔσονται πλείους ἢ χίλιοι· κατελίπομεν δὲ καὶ Ἀθηναίων καὶ Βοιωτῶν πρέσβεις ἤδη αὐτόθι. Ἠκούομεν δὲ ὡς καὶ αὐτοῖς Ὀλυνθίοις ἐψηφισμένον εἶη συμπέμπειν πρέσβεις εἰς ταύτας τὰς πόλεις περὶ συμμαχίας. Καίτοι εἰ τοσαύτη δύναμις προσγενήσεται τῇ τε Ἀθηναίων καὶ Θηβαίων ἰσχύϊ, ὄρατε, ἔφη, ὅπως μὴ οὐκέτι εὐμεταχείριστα ἔσται ἐκεῖνα ὑμῖν. Ἐπεὶ δὲ καὶ Ποτεΐδαιαν ἔχουσιν ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ τῆς Παλλήνης οὖσαν, νομίζετε καὶ τὰς ἐντὸς ταύτης πόλεις ὑπηκόους ἔσεσθαι αὐτῶν. Τεκμήριον δ' ἔτι ἔστω ὑμῖν καὶ τοῦτο ὅτι ἰσχυ-

ρῶς αὐται αἱ πόλεις πεφόβηται· μάλιστα γὰρ μισοῦσαι τοὺς Ὀλυνθίους, ὁμῶς οὐκ ἐτόλμησαν μεθ' ἡμῶν πρεσβείας πέμπειν διδαξούσας ταῦτα.

45. Ξενοφῶντα Ἑλληνικά (Ε, 4, 13-14)

Μέσα στό γενικότερο κλίμα κλονισμοῦ τῆς σπαρτιατικῆς ἡγεμονίας (ὕστερα ἀπό τὴν Ἀνταλκίδεια Εἰρήνη) καὶ δυσφορίας τῶν ἐλληνικῶν πόλεων ἐναντίον τῶν ἀρμοστῶν τῆς Σπάρτης, ὁργανώθηκε ἀπὸ ἐξόριστους Θηβαίους ἡ ἀνατροπὴ τοῦ φιλοσπαρτιατικοῦ καθεστῶτος πού κυβερνοῦσε τὴ Θήβα. Οἱ συνωμότες ἐσφαξαν τὸν ἀρχηγό τῆς φιλολακωνικῆς μερίδας καὶ τοὺς φίλους του, ἐλευθέρωσαν τοὺς κρατουμένους καὶ ἐδιώξαν τὸ σπαρτιάτι ἀρμοστή. Τὰ νέα ἔφτασαν στὴ Σπάρτη.

Ἐπεὶ δὲ ταῦτα ἐπύθοντο οἱ Λακεδαιμόνιοι, τὸν μὲν ἀρμοστὴν τὸν ἐγκαταλιπόντα τὴν ἀκρόπολιν καὶ οὐκ ἀναμείναντα τὴν βοήθειαν ἀπέκτειναν, φρουρὰν δὲ φαίνουσιν ἐπὶ τοὺς Θηβαίους. Καὶ Ἀγησίλαος μὲν λέγων ὅτι ὑπὲρ τετταράκοντα ἀφ' ἥβης εἶη, καὶ ὥσπερ τοῖς ἄλλοις τοῖς τηλικούτοις οὐκέτι ἀνάγκη εἶη τῆς ἑαυτῶν ἕξω στρατεύεσθαι, οὕτω δὴ καὶ βασιλεῦσι τὸν αὐτὸν νόμον ὄντα ἀπεδείκνυε. Κἀκεῖνος μὲν δὴ λέγων ταῦτα οὐκ ἐστρατεύετο. Οὐ μέντοι τούτου γ' ἔνεκεν κατέμεινεν, ἀλλ' εὖ εἰδὼς ὅτι εἰ στρατηγοίη, λέξοιεν οἱ πολῖται ὡς Ἀγησίλαος, ὅπως βοηθήσειε τοῖς τυράννοις, πράγματα τῇ πόλει παρέχοι. Εἶα οὖν αὐτοὺς βουλευέσθαι ὁποῖόν τι βούλοιντο περὶ τούτων. Οἱ δ' ἔφοροι διδασκόμενοι ὑπὸ τῶν μετὰ τὰς ἐν Θήβαις σφαγὰς ἐκπεπτωκότων, Κλεόμβροτον ἐκπέμπουσι, πρῶτον τότε ἡγούμενον, μάλα χεიმῶνος ὄντος. Τὴν μὲν οὖν δι' Ἐλευθερῶν ὁδὸν Χαβρίας ἔχων Ἀθηναίων πελταστὰς ἐφύλαττεν· ὁ δὲ Κλεόμβροτος ἀνέβαινε κατὰ τὴν εἰς Πλαταιὰς φέρουσαν. Προϊόντες δὲ οἱ πελτασταὶ περιτυγχάνουσιν ἐπὶ τῷ ἄκρῳ φυλάττουσι τοῖς ἐκ τοῦ ἀνακειοῦ λελυμένοις, ὡς περὶ ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα οὔσι. Καὶ τούτους μὲν ἅπαντας, εἰ μὴ τις ἐξέφυγεν, οἱ πελτασταὶ ἀπέκτειναν· αὐτὸς δὲ κατέβαινε πρὸς τὰς Πλαταιὰς, ἔτι φιλίας οὔσας.

46. Ξενοφῶντα Ἑλληνικά (ΣΤ', 1, 5-6)

Ὑστερα ἀπό τὴν Ἀνταλκίδεια Εἰρήνη μὲ τοὺς γνωστούς ὄρους της, ἔφθα-

σαν στη Σπάρτη μηνύματα για την επεκτατική δραστηριότητα που εκδηλωνόταν σε διάφορες ελληνικές περιοχές (από τους Θηβαίους στη Βοιωτία, από τον Ίάσονα στη Θεσσαλία). Στα πλαίσια αυτά εντάσσεται η άφιξη του Φαρσάλιου Πολυδάμα στη Σπάρτη, όπου αναφέρει πως του μίλησε ο Ίάσων και εκθέτει την άπειλή που επικρέμαται γι' αυτόν από την πλευρά του Ίάσονα.

Ὅτι μὲν, ὃ Πολυδάμα, καὶ ἄκουσαν τὴν ὑμετέραν πόλιν [Φάρσαλον] δυναίμην ἂν παραστήσασθαι ἕξεστί σοι ἐκ τῶνδε λογίζεσθαι. Ἐγὼ γάρ, ἔφη, ἔχω μὲν Θετταλίας τὰς πλείστας καὶ μεγίστας πόλεις συμμάχους· κατεστρεψάμην δ' αὐτὰς ὑμῶν σὺν αὐταῖς τὰ ἐναντία ἐμοὶ στρατευομένων. Καὶ μὴν οἴσθᾳ γε ὅτι ξένους ἔχω μισθοφόρους εἰς ἑξακισχιλίους, οἷς, ὡς ἐγὼ οἶμαι, οὐδεμία πόλις δύναται ἂν βραδίως μάχεσθαι. Ἀριθμὸς μὲν γάρ, ἔφη, καὶ ἄλλοθεν οὐκ ἂν ἐλάττων ἐξέλθοι· ἀλλὰ τὰ μὲν ἐκ τῶν πόλεων στρατεύματα τοὺς μὲν προεληλυθότας ἤδη ταῖς ἡλικίαις ἔχει, τοὺς δ' οὐπω ἀκμάζοντας. Σωμασκοῦσί γε μὴν μάλα ὀλίγοι τινὲς ἐν ἐκάστη πόλει· παρ' ἐμοὶ δὲ οὐδεὶς μισθοφορεῖ, ὅστις μὴ ἱκανὸς ἐστὶν ἐμοὶ ἴσα πονεῖν. Αὐτὸς δ' ἐστὶ, λέγειν γὰρ χρὴ πρὸς ὑμᾶς τάληθῆ, καὶ τὸ σῶμα μάλα εὖρωστος καὶ ἄλλως φιλόπονος. Καὶ τοίνυν τῶν παρ' αὐτῷ πείραν λαμβάνει καθ' ἐκάστην ἡμέραν· ἠγεῖται γὰρ σὺν τοῖς ὄπλοις καὶ ἐν τοῖς γυμνασίοις καὶ ὅταν πῆ στρατεύηται. Καὶ οὐδ' ἂν ὄρᾳ φιλοπόνως καὶ φιλοκινδύνως ἔχοντας πρὸς τοὺς πολέμους, τιμᾷ τοὺς μὲν διμοιρίαις, τοὺς δὲ τριμοιρίαις, τοὺς δὲ καὶ τετραμοιρίαις, καὶ ἄλλοις δώροις, καὶ νόσων γε θεραπείαις καὶ περὶ ταφᾶς κόσμῳ· ὥστε πάντες ἴσασιν οἱ παρ' ἐκείνῳ ξένοι ὅτι ἡ πολεμικὴ αὐτοῖς ἀρετὴ ἐντιμωτάτον τε βίον καὶ ἀφθονώτατον παρέχεται.

47. Ξενοφώντα *Ἑλληνικά* (ΣΤ', 1, 14-15)

Ὁ ἴδιος ὁ Φαρσάλιος Πολυδάμας, γιὰ τὸν ὁποῖο γίνεται λόγος στὸ προηγούμενο θέμα, μιλώντας στη Σπάρτη γιὰ τὸν κίνδυνο πού ἀπειλεῖ τὴ Θεσσαλία καὶ τὴ Φάρσαλο (καὶ κατ' ἐπέκταση τὴ σπαρτιατικὴ ἡγεμονία) τελειώνει μὲ ὅσα ἀκολουθοῦν:

Περὶ τούτων δὴ ἐγὼ ἦκω πρὸς ὑμᾶς καὶ λέγω πάντα ὅσα ἐκεῖ αὐτὸς τε ὄρῳ καὶ ἐκείνου ἀκήκοα. Καὶ νομίζω οὕτως ἔχειν, ὃ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, ὡς εἰ μὲν ἐπέμψετε ἐκέῖσε δύναμιν μὴ ἐμοὶ μόνον ἀλλὰ καὶ τοῖς ἄλ-

λοις Θετταλοῖς ἰκανὴν δοκεῖν εἶναι πρὸς Ἰάσονα πολεμεῖν, ἀποστήσονται αὐτοῦ αἱ πόλεις· πᾶσαι γὰρ φοβοῦνται ὅποι ποτὲ προβήσεται ἢ τοῦ ἀνδρὸς δύναμις· εἰ δὲ νεοδαμώδεις καὶ ἄνδρα ἰδιώτην οἴσθετε ἀρκέσειν, συμβουλεύω ἡσυχίαν ἔχειν. Εὖ γὰρ ἴστε, πρὸς τε μεγάλην ἔσται βῶμην ὁ πόλεμος, καὶ πρὸς ἄνδρα ὃς φρόνιμος μὲν οὕτω στρατηγός ἐστιν ὡς ὅσα τε λανθάνειν καὶ ὅσα φθάνειν καὶ ὅσα βιάζεσθαι ἐπιχειρεῖ οὐ μάλᾳ ἀφαιμαρτάνει. Ἰκανὸς γάρ ἐστι καὶ νυκτὶ ὄσαπερ ἡμέρᾳ χρῆσθαι, καὶ ὅταν σπεύδῃ, ἄριστον καὶ δεῖπνον ποιησάμενος ἅμα πονεῖσθαι. Οἴεται δὲ καὶ ἀναπαύεσθαι χρῆναι, ὅταν ἀφίκηται ἐνθ' ἂν ὥρμημένος ἦ καὶ διαπράξῃται ἢ δεῖ· καὶ τοὺς μεθ' αὐτοῦ δὲ ταῦτα εἴθικεν. Ἐπίσταται δὲ καὶ ὅταν ἐπιπονήσαντες ἀγαθὸν τι πράξωσιν οἱ στρατιῶται, ἐκπλήσῃ τὰς γνώμας αὐτῶν· ὥστε καὶ τοῦτο μεμαθήκασι πάντες οἱ μετ' αὐτοῦ, ὅτι ἐκ τῶν πόνων καὶ τὰ μαλακὰ γίνονται.

48. Ξενοφώντα *Ἑλληνικά* (ΣΤ', 2, 8-11)

Πάλι μέσα στό κλίμα ἀναταραχῆς καί ἀνυπακοῆς στήν ἡγεμονία τῆς Σπάρτης – ὅστερα ἀπό τήν Ἀνταλκίδεια Εἰρήνη – ζανάρχισαν ἐχθροπραξίες καί σχηματίστηκαν ἀντίπαλες παρατάξεις, ὅπως στίς παραμονές τοῦ πελοποννησιακοῦ πολέμου· πάλι ἡ Κέρκυρα ἐγινε ἐπίκεντρο ἐχθροπραξιῶν καί διπλωματικῆς δραστηριότητος· οἱ Κερκυραῖοι πολιορκοῦνται ἀπό τοὺς Λακεδαίμονιους καί τοὺς συμμάχους καί στέλνουν πρεσβεῖα στήν Ἀθήνα.

Ἐπολιόρκει μὲν δὴ οὕτω τὴν πόλιν. Ἐπεὶ δὲ οἱ Κερκυραῖοι ἐκ μὲν τῆς γῆς οὐδὲν ἐλάμβανον διὰ τὸ κρατεῖσθαι κατὰ γῆν, κατὰ θάλατταν δὲ οὐδὲν εἰσῆγετο αὐτοῖς διὰ τὸ ναυκρατεῖσθαι, ἐν πολλῇ ἀπορίᾳ ἦσαν· καὶ πέμποντες πρὸς τοὺς Ἀθηναίους βοηθεῖν τε ἐδέοντο καὶ ἐδίδασκον ὡς μέγα μὲν ἀγαθὸν ἀποβάλοιεν ἂν, εἰ Κερκύρας στερηθεῖεν, τοῖς δὲ πολεμίοις μεγάλην ἂν ἰσχὴν προσβάλοιεν· ἐξ οὐδεμιᾶς γὰρ πόλεως πλὴν γε Ἀθηναίων οὔτε ναῦς οὔτε χρήματα πλείω ἂν γενέσθαι. Ἐτι δὲ κεῖσθαι τὴν Κέρκυραν ἐν καλῷ μὲν τοῦ Κορινθιακοῦ κόλπου καὶ τῶν πόλεων αἱ ἐπὶ τοῦτον καθήκουσιν, ἐν καλῷ δὲ τοῦ τὴν Λακωνικὴν χώραν βλέπτειν, ἐν καλλίστῳ δὲ τῆς τε ἀντιπέρας Ἠπείρου καὶ τοῦ εἰς Πελοπόννησον ἀπὸ Σικελίας παράπλου. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Ἀθηναῖοι ἐνόμισαν ἰσχυρῶς ἐπιμελητέον εἶναι, καὶ στρατηγὸν πέμπουσι Κτησικλέα εἰς ἐξακο-

σίους ἔχοντα πελταστάς, Ἀλκέτου δὲ ἐδεήθησαν συνδιαβιβάσαι τούτους. Καί οὗτοι μὲν νυκτὸς διακομισθέντες πρὸς τῆς χώρας εἰσηλθόντες εἰς τὴν πόλιν. Ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἐξήκοντα ναῦς πληροῦν, Τιμόθεον δ' αὐτῶν στρατηγὸν ἐχειροτόνησαν.

49. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (ΣΤ', 2, 15-16)

Συνέχεια τοῦ παραπάνω περιστατικοῦ· οἱ Κερκυραῖοι πολιορκοῦνται καί, περιμένοντας βοήθεια ἀπὸ τῆν Ἀθήνα, υποφέρουν, ἀλλὰ καί ἀμύνονται σθεναρά.

Ἐν δὲ τούτῳ τῷ χρόνῳ οἱ Κερκυραῖοι οὕτω σφόδρα ἐπέινων, ὥστε διὰ τὸ πλῆθος τῶν αὐτομολούντων ἐκήρυξεν ὁ Μνάσιππος πεπρᾶσθαι ὅστις αὐτομολοίη. Ἐπεὶ δὲ οὐδὲν ἤττον ἠτομόλουν, τελευτῶν καὶ μαστιγῶν ἀπέπεμπεν. Οἱ μέντοι ἔνδοθεν τοὺς γε δούλους οὐκ ἐδέχοντο πάλιν εἰς τὸ τεῖχος, ἀλλὰ πολλοὶ ἐξω ἀπέθνησκον. Ὁ δ' αὖ Μνάσιππος ὁρῶν ταῦτα, ἐνόμιζέ τε ὅσον οὐκ ἤδη ἔχειν τὴν πόλιν καὶ περὶ τοὺς μισθοφόρους ἐκαινούργει, καὶ τοὺς μὲν τινὰς αὐτῶν ἀπομίσθους ἐπεποιήκει, τοῖς δὲ <μέν>ουσι καὶ δυοῖν ἤδη μνηοῖν ὄφειλε τὸν μισθόν, οὐκ ἀπορῶν, ὡς ἐλέγετο, χρημάτων· καὶ γὰρ τῶν πόλεων αἱ πολλαὶ αὐτῷ ἀργύριον ἀντὶ τῶν ἀνδρῶν ἔπεμπον, ἅτε καὶ διαποντίου τῆς στρατείας οὐσης.

50. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (ΣΤ', 3, 4-5)

Ἐνῶ συνεχιζόταν ὁ ἀγώνας τῆς Θήβας ἐναντίον τῆς Σπάρτης, οἱ Ἀθηναῖοι, διαπιστώνοντας ὅτι δὲν τοὺς συνέφερε πιά ἡ συμμαχία τους με τοὺς Θηβαίους, ἔστειλαν πρέσβεις στὴ Σπάρτη γιὰ νὰ συνάψουν εἰρήνη μαζί της. Ἡ περικοπή εἶναι ἡ ἀρχὴ τοῦ λόγου ἐνός ἀπὸ τοὺς ἀπεσταλμένους τῶν Ἀθηναίων, τοῦ πλούσιου Καλλία.

Ὁ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, τὴν μὲν προξενίαν ὑμῶν οὐκ ἐγὼ μόνος, ἀλλὰ καὶ πατὴρ πατῆρ πατρῶν ἔχων παρεδίδου τῷ γένει. Βούλομαι δὲ καὶ τοῦτο ὑμῖν δηλῶσαι, ὡς ἔχουσα ἡ πόλις διατελεῖ πρὸς ἡμᾶς. Ἐκεῖνη γάρ,

ὅταν μὲν πόλεμος ᾗ, στρατηγοὺς ἡμᾶς αἰρεῖται, ὅταν δὲ ἡσυχίας ἐπιθυμήσῃ, εἰρηνοποιοὺς ἡμᾶς ἐκπέμπει. Κἀγὼ πρόσθεν δις ἤδη ἦλθον περὶ πολέμου καταλύσεως, καὶ ἐν ἀμφοτέραις ταῖς πρεσβείαις διεπραξάμην καὶ ὑμῖν καὶ ἡμῖν εἰρήνην· νῦν δὲ τρίτον ἤκω, καὶ ἡγοῦμαι πολὺ δικαιότερα νῦν ἂν διαλλαγῆς τυχεῖν. Ὅρῳ γὰρ οὐκ ἄλλα μὲν ὑμῖν, ἄλλα δὲ ἡμῖν δοκούντα, ἀλλ' ὑμᾶς τε ἀχθομένους καὶ ἡμᾶς τῇ Πλαταιῶν καὶ Θεσπιῶν ἀναιρέσει. Πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς τὰ αὐτὰ γινώσκοντας φίλους μᾶλλον ἀλλήλοισι ἢ πολεμίους εἶναι; καὶ σωφρόνων μὲν δήπου ἐστὶ μηδὲ εἰ μικρὰ τὰ διαφέροντα εἶη πόλεμον ἀναιρεῖσθαι.

51. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (ΣΤ', 5, 38-40)

Ὅταν οἱ Θηβαῖοι μέ τον Ἐπαμεινώνδα ἐφθασαν στά πρόθυρα τῆς Σπάρτης, ἀντιπρόσωποι τῶν Σπαρτιατῶν καὶ ἄλλων Πελοποννησίων ἦλθαν στήν Ἀθήνα γιά νά παρακινήσουν τοὺς Ἀθηναίους νά λάβουν μέρος μαζί τους στόν πόλεμο κατά τῆς Θήβας. Ἡ ἐνότητα ἀποτελεῖ τήν ἀρχή τοῦ λόγου τοῦ Φλιάσιου ἀπεσταλμένου Προκλή.

Ὅτι μὲν, ὃ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ ἐκποδῶν γένοιντο Λακεδαιμόνιοι, ἐπὶ πρώτους ἂν ὑμᾶς στρατεύσαιεν οἱ Θηβαῖοι, πᾶσιν οἴμαι τοῦτο δῆλον εἶναι· τῶν γὰρ ἄλλων μόνους ἂν ὑμᾶς οἴονται ἐμποδῶν γενέσθαι τοῦ ἄρξαι αὐτοὺς τῶν Ἑλλήνων. Εἰ δ' οὕτως ἔχει, ἐγὼ μὲν οὐδὲν μᾶλλον Λακεδαιμονίοις ἂν ὑμᾶς ἡγοῦμαι στρατεύσαντας βοηθῆσαι ἢ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. Τὸ γὰρ δυσμενεῖς ὄντας ὑμῖν Θηβαίους καὶ ὁμόρους οἰκοῦντας ἡγεμόνας γενέσθαι τῶν Ἑλλήνων πολὺ οἴμαι χαλεπότερον ἂν ὑμῖν φανῆναι ἢ ὅποτε πόρρω τοὺς ἀντιπάλους εἶχετε. Συμφορώτερόν γε μεντὰν ὑμῖν αὐτοῖς βοηθήσατε ἐν ᾧ ἔτι εἰσὶν οἱ συμμαχοῖεν ἂν ἢ εἰ ἀπολομένων αὐτῶν μόνου ἀναγκάζοισθε διαμάχεσθαι πρὸς τοὺς Θηβαίους. Εἰ δέ τινες φοβοῦνται μὴ ἔάν νῦν ἀναφύγωσιν οἱ Λακεδαιμόνιοι, ἔτι ποτὲ πράγματα παρέχωσιν ὑμῖν, ἐνθυμήθητε ὅτι οὐχ οὖς ἂν εὖ ἀλλ' οὖς ἂν κακῶς τις ποιῆ φοβεῖσθαι δεῖ μὴ ποτε μέγα δυνασθῶσιν. Ἐνθυμεῖσθαι δὲ καὶ τάδε χρή, ὅτι κτᾶσθαι μὲν τι ἀγαθὸν καὶ ἰδιώταις καὶ πόλεσι προσήκει, ὅταν ἐρρωμενέστατοι ᾖσιν, ἵνα ἔχωσιν, ἔάν ποτ' ἀδύνατοι γένωνται, ἐπικουρίαν τῶν προπεπονημένων.

52. Ξενοφώντα, Ἑλληνικά (ΣΤ', 5, 45-47)

Ἡ ἐνότητα εἶναι μιὰ ἄλλη περικοπή ἀπὸ τὸ λόγο τοῦ Φλιάσιου ἀπεσταλμένου Προκλή στὴν ἐκκλησία τοῦ δήμου τῆς Ἀθήνας (κοίταξε τὴν εἰσαγωγή στὴν προηγούμενη ἐνότητα).

Ἐγὼ δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρόσθεν μὲν ἀκούων ἐξήλουν τήνδε τὴν πόλιν ὅτι πάντας καὶ τοὺς ἀδικουμένους καὶ τοὺς φοβουμένους ἐνθάδε καταφεύγοντας ἐπικουρίας ἤκουον τυγχάνειν· νῦν δ' οὐκέτ' ἀκούω, ἀλλ' αὐτὸς ἦδη παρὼν ὄρω Λακεδαιμονίους τε τοὺς ὀνομαστοτάτους καὶ μετ' αὐτῶν τοὺς πιστοτάτους φίλους αὐτῶν πρὸς ὑμᾶς τε ἤκοντας καὶ δεομένους αὖ ὑμῶν ἐπικουρήσαι. Ὅρω δὲ καὶ Θηβαίους, οἱ τότε οὐκ ἔπεισαν Λακεδαιμονίους ἐξανδραποδίσασθαι ὑμᾶς, νῦν δεομένους ὑμῶν περιδεῖν ἀπολομένους τοὺς σώσαντας ὑμᾶς. Τῶν μὲν οὖν ὑμετέρων προγόνων κалὸν λέγεται, ὅτε τοὺς Ἀργεῖων τελευτήσαντας ἐπὶ τῇ Καδμείᾳ οὐκ εἶσαν ἀτάφους γενέσθαι· Ὑμῖν δὲ πολὺ κάλλιον ἂν γένοιτο, εἰ τοὺς ἔτι ζῶντας Λακεδαιμονίων μήτε ὕβρισθῆναι μήτε ἀπολέσθαι ἐάσατε. Καλοῦ γε μὴν κάκεινου ὄντος, ὅτε σχόντες τὴν Εὐρυσθέως ὕβριν διεσώσατε τοὺς Ἑρακλέους παῖδας, πῶς οὐ καὶ ἐκείνου τόδε κάλλιον, εἰ μὴ μόνον τοὺς ἀρχηγέτας, ἀλλὰ καὶ ὄλην τὴν πόλιν περισώσατε; Πάντων δὲ κάλλιστον, εἰ ψήφῳ ἀκινδύνῳ σωσάντων ὑμᾶς τότε τῶν Λακεδαιμονίων, νῦν ὑμεῖς σὺν ὄπλοις τε καὶ διὰ κινδύνων ἐπικουρήσετε αὐτοῖς.

53. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (Ζ', 3-6)

Ἡ δημηγορία αὕτη εἶναι τὸ κατηγορητήριο τῶν ἀρχόντων τῆς Θήβας ἐναντίον τῶν ἀριστοκρατικῶν Σικυωνίων πού σκότωσαν μέσα στὴν ἀκρόπολη τῶν Θηβῶν, μπροστά στά μάτια τῶν ἀρχῶν τῆς πόλης, τὸ συμπατριώτη τους Εὐφρονα, ὁ ὁποῖος χωρὶς κανένα ἐνδοιασμό δενόταν στό ἄρμα τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας (ἄλλοτε τῶν Σπαρτιατῶν, ἄλλοτε τῶν Θηβαίων), γιὰ νά κρατήσῃ τὴν ἐξουσία τοῦ τυράννου στή Σικυώνα, κατὰ τὴν πολυτάραχη ἐποχὴ τοῦ ἀνταγωνισμοῦ Θηβῶν-Σπάρτης.

Ἔγωγε ἄνδρες πολῖται, ἡμεῖς τουτουσί τοὺς ἀποκτείναντας Εὐφρονα διώκομεν περὶ θανάτου, ὀρῶντες ὅτι οἱ μὲν σώφρονες οὐδὲν δήπου ἄδικον

οὐδὲ ἀνόσιον ποιοῦσιν, οἱ δὲ πονηροὶ ποιοῦσι μὲν, λανθάνειν δὲ πειρῶνται, οὗτοι δὲ τοσοῦτον πάντας ἀνθρώπους ὑπερβεβλήκασι τόλμη τε καὶ μιαιρία ὥστε παρ' αὐτάς τε τὰς ἀρχάς καὶ παρ' αὐτοὺς ὑμᾶς τοὺς κυρίου οὐστυνας δεῖ ἀποθνήσκειν καὶ οὐστυνας μὴ, αὐτογνωμονήσαντες ἀπέκτειναν τὸν ἄνδρα. Εἰ οὖν μὴ δώσουσι τὴν ἐσχάτην δίκην, τίς ποτε πρὸς τὴν πόλιν θαρρῶν πορεύσεται; Τί δὲ πείσεται ἡ πόλις, εἰ ἐξέσται τῷ βουλομένῳ ἀποκτεῖναι πρὶν δηλῶσαι ὄτου ἕνεκα ἦκει ἕκαστος; Ἡμεῖς μὲν δὴ τούτους διώκομεν ὡς ἀνοσιωτάτους καὶ ἀδικωτάτους καὶ ἀνομοτάτους καὶ πλεῖστον δὴ ὑπεριδόντας τῆς πόλεως· ὑμεῖς δὲ ἀκηκοότες, ὁποίας τινὸς ὑμῖν δοκοῦσιν ἄξιοι εἶναι δίκης, ταύτην αὐτοῖς ἐπίθετε.

54. Ξενοφώντα Ἑλληνικά (Ζ', 4, 8-9)

Στὴν περίοδο τῶν ἀγώνων τῆς Θήβας ἐναντίον τῆς Σπάρτης οἱ Κορινθιοί, πού ἦταν σύμμαχοι τῶν Σπαρτιατῶν, εἶχαν ἐξαντληθεῖ ἀπὸ τὸν πόλεμο καὶ γι' αὐτὸ ἀποφάσισαν νὰ ζητήσουν ἀπὸ τοὺς Θηβαίους εἰρήνην. Γιὰ τὸ σκοπὸ αὐτὸ ἔστειλαν πρέσβεις τοὺς στὴ Σπάρτη, νὰ παρακαλέσουν τοὺς Σπαρτιάτες νὰ τοὺς ἐπιτρέψουν νὰ συνάψουν χωριστὴ εἰρήνη μὲ τοὺς Θηβαίους. Ἡ ἐνότητα ἀναφέρεται στὴν ὁμιλία τῶν Κορινθίων ἀπεσταλμένων καὶ στὴν ἀπάντηση τῶν Σπαρτιατῶν.

Ἡμεῖς, ὧ ἄνδρες Λακεδαιμόνιοι, πρὸς ὑμᾶς πάρεσμεν ὑμέτεροι φίλοι, καὶ ἀξιούμεν, εἰ μὲν τινα ὄρατε σωτηρίαν ἡμῖν, ἔαν διακαρτερῶμεν πολεμοῦντες, διδάξαι καὶ ἡμᾶς· εἰ δὲ ἀπόρως γινώσκετε ἔχοντα τὰ ἡμέτερα, εἰ μὲν καὶ ὑμῖν συμφέρει, ποιήσασθαι μεθ' ἡμῶν τὴν εἰρήνην· ὡς οὐδὲ μετ' οὐδένων ἂν ἦδιον ἢ μεθ' ὑμῶν σωθεῖημεν· εἰ μέντοι ὑμεῖς λογίζεσθε συμφέρειν ὑμῖν πολεμεῖν, δεόμεθα ὑμῶν ἔἴσασι ἡμᾶς εἰρήνην ποιήσασθαι. Σωθέντες μὲν γὰρ ἴσως ἂν αὐθις ἔτι ποτὲ ἐν καιρῷ ὑμῖν γενοίμεθα· ἔαν δὲ νῦν ἀπολώμεθα, δῆλον ὅτι οὐδέποτε χρήσιμοι ἔτι ἐσόμεθα. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ Λακεδαιμόνιοι τοῖς τε Κορινθίοις συνεβούλευον τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων ἐπέτρεψαν τοῖς μὴ βουλομένοις σὺν ἑαυτοῖς πολεμεῖν ἀναπαύεσθαι· αὐτοὶ δ' ἔφασαν πολεμοῦντες πράξειν ὅ τι ἂν τῷ θεῷ φίλον ἦ· ὑφίσεσθαι δὲ οὐδέποτε, ἦν παρὰ τῶν πατέρων παρέλαβον Μεσσήνην, ταύτης στερηθῆναι.

55. Ξενοφώντα *Τέρων* (2, 6-9)

Στό ἔργο γίνεται συζήτηση ἀνάμεσα στόν τύραννο τῶν Συρακουσῶν *Τέρωνα* καί τόν ποιητή *Σιμωνίδη* σχετική μέ τίς διαφορές τοῦ τυραννικοῦ ἀπό τόν ιδιωτικό βίο. Στήν ἐνότητα περιγράφεται ἡ γεμάτη φόβο καί ἄγχος ζωή τῶν τυράννων.

Ἐγὼ δὲ πεπειραμένος σαφῶς οἶδα, ὦ *Σιμωνίδη*, καί λέγω σοι, ὅτι οἱ τύραννοι τῶν μεγίστων ἀγαθῶν ἐλάχιστα μετέχουσι, τῶν δὲ μεγίστων κακῶν πλείστα κέκτηνται. Αὐτίκα γάρ εἰ μὲν εἰρήνη δοκεῖ μέγα ἀγαθὸν τοῖς ἀνθρώποις εἶναι, ταύτης ἐλάχιστον τοῖς τυράννοις μέτεστιν· εἰ δὲ πόλεμος μέγα κακόν, τούτου πλείστον μέρος οἱ τύραννοι μετέχουσι. Εὐθύς γάρ τοῖς μὲν ἰδιώταις, ἂν μὴ ἡ πόλις αὐτῶν κοινὸν πόλεμον πολεμῆ, ἔξεστιν ὅποι ἂν βούλωνται πορεύεσθαι μηδὲν φοβούμενους, μὴ τις αὐτοὺς ἀποκτείνῃ, οἱ δὲ τύραννοι πάντες πανταχῆ ὥς διὰ πολεμίας πορεύονται. Αὐτοὶ γε γοῦν ὠπλισμένοι οἶονται ἀνάγκην εἶναι διάγειν καί ἄλλους ὀπλοφόρους αἰεὶ συμπεριάγεσθαι.

Ἐπειτα δὲ οἱ μὲν ἰδιῶται, ἔὰν καὶ στρατεύωνταὶ ποι εἰς πολεμίαν, ἀλλ' οὖν ἐπειδὰν γε ἔλθωσιν οἴκαδε, ἀσφάλειαν σφίσις ἠγοῦνται εἶναι, οἱ δὲ τύραννοι, ἐπειδὰν εἰς τὴν ἑαυτῶν πόλιν ἀφίκωνται, τότε ἐν πλείστοις πολέμοις ἴσασιν ὄντες.

56. Ξενοφώντα *Κύρου Ἀνάβαση* (Β', 6, 21-26)

Ἵστερα ἀπὸ τῆ μάχης στά *Κούναξα* καί τὸ θάνατο τοῦ *Κύρου*, οἱ *Πέρσες* μέ δόλο τοῦ *Τισσαφέρνη* σκότωσαν τοὺς στρατηγούς τῶν *Μυρίων*, ὥστε οἱ Ἕλληνες νά μείνουν χωρὶς ἀρχηγούς καί νά παραδοθοῦν στόν Ἀρταξέρξη. Ὁ *Ξενοφῶν* βρίσκει τὴν εὐκαιρία νά δώσει τοὺς χαρακτηρισμούς τῶν πέντε δολοφονημένων στρατηγῶν, ἕνας ἀπὸ τοὺς ὁποίους ἦταν ὁ *Μένων* ὁ *Θεσσαλός*.

Μένων δὲ ὁ *Θεσσαλός* δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν μὲν πλουτεῖν ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι, ἵνα πλείω κερδαίνοι· φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν μὴ διδοίη δίκην. Ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοίη συντομωτάτην

ᾤετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ ἐπιορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἀληθές τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. Στέργων δὲ φανερός μὲν ἦν οὐδένα, ὅτῳ δὲ φαίη φίλος εἶναι, τούτῳ ἐνδηλος ἐγίγνετο ἐπιβουλεῦον. Καὶ πολεμίου μὲν οὐδενὸς κατεγέλα, τῶν δὲ συνόντων πάντων ὡς καταγελῶν ἀεὶ διελέγετο. Καὶ τοῖς μὲν τῶν πολεμιῶν κτήμασιν οὐκ ἐπεβούλευε· χαλεπὸν γὰρ ᾤετο εἶναι τὰ τῶν φυλαττομένων λαμβάνειν· τὰ δὲ τῶν φίλων μόνος ᾤετο εἰδέναι ῥᾶστον ὃν ἀφύλακτα λαμβάνειν. Καὶ ὄσους μὲν αἰσθάνοιτο ἐπιόρκους καὶ ἀδίκους ὡς εὖ ὀπλισμένους ἐφοβεῖτο, τοῖς δὲ ὁσίοις καὶ ἀληθείαν ἀσκοῦσιν ὡς ἀνάνδροις ἐπειρᾶτο χρῆσθαι. Ὡσπερ δὲ τις ἀγάλλεται ἐπὶ θεοσεβείᾳ καὶ ἀληθείᾳ καὶ δικαιοσύνῃ, οὕτω Μένων ἡγάλλετο τῷ ἐξαπατᾶν δύνασθαι, τῷ πλάσασθαι ψεύδη, τῷ φίλους διαγελάειν· τὸν δὲ μὴ πανοῦργον τῶν ἀπαιδευτῶν ἀεὶ ἐνόμιζεν εἶναι.

57. Ξενοφῶντα Κύρου Ἀνάβαση (Δ, 2, 1-4)

Ἡ περικοπὴ μᾶς δίνει μιὰ εἰκόνα ἀπὸ τούτους κινδύνους καὶ τίς ταλαιπωρίες τῶν Μυρίων καθὼς πορεύονταν μέσα ἀπὸ τὴν ἐχθρική χώρα τῶν Καρδούχων ἐπιστρέφοντας στὴν πατρίδα.

Καὶ ἦν μὲν δείλη, οἱ δ' ἐκέλευον αὐτοὺς ἐμφαγόντας πορεύεσθαι. Καὶ τὸν ἡγεμόνα δῆσαντες παραδιδόασιν αὐτοῖς, καὶ συντίθενται τὴν μὲν νύκτα, ἣν λάβωσι τὸ ἄκρον, τὸ χωρίον φυλάττειν, ἅμα δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῇ σάλπιγγι σημαίνειν· καὶ τοὺς μὲν ἄνω ὄντας ἵεναι ἐπὶ τοὺς κατέχοντας τὴν φανεράν ἔκβασιν, αὐτοὶ δὲ συμβοηθήσειν ἐκβαίνοντες ὡς ἂν δύνωνται τάχιστα. Ταῦτα συνθέμενοι οἱ μὲν ἐπορεύοντο πλῆθος ὡς δισχίλιοι· καὶ ὕδωρ πολὺ ἦν ἐξ οὐρανοῦ· Ξενοφῶν δὲ ἔχων τοὺς ὀπισθοφύλακας ἡγεῖτο πρὸς τὴν φανεράν ἔκβασιν, ὅπως ταύτῃ τῇ ὁδῷ οἱ πολέμοι προσέχοιεν τὸν νοῦν καὶ ὡς μάλιστα λάθοιεν οἱ περιόντες. Ἐπεὶ δὲ ἦσαν ἐπὶ χαράδρᾳ οἱ ὀπισθοφύλακες ἦν ἔδει διαβάντας πρὸς τὸν ὄρθιον ἐκβαίνειν, τηνικαῦτα ἐκύλινδον οἱ βάρβαροι ὀλοιστρόχους ἀμαξιαίους καὶ μείζους καὶ ἐλάτους, οἱ φερόμενοι πρὸς τὰς πέτρας παίοντες διεσφενδονῶντο· καὶ παντάπασιν οὐδὲ πελάσαι οἶδον τ' ἦν τῇ εἰσόδῳ. Ἐνιοὶ δὲ τῶν λοχαγῶν, εἰ μὴ ταύτῃ δύναιτο, ἄλλῃ ἐπειρῶντο· καὶ ταῦτα ἐποίουν μέχρι σκότος ἐγένετο· ἐπεὶ δὲ ᾤοντο ἀφανεῖς εἶναι ἀπίοντες, τότε ἀπῆλθον ἐπὶ τὸ δεῖπνον· ἐτύγχανον δὲ καὶ ἀνάριστοι ὄντες αὐτῶν οἱ ὀπισθοφυλακήσαντες.

58. Ξενοφώντα Κύρου Ἀνάβαση (ΣΤ', 3, 12-15)

Οἱ Μύριοι, ἐπιστρέφοντας στήν πατρίδα, ἔφτασαν στό λιμάνι τῆς Κάλπης. Τότε οἱ Ἀρκάδες ἐπέδραμαν σέ κοντινά χωριά καί κομποπόλεις γιά τροφίμα καί λαφυραγωγία. Δέχτηκαν ἐπίθεση ὁμως ἀπό ἐχθρούς κατά τήν ὁποία σκοτώθηκαν ἀρκετοί· τελικά βρέθηκαν πολιορκημένοι σ' ἓνα λόφο. Ὁ Ξενοφῶν, μόλις πληροφορήθηκε τά συμβάντα, κάλεσε τούς στρατιῶτες καί τούς μίλησε. Ἡ ἐνότητα εἶναι ἀπό τήν ἀρχή τῆς ὁμιλίας του.

Ἄνδρες στρατιῶται, τῶν Ἀρκάδων οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπὶ λόφου τινὸς πολιορκοῦνται. Νομίζω δ' ἐγωγε, εἰ ἐκεῖνοι ἀπολοῦνται, οὐδ' ἡμῖν εἶναι οὐδεμίαν σωτηρίαν, οὕτω μὲν πολλῶν ὄντων <τῶν> πολεμίων, οὕτω δὲ τεθαρρηκότων. Κράτιστον οὖν ἡμῖν ὡς τάχιστα βοηθεῖν τοῖς ἀνδράσιν, ὅπως εἰ ἔτι εἰσὶ σῶοι, σὺν ἐκείνοις μαχώμεθα καὶ μὴ μόνοι λειφθέντες μόνοι καὶ κινδυνεύωμεν. Ἡμεῖς γάρ ἀποδραίημεν ἂν οὐδαμοὶ ἐνθένδε· πολλή μὲν γάρ, ἔφη, εἰς Ἡράκλειαν πάλιν ἀπιέναι, πολλή δὲ εἰς Χρυσόπολιν διελθεῖν· οἱ δὲ πολέμιοι πλησίον· εἰς Κάλπης δὲ λιμένα, ἐνθα Χειρίσοφον εἰκάζομεν εἶναι, εἰ σέσωσται, ἐλαχίστη ὁδός. Ἀλλὰ δὴ ἐκεῖ μὲν οὔτε πλοῖα ἐστὶν οἷς ἀποπλευσοῦμεθα, μένουσι δὲ αὐτοῦ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐστὶ τὰ ἐπιτήδεια. Τῶν δὲ πολιορκουμένων ἀπολομένων σὺν τοῖς Χειρισόφου μόνοις κάκιόν ἐστι διακινδυνεύειν ἢ τῶνδε σωθέντων πάντας εἰς ταῦτόν ἐλθόντας κοινῇ τῆς σωτηρίας ἔχεσθαι.

59. Ξενοφώντα Κύρου Ἀνάβαση (Ζ', 6, 21-24)

Οἱ Μύριοι μετὰ τήν «κάθοδό» τους πέρασαν ἀπὸ τῆ Μ. Ἀσία στὴ Θράκη, ὅπου γιά ἓνα διάστημα προσλήφθηκαν ὡς μισθοφόροι ἀπὸ τὸν ἡγεμόνα Σεύθη. Ἐπειδὴ ὁμως ὁ Σεύθης δὲν τηροῦσε τίς ὑποσχέσεις του, ὁ Ξενοφῶν τὸν συνάντησε καί τοῦ μίλησε. Ἡ περικοπὴ εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς ὁμιλίας του.

Οὐδὲν ἀπαιτήσων, ὦ Σεύθη, πάρειμι, ἀλλὰ διδάξων, ἦν δύνωμαι, ὡς οὐ δικαίως μοι ἠχθῆσθης ὅτι ὑπὲρ τῶν στρατιωτῶν ἀπήτουν σε προθύμως ἢ ὑπέσχου αὐτοῖς· σοὶ γάρ ἐγωγε οὐχ ἦττον ἐνόμιζον σύμφορον εἶναι ἀποδοῦναι ἢ ἐκείνοις ἀπολαβεῖν. Πρῶτον μὲν γάρ οἶδα μετὰ τοὺς θεοὺς εἰς τὸ φανερόν σε τούτους καταστήσαντας, ἐπεὶ γε βασιλέα σε ἐποίησαν πολ-

λῆς χώρας καὶ πολλῶν ἀνθρώπων· ὥστε οὐχ οἶόν τέ σοι λανθάνειν οὔτε ἦν τι καλόν οὔτε ἦν τι αἰσχρὸν ποιήσης. Τοιούτῳ δὲ ὄντι ἀνδρὶ μέγα μὲν μοι ἐδόκει εἶναι μὴ δοκεῖν ἀχαρίστως ἀποπέμψασθαι ἀνδρας εὐεργέτας, μέγα δὲ εὖ ἀκούειν ὑπὸ ἑξακισχιλίων ἀνθρώπων, τὸ δὲ μέγιστον μηδαμῶς ἄπιστον σαυτὸν καταστήσαι ὃ τι λέγοις. Ὅρῳ γὰρ τῶν μὲν ἀπίστων ματαιοὺς καὶ ἀδυνάτους καὶ ἀτίμους τοὺς λόγους πλανωμένους· οἱ δ' ἂν φανεροὶ ὄσιν ἀλήθειαν ἀσκοῦντες, τούτων οἱ λόγοι, ἦν τι δέωνται, οὐδὲν μείον δύνανται ἀνύσασθαι ἢ ἄλλων ἢ βία· ἦν τέ τινας σωφρονίζειν βούλωνται, γινώσκω τὰς τούτων ἀπειλὰς οὐχ ἦττον σωφρονιζούσας ἢ ἄλλων τὸ ἤδη κολάζειν· ἦν τέ τῷ τι ὑπισχνῶνται οἱ τοιοῦτοι ἄνδρες, οὐδὲν μείον διαπράττονται ἢ ἄλλοι παραχρῆμα διδόντες.

60. Ξενοφῶντα Κύρου Ἀνάβαση (Ζ', 6, 33-36)

Ἐνῶ οἱ Μύριοι βρίσκονται στή Θράκη, ὅπου ὡς μισθοφόροι βοήθησαν τὸν τοπικὸ ἡγεμόνα Σεύθη νὰ ἀποκτήσει σημαντικὴ ἐξουσία, ἐρχεται ὁ Λακεδαιμόνιος Θίβρων καὶ τοὺς προτείνει νὰ περάσουν μαζί του στή Μ. Ἀσία, γιὰ νὰ πολεμήσουν τὸν Τισσαφέρην. Τότε ὀρισμένοι στρατιῶτες κατηγοροῦσαν τὸν Ξενοφῶντα ὅτι ἦταν ὑπεύθυνος γιὰ τὴν καθυστέρηση τῆς καταβολῆς τῆς ἀμοιβῆς τους ἀπὸ τὸν Σεύθη καὶ αὐτὸς νιώθει τὴν ἀνάγκη νὰ ἀπολογηθεῖ.

Ἄγετε δὴ πρὸς θεῶν καὶ τὰ ἐμὰ σκέψασθε ὡς ἔχει. Ἐγὼ γὰρ ὅτε μὲν πρότερον ἀπῆα οἴκαδε, ἔχων μὲν ἔπαινον πολὺν πρὸς ὑμῶν ἀπεπορευόμεν, ἔχων δὲ δι' ὑμᾶς καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων εὐκλειαν. Ἐπιστευόμεν δὲ ὑπὸ Λακεδαιμονίων· οὐ γὰρ ἂν με ἔπεμπον πάλιν πρὸς ὑμᾶς. Νῦν δὲ ἀπέρχομαι πρὸς μὲν Λακεδαιμονίους ὑφ' ὑμῶν διαβεβλημένος, Σεύθη δὲ ἀπηχθημένος ὑπὲρ ὑμῶν, ὃν ἤλπιζον εὖ ποιήσας μεθ' ὑμῶν ἀποστροφῆν καὶ ἐμοὶ καλὴν καὶ παισίν, εἰ γένοιτο, καταθήσεσθαι. Ὑμεῖς δ', ὑπὲρ ὧν ἐγὼ ἀπήχθημαί τε πλεῖστα καὶ ταῦτα πολὺ κρείττοσιν ἐμαυτοῦ, πραγματευόμενός τε οὐδὲ νῦν πῶ πέπαυμαι ὃ τι δύναμαι ἀγαθὸν ὑμῖν, τοιαύτην ἔχετε γνώμην περὶ ἐμοῦ. Ἄλλ' ἔχετε μὲν με οὔτε φεύγοντα λαβόντες οὔτε ἀποδιδράσκοντα. Ἦν δὲ ποιήσητε ἃ λέγετε, ἴστε ὅτι ἄνδρα κατακεκονότες ἔσεσθε πολλὰ μὲν δὴ πρὸ ὑμῶν ἀγρυπνήσαντα, πολλὰ δὲ σὺν ὑμῖν πονήσαντα καὶ κινδυνεύσαντα καὶ ἐν τῷ μέρει καὶ παρὰ τὸ μέρος,

θεῶν δ' ἔλεων ὄντων καὶ τρόπαια βαρβάρων πολλὰ δὴ σὺν ὑμῖν στησάμενον.

61. Ξενοφώντα *Κύρου Παιδεία* (E, 3, 30-32)

Στὴν Κύρου Παιδεία ὁ Ξενοφῶν περιγράφει τὴν ἀγωγή καὶ τὰ πολεμικὰ κατορθώματα τοῦ βασιλιᾶ τῆς Περσίας Κύρου τοῦ πρεσβύτερου. Στὴν περιγραφή ὁ Κύρος μιλάει στοὺς στρατιῶτες του. Ὁ Γαδάτας, γιὰ τὸν ὁποῖο γίνεται λόγος, εἶναι σύμμαχος του. Τὸν ἐπαινεῖ, γιατί πρὶν ἀπὸ λίγο ζήτησε ἀπὸ τὸν ἴδιο νὰ τοῦ ἐπιτρέψει νὰ σπεύσει στὴ χώρα του, γιὰ νὰ τὴν ὑπερασπίσει ἀπὸ ἐπιδρομὴ τῶν Ἀσσυρίων.

Ἄνδρες σύμμαχοι, Γαδάτας διέπραξεν ἃ δοκεῖ πᾶσιν ἡμῖν πολλοῦ ἄξια εἶναι, καὶ ταῦτα πρὶν καὶ ὅτιοῦν ἀγαθὸν ὑφ' ἡμῶν παθεῖν. Νῦν δὲ ὁ Ἀσσύριος εἰς τὴν χώραν αὐτοῦ ἐμβαλεῖν ἀγγέλλεται, δῆλον ὅτι ἅμα μὲν τιμωρεῖσθαι αὐτὸν βουλόμενος, ὅτι δοκεῖ ὑπ' αὐτοῦ μεγάλα βεβλάφθαι· ἅμα δὲ ἴσως κάκεῖνο ἐννοεῖται ὡς εἰ οἱ μὲν πρὸς ἡμᾶς ἀφιστάμενοι μηδὲν ὑπ' ἐκείνου κακὸν πείσονται, οἱ δὲ σὺν ἐκείνῳ ὄντες ὑφ' ἡμῶν ἀπολοῦνται, ὅτι τάχα οὐδένα εἰκὸς σὺν αὐτῷ βουλήσεσθαι εἶναι. Νῦν οὖν, ὧ ἄνδρες, καλὸν τι ἂν μοι δοκοῦμεν ποιῆσαι, εἰ προθύμως Γαδάτα βοηθήσαιμεν ἀνδρὶ εὐεργετῇ· καὶ ἅμα δίκαια ποιοῖμεν ἂν χάριν ἀποδιδόντες· ἀλλὰ μὴν καὶ σύμφορα γ' ἂν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πράξαιμεν ἡμῖν αὐτοῖς. Εἰ γὰρ πᾶσι φαινοίμεθα τοὺς μὲν κακῶς ποιοῦντας νικᾶν πειρώμενοι κακῶς ποιοῦντες, τοὺς δ' εὐεργετοῦντας ἀγαθοῖς ὑπερβαλλόμενοι, εἰκὸς ἐκ τῶν τοιούτων φίλους μὲν πολλοὺς ἡμῖν βούλεσθαι γίγνεσθαι, ἐχθρὸν δὲ μηδένα ἐπιθυμεῖν εἶναι.

62. Ξενοφώντα *Λακεδαιμονίων Πολιτεία* (9, 1-4)

Ὁ Ξενοφῶν, θαυμαστής τῆς Σπάρτης, στὴ Λακεδαιμονίων Πολιτεία ἐξηγεῖ τοὺς λόγους τοῦ μεγαλείου τῆς. Ἐνα ἀπὸ τὰ μέτρα τοῦ Λυκούργου ἦταν καὶ ὁ στιγματισμὸς τοῦ αἰσχροῦ βίου.

Ἄξιον δὲ τοῦ Λυκούργου καὶ τόδε ἀγασθῆναι, τὸ κατεργάσασθαι ἐν τῇ

πόλει αἰρετώτερον εἶναι τὸν καλὸν θάνατον ἀντὶ τοῦ αἰσχροῦ βίου· καὶ γὰρ δὴ ἐπισκοπῶν τις ἂν εὖροι μείους ἀποθνήσκοντας τούτων ἢ τῶν ἐκ τοῦ φοβεροῦ ἀποχωρεῖν αἰρουμένων. Ὡς τάληθές εἰπεῖν καὶ ἔπεται τῇ ἀρετῇ τὸ σώζεσθαι εἰς τὸν πλείω χρόνον μᾶλλον ἢ τῇ κακία· καὶ γὰρ βῶων καὶ ἡδίων καὶ εὐπορωτέρα καὶ ἰσχυροτέρα. Δῆλον δὲ ὅτι καὶ εὐκλεια μάλιστα ἔπεται τῇ ἀρετῇ· καὶ γὰρ συμμαχεῖν πῶς πάντες τοῖς ἀγαθοῖς βούλονται.

Ἡ μέντοι ὥστε ταῦτα γίνεσθαι ἐμηχανήσατο, καὶ τοῦτο καλὸν μὴ παραλιπεῖν. Ἐκεῖνος τοίνυν σαφῶς παρεσκεύασε τοῖς μὲν ἀγαθοῖς εὐδαιμονίαν, τοῖς δὲ κακοῖς κακοδαιμονίαν. Ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πόλεσιν ὄποιον τις κακὸς γένηται, ἐπὶ κλησὶν μόνον ἔχει κακὸς εἶναι, ἀγοράζει δὲ ἐν τῷ αὐτῷ ὁ κακὸς τάγαθῷ καὶ κἀθηται καὶ γυμνάζεται, ἂν βούληται· ἐν δὲ τῇ Λακεδαιμονίᾳ πᾶς μὲν ἂν τις αἰσχυνηθεῖ τὸν κακὸν σύσκηνον παραλαβεῖν, πᾶς δ' ἂν ἐν παλαίσματι συγγυμναστήν.

63. Ξενοφῶντα Οἰκονομικός (5, 7-12)

Ὁ Ξενοφῶν, πού εἶχε ἀσχοληθεῖ στή ζωὴ του μέ τὴν οἰκιακὴ οἰκονομία καὶ τῇ διαχείριση κτημάτων, στό ἔργο του αὐτό παρουσιάζει τὸ Σωκράτη νά καθορίζει τὴν ἔννοια τῆς οἰκονομίας καὶ νά ἀναπτύσσει τὴν ἄποψη ὅτι ἡ γεωργία εἶναι ἡ βάση τῆς ἀτομικῆς εὐτυχίας καὶ κάθε ἀξιόλογου πολιτισμοῦ.

Παρορμᾶ δὲ τι καὶ εἰς τὸ ἀρήγειν σὺν ὄπλοις τῇ χώρᾳ καὶ ἡ γῆ τοὺς γεωργοὺς ἐν τῷ μέσῳ τοὺς καρποὺς τρέφουσα τῷ κρατοῦντι λαμβάνειν. Καὶ δραμεῖν δὲ καὶ βαλεῖν καὶ πηδησαι τίς ἰκανωτέρους τέχνη γεωργίας παρέχεται; τίς δὲ τοῖς ἐργαζομένοις πλείω τέχνη ἀντιχαρίζεται; τίς δὲ ἡδίων τὸν ἐπιμελόμενον δέχεται προτείνουσα προσιόντι λαβεῖν ὃ τι χρῆζει; τίς δὲ ξένους ἀφθονώτερον δέχεται; χειμάσαι δὲ πυρὶ ἀφθόνῳ καὶ θερμοῖς λουτροῖς ποῦ πλείων εὐμάρεια ἢ ἐν χώρῳ τῶ; ποῦ δὲ ἡδίων θερίσαι ὕδασι τε καὶ πνεύμασι καὶ σκιαῖς ἢ κατ' ἀγρόν; τίς δὲ ἄλλη θεοῖς ἀπαρχὰς πρεπωδεστέρας παρέχει ἢ ἑορτὰς πληρεστέρας ἀποδεικνύει; τίς δὲ οἰκέταις προσφιλεστέρα ἢ γυναικὶ ἡδίων ἢ τέκνοις ποθεινότερα ἢ φίλοις εὐχαριστοτέρα; ἔμοι μὲν θαυμαστὸν δοκεῖ εἶναι εἴ τις ἐλεύθερος ἄνθρωπος ἢ κτημᾶ τι τούτου ἡδίων κέκτηται ἢ ἐπιμέλειαν ἡδῖω τινὰ ταύτης ἠῦρηκεν ἢ ὠφελιμωτέραν εἰς τὸν βίον. Ἔτι δὲ ἡ γῆ θεὸς οὖσα τοὺς δυναμένους κα-

ταμανθάνειν καὶ δικαιοσύνην διδάσκει· τοὺς γὰρ ἄριστα θεραπεύοντας αὐτὴν πλεῖστα ἀγαθὰ ἀντιποιεῖ.

64. Πλάτωνα Ἀλκιβιάδης Α (105 α-ε)

Ὁ πλατωνικός διάλογος Ἀλκιβιάδης Α ἔχει ὡς κεντρικό θέμα τὴ διερεύνηση τῆς φύσης τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὑπογραμμίζει τὴ σημασία τῆς αὐτογνωσίας (γινῶθι σαυτόν) καὶ τῆς παιδείας γιὰ τοὺς πολιτικούς ἡγέτες. Ἡ ἐνότητα τοῦ ἀκολουθεῖ βρίσκεται στὸν πρόλογο τοῦ διαλόγου.

Νῦν δ' ἕτερ' αὖ κατηγορήσω διανοήματα σά πρὸς αὐτὸν σέ, ᾧ καὶ γνώση ὅτι προσέχων γέ σοι τὸν νοῦν διατετέλεκα. Δοκεῖς γάρ μοι, εἴ τίς σοι εἴποι θεῶν· “ὦ Ἀλκιβιάδη, πότερον βούλει ζῆν ἔχων ἢ νῦν ἔχεις, ἢ αὐτίκα τεθνάναι εἰ μὴ σοι ἐξέσται μεῖζω κτήσασθαι;” δοκεῖς ἂν μοι ἐλέσθαι τεθνάναι· ἀλλὰ νῦν ἐπὶ τίνι δὴ ποτε ἐλπίδι ζῆς, ἐγὼ φράσω. Ἥγη ἔαν θᾶπτον εἰς τὸν Ἀθηναίων δῆμον παρέλθης – τοῦτο δ' ἔσεσθαι μάλα ὀλίγων ἡμερῶν – παρελθὼν οὖν ἐνδείξεσθαι Ἀθηναίοις ὅτι ἀξίος εἶ τιμᾶσθαι ὡς οὔτε Περικλῆς οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς τῶν πρόποτε γενομένων, καὶ τοῦτ' ἐνδειξάμενος μέγιστον δυνήσεσθαι ἐν τῇ πόλει, ἐὰν δ' ἐνθάδε μέγιστος ᾦς, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις Ἑλλησι, καὶ οὐ μόνον ἐν Ἑλλησιν, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς βαρβάροις, ὅσοι ἐν τῇ αὐτῇ ἡμῖν οἰκοῦσιν ἠπειρῶ. Καὶ εἰ αὖ σοι εἴποι ὁ αὐτὸς οὗτος θεὸς ὅτι αὐτοῦ σε δεῖ δυναστεύειν ἐν τῇ Εὐρώπῃ, διαβῆναι δὲ εἰς τὴν Ἀσίαν οὐκ ἐξέσται σοι οὐδὲ ἐπιθέσθαι τοῖς ἐκεῖ πράγμασιν, οὐκ ἂν αὖ μοι δοκεῖς ἐθέλειν οὐδ' ἐπὶ τούτοις μόνοις ζῆν, εἰ μὴ ἐμπλήσεις τοῦ σου ὀνόματος καὶ τῆς σῆς δυνάμεως πάντας ὡς ἔπος εἰπεῖν ἀνθρώπους.

65. Πλάτωνα Ζ' Ἐπιστολή, (326 b-d)

Στὴ σημαντικότερη ἀπ' ὅλες, τῇ Ζ' ἐπιστολῇ του, ὁ Πλάτων ἀναφέρει τίς περιπέτειές του μέ τὸν τύραννο τῶν Συρακουσῶν Διονύσιο τὸ νεώτερο καὶ τὸ θεῖο του Δίωνα, στὴν προσπάθειά του νὰ πραγματοποιήσει τὴ βασικὴ του θέση: ὁ κυβερνήτης-φιλόσοφος εἶναι ὁ μόνος ἰκανὸς νὰ φέρει τὴν εὐτυ-

χία σέ μιά πολιτεία. Στην έπιστολή αυτή ο Πλάτων παραθέτει καί πολλά αὐτοβιογραφικά στοιχεία.

Κακῶν οὖν οὐ λήξειν τὰ ἀνθρώπινα γένη, πρὶν ἂν ἦ τὸ τῶν φιλοσοφούντων ὀρθῶς γε καὶ ἀληθῶς γένος εἰς ἀρχὰς ἔλθῃ τὰς πολιτικάς ἢ τὸ τῶν δυναστευόντων ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκ τινος μοίρας θείας ὄντως φιλοσοφία.

Ταύτην δὴ τὴν διάνοιαν ἔχων εἰς Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν ἦλθον, ὅτε πρῶτον ἀφικόμην. Ἐλθόντα δέ με ὁ ταύτη λεγόμενος αὖ βίος εὐδαιμών, Ἰταλιωτικῶν τε καὶ Συρακουσίων τραπεζῶν πλήρης οὐδαμῆ οὐδαμῶς ἤρεσεν, δὶς τε τῆς ἡμέρας ἐμπιπλάμενον ζῆν καὶ μηδέποτε κοιμώμενον μόνον νύκτωρ, καὶ ὅσα τούτῳ ἐπιτηδεύματα συνέπεται τῷ βίῳ· ἐκ γὰρ τούτων τῶν ἐθῶν οὐτ' ἂν φρόνιμος οὐδεὶς ποτε γενέσθαι τῶν ὑπὸ τὸν οὐρανὸν ἀνθρώπων ἐκ νέου ἐπιτηδεύων δύναίτο – οὐχ οὕτως θαυμαστῆ φύσει κραθῆσεται – σῶφρων δὲ οὐδ' ἂν μελλήσαι ποτὲ γενέσθαι, καὶ δὴ καὶ περὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς ὁ αὐτὸς λόγος ἂν εἴη, πόλις τε οὐδεμία ἂν ἡμερήσαι κατὰ νόμους οὐδ' οὐστινασοῦν ἀνδρῶν οἰομένων ἀναλίσκειν μὲν δεῖν πάντα εἰς ὑπερβολάς, ἀργῶν δὲ εἰς ἅπαντα ἡγουμένων αὖ δεῖν γίνεσθαι πλὴν ἐς εὐωχίας καὶ πότους.

66. Πλάτωνα Μενέξενος (247 a-c)

Τὸ ἀπόσπασμα ἀνήκει στό κεφάλαιο τοῦ ἐπιτάφιου λόγου (πού ἀποτελεῖ τό κύριο μέρος τοῦ Μενέξενου), στό ὁποῖο ὁ ρήτορας ἀπευθύνεται στά παιδιά τῶν νεκρῶν, γιά νά τά προτρέψει νά γίνουν «πολλῶν κάρρονες» τῶν πατέρων τους. Μάλιστα, γιά νά γίνει πειστικότερος, παρουσιάζει τό μέρος αὐτό τοῦ λόγου ὡς ὑστατή παραγγελία τῶν νεκρῶν πρός τά παιδιά τους.

Πᾶσα τε ἐπιστήμη χωριζομένη δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς πανουργία, οὐ σοφία φαίνεται. Ὡν ἔνεκα καὶ πρῶτον καὶ ὑστατον καὶ διὰ παντός πᾶσαν πάντως προθυμίαν πειρᾶσθε ἔχειν ὅπως μάλιστα μὲν ὑπερβαλεῖσθε καὶ ἡμᾶς καὶ τοὺς πρόσθεν εὐκλεία· εἰ δὲ μή, ἴστε ὡς ἡμῖν, ἂν μὲν νικῶμεν ὑμᾶς ἀρετῆ, ἢ νίκη αἰσχύνην φέρει, ἢ δὲ ἦττα, ἐὰν ἠττώμεθα, εὐδαιμονίαν. μάλιστα δ' ἂν νικῶμεθα καὶ ὑμεῖς νικῶητε, εἰ παρασκευάσασθε τῇ τῶν προγόνων δόξῃ μὴ καταχρησόμενοι μηδ' ἀναλώσοντες αὐτήν,

γνόντες ὅτι ἀνδρὶ οἰομένῳ τί εἶναι οὐκ ἔστιν αἴσχιον οὐδὲν ἢ παρέχειν ἑαυτὸν τιμώμενον μὴ δι' ἑαυτὸν ἀλλὰ διὰ δόξαν προγόνων. Εἶναι μὲν γὰρ τιμὰς γονέων ἐκγόνοις καλὸς θησαυρὸς καὶ μεγαλοπρεπής· χρῆσθαι δὲ καὶ χρημάτων καὶ τιμῶν θησαυρῶ, καὶ μὴ τοῖς ἐκγόνοις παραδιδόναι, αἰσχρὸν καὶ ἄνανδρον, ἀπορία ἰδίων αὐτοῦ κτημάτων τε καὶ εὐδοξιῶν. Καὶ ἐὰν μὲν ταῦτα ἐπιτηδεύσητε, φίλοι παρὰ φίλους ἡμᾶς ἀφίξεσθε, ὅταν ὑμᾶς ἡ προσήκουσα μοῖρα κοιμίσῃ· ἀμελήσαντας δὲ ὑμᾶς καὶ κακισθέντας οὐδεὶς εὐμενῶς ὑποδέξεται.

67. Πλάτωνα Μίνως (315 b-d)

Ὁ σύντομος πλατωνικός διάλογος Μίνως ἀποτελεῖ ἓνα εἶδος εἰσαγωγῆς στό μεγάλο ἔργο Νόμοι, καθὼς ὡς θέμα του ἔχει τὸν ὀρισμὸ τῆς ἔννοιας τοῦ νόμου καὶ τὴν ἔξαρση τοῦ νομοθετικοῦ ἔργου τοῦ Μίνωα.

ΕΤ. Ἀλλὰ τοῦτό γε, ὃ Σώκρατες, οὐ χαλεπὸν γνῶναι, ὅτι οὔτε οἱ αὐτοὶ αἰεὶ τοῖς αὐτοῖς νόμοις χρῶνται ἄλλοι τε ἄλλοις. Ἐπεὶ αὐτίκα ἡμῖν μὲν οὐ νόμος ἔστιν ἀνθρώπους θύειν ἀλλ' ἀνόσιον, Καρχηδόνοι δὲ θύουσιν ὡς ὄσιον ὃν καὶ νόμιμον αὐτοῖς, καὶ ταῦτα ἔνοιοι αὐτῶν καὶ τοὺς αὐτῶν ὑεῖς τῷ Κρόνῳ, ὡς ἴσως καὶ σὺ ἀκήκοας. Καὶ μὴ ὅτι βάρβαροι ἀνθρωποὶ ἡμῶν ἄλλοις νόμοις χρῶνται, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐν τῇ Λυκαίᾳ οὗτοι καὶ οἱ τοῦ Ἀθάμαντος ἐκγονοὶ οἴας θυσίας θύουσιν Ἕλληνες ὄντες. Ὡσπερ καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς οἴσθα πού καὶ αὐτὸς ἀκούων οἴοις νόμοις ἐχρώμεθα πρὸ τοῦ περὶ τοὺς ἀποθανόντας, ἱερεῖά τε προσφάττοντες πρὸ τῆς ἐκφορᾶς τοῦ νεκροῦ καὶ ἐγχυτιστρίας μεταπεμπόμενοι· οἱ δ' αὖ ἐκείνων ἔτι πρότεροι αὐτοῦ καὶ ἑβαστον ἐν τῇ οἰκίᾳ τοὺς ἀποθανόντας· ἡμεῖς δὲ τούτων οὐδὲν ποιοῦμεν. Μυρία δ' ἂν τις ἔχοι τοιαῦτα εἰπεῖν· πολλὴ γὰρ εὐρυχωρία τῆς ἀποδείξεως ὡς οὔτε ἡμεῖς ἡμῖν αὐτοῖς αἰεὶ κατὰ ταῦτα νομίζομεν οὔτε ἄλλῃλοις οἱ ἀνθρωποὶ.

68. Πλάτωνα Νόμοι (A, 631 b-d)

Τὰ πρῶτα δύο ἀπὸ τὰ δώδεκα βιβλία ἀποτελοῦν τὸ εἰσαγωγικὸ μέρος τοῦ ἐκτενέστερου ἔργου τοῦ Πλάτωνα, τῶν Νόμων. Ἡ παράγραφος πού ἀ-

κολουθεῖ ἀνήκει στό πρῶτο μέρος τοῦ Α΄ βιβλίου, ὅπου ἐξετάζεται ἄν σκοπὸς τῆς νομοθεσίας εἶναι μόνο ἡ καλλιέργεια τῆς ἀνδρείας τῶν πολιτῶν ἢ ἡ ὀλοκληρωμένη ἀρετή.

ΑΘ. “Ὡ ξένε,” ἐχρῆν εἰπεῖν, “οἱ Κρητῶν νόμοι οὐκ εἰσὶν μάτην διαφερόντως ἐν πᾶσιν εὐδόκιμοι τοῖς Ἑλλησιν· ἔχουσιν γὰρ ὀρθῶς, τοὺς αὐτοῖς χρωμένους εὐδαίμονας ἀποτελοῦντες. Πάντα γὰρ τὰγαθὰ πορίζουσιν. Διπλᾶ δὲ ἀγαθὰ ἐστίν, τὰ μὲν ἀνθρώπινα, τὰ δὲ θεῖα· ἡρτηται δ’ ἐκ τῶν θεῶν θάτερα, καὶ ἐὰν μὲν δέχηται τις τὰ μείζονα πόλις, κτᾶται καὶ τὰ ἐλάττονα, εἰ δὲ μή, στέρεται ἀμοῖν. Ἔστι δὲ τὰ μὲν ἐλάττονα ὧν ἡγεῖται μὲν ὑγεία, κάλλος δὲ δεῦτερον, τὸ δὲ τρίτον ἰσχύς εἰς τε δρόμον καὶ εἰς τὰς ἄλλας πάσας κινήσεις τῷ σώματι, τέταρτον δὲ διή πλοῦτος οὐ τυφλὸς ἀλλ’ ὀξὺ βλέπων, ἄνπερ ἅμ’ ἔπηται φρονήσει· ὃ δὴ πρῶτον αὐτῶν θεῶν ἡγεμονοῦν ἐστίν ἀγαθῶν, ἡ φρόνησις, δεῦτερον δὲ μετὰ νοῦ σώφρων ψυχῆς ἕξις, ἐκ δὲ τούτων μετ’ ἀνδρείας κραθέντων τρίτον ἄν εἴη δικαιοσύνη, τέταρτον δὲ ἀνδρεία. Ταῦτα δὲ πάντα ἐκείνων ἔμπροσθεν τέτακται φύσει, καὶ διή καὶ τῷ νομοθέτῃ τακτέον οὕτως.

69. Πλάτωνα *Πολιτεία* (327 a-c)

Πρόκειται γιὰ τὴν ἀρχὴν τοῦ προοιμίου τοῦ πρῶτου περισπούδαστου ἔργου τῆς πλατωνικῆς δημιουργίας, τῆς Πολιτείας. Τὸ α΄ βιβλίο ἔχει αὐτοτέλεια καὶ ἡ συζήτηση στρέφεται γύρω ἀπὸ τὴν ἐννοια τῆς δικαιοσύνης.

Κατέβην χθὲς εἰς Πειραιᾶ μετὰ Γλαῦκωνος τοῦ Ἀρίστωνος προσευξόμενός τε τῇ θεῷ καὶ ἅμα τὴν ἑορτὴν βουλόμενος θεάσασθαι τίνα τρόπον ποιήσουσιν ἅτε νῦν πρῶτον ἄγοντες. Καλὴ μὲν οὖν μοι καὶ ἡ τῶν ἐπιχωρίων πομπὴ ἔδοξεν εἶναι, οὐ μόντοι ἦττον ἐφαίνετο πρέπειν ἢν οἱ Θραῖκες ἐπεμπον. Προσευξάμενοι δὲ καὶ θεωρήσαντες ἀπῆμεν πρὸς τὸ ἄστυ. Κατιδὼν οὖν πόρρωθεν ἡμᾶς οἴκαδε ὠρμημένους Πολέμαρχος ὁ Κεφάλου ἐκέλευσε δραμόντα τὸν παῖδα περιμεῖναι ἐκελεῦσαι. Καί μου ὀπισθεν ὁ παῖς λαβόμενος τοῦ ἱματίου, Κελεῦει ὑμᾶς, ἔφη, Πολέμαρχος περιμεῖναι. Καὶ ἐγὼ μετεστράφην τε καὶ ἠρόμην ὅπου αὐτὸς εἶη. Οὗτος, ἔφη, ὀπισθεν προσέρχεται· ἀλλὰ περιμένετε. Ἄλλὰ περιμενοῦμεν, ἦ δ’ ὅς ὁ Γλαῦκων.

Καὶ ὀλίγῳ ὕστερον ὃ τε Πολέμαρχος ἦκε καὶ Ἀδείμαντος ὁ τοῦ Γλαῦ-

κωνος ἀδελφός καί Νικήρατος ὁ Νικίου καί ἄλλοι τινές ὡς ἀπὸ τῆς πομπῆς.

Ὁ οὖν Πολέμαρχος ἔφη· ὦ Σώκρατες, δοκεῖτέ μοι πρὸς ἅστου ὠρμηθῆσθαι ὡς ἀπιόντες.

Οὐ γὰρ κακῶς δοξάζεις, ἦν δ' ἐγώ.

Ὅρας οὖν ἡμᾶς, ἔφη, ὅσοι ἐσμέν;

Πῶς γὰρ οὐ;

Ἦ τοῖνυν τούτων, ἔφη, κρείττους γένησθε ἢ μένετ' αὐτοῦ.

Οὐκοῦν, ἦν δ' ἐγώ, ἔτι ἐν λείπεται, τὸ ἦν πείσωμεν ὑμᾶς ὡς χρητὴς ἡμᾶς ἀφεῖναι;

Ἦ καὶ δύναισθ' ἄν, ἦ δ' ὅς, πείσαι μὴ ἀκούοντας;

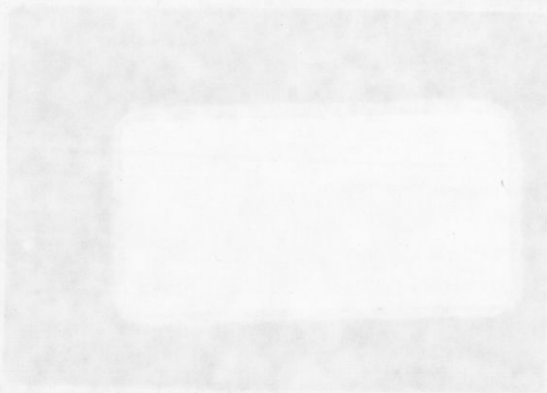
Οὐδαμῶς, ἔφη ὁ Γλαῦκων.

Ὅς τοῖνυν μὴ ἀκουσομένων, οὕτω διανοεῖσθε.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

	σελίδα
Είσαγωγικό σημείωμα	5
Μεθοδολογικές οδηγίες	7
Κατάλογος συντακτικῶν φαινομένων	11
Θέματα ἀπό ἀρχαίους Ἑλληνες συγγραφεῖς	13
1. Αἰσχίνης, Κατὰ Κτησιφῶντος, 1-2	13
2. Ἀνδοκίδης, Περί Μυστηρίων, 96-97	13
3. Δημοσθένης, Κατὰ Ἀνδροτίωνος, 45-46	14
4. Δημοσθένης, Κατὰ Τιμοκράτους, 212-214	15
5. Δημοσθένης, Περί τοῦ στεφάνου, 257-258	16
6. Δημοσθένης, Περί τῶν ἐν Χερρονήσῳ, 13-16	16
7. Θουκυδίδης, Ἱστορία, Α, 58	17
8. Θουκυδίδης, Ἱστορία, Α, 103	18
9. Θουκυδίδης, Ἱστορία, Α, 118.3-Α 119	18
10. Θουκυδίδης, Ἱστορία, Β, 11	19
11. Θουκυδίδης, Ἱστορία, Ε, 9	19
12. Θουκυδίδης, Ἱστορία, Ζ, 24	20
13. Ἴσοκράτης, Ἀρχίδαμος, 11-13	21
14. Ἴσοκράτης, Πανηγυρικός, 28-30	22
15. Λυσίας, Δήμου Καταλύσεως Ἀπολογία, 15-16	22
16. Λυσίας, Ἐπιτάφιος, 4-5	23
17. Λυσίας, Ἐπιτάφιος, 11-13	24
18. Λυσίας, Ἐπιτάφιος, 17-19	24
19. Λυσίας, Ἐπιτάφιος, 27-29	25
20. Λυσίας, Ἐπιτάφιος, 44-46	25
21. Λυσίας, Ἐπιτάφιος, 77-79	26
22. Λυσίας, Κατὰ Ἀγοράτου, 1-2	27
23. Λυσίας, Κατὰ Ἀγοράτου, 36-38	28
24. Λυσίας, Κατὰ Ἀγοράτου, 74-76	28
25. Λυσίας, Κατὰ Ἀγοράτου, 92-93	29
26. Λυσίας, Κατὰ Ἀλκιβιάδου Α΄, 16-17	29
27. Λυσίας, Κατὰ Ἐργοκλέους, 1-3	30
28. Λυσίας, Ὀλυμπικός, 1-3	31
29. Λυσίας, Ὀλυμπικός, 7-8	31
30. Λυσίας, Περί Πολιτείας, 9-11	32

31. Λυσίας, Ὑπὲρ Καλλίου Ἱεροσ. Ἀπολογία, 1-3	33
32. Ξενοφῶν, Ἀπολογία Σωκράτη, 22-23	33
33. Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα, Α.2.9-11	34
34. Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα, Γ.7.1-3	35
35. Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα, Γ.9.1-3	35
36. Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα, Δ.1.3-4	36
37. Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα, Δ.4.15-16	37
38. Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα, Δ.6.7-8	38
39. Ξενοφῶν, Ἀπομνημονεύματα, Δ.8.11	38
40. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, Α.1. 27-28	39
41. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, Β.2. 16-19	40
42. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, Β.4. 40-42	41
43. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, Ε.2. 1-2	41
44. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, Ε.2. 14-15	42
45. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, Ε.4. 13-14	43
46. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, ΣΤ.1. 5-6	43
47. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, ΣΤ.1. 14-15	44
48. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, ΣΤ.2. 8-11	45
49. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, ΣΤ.2. 15-16	46
50. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, ΣΤ.3. 4-5	46
51. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, ΣΤ.5. 38-40	47
52. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, ΣΤ.5. 45-47	48
53. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, Ζ.3.6	48
54. Ξενοφῶν, Ἑλληνικά, Ζ.4. 8-9	49
55. Ξενοφῶν, Ἱέρων, 2.6-9	50
56. Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις, Β.6. 21-26	50
57. Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις, Δ.2. 1-4	51
58. Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις, ΣΤ.3. 12-15	52
59. Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις, Ζ.6. 21-24	52
60. Ξενοφῶν, Κύρου Ἀνάβασις, Ζ.6. 33-36	53
61. Ξενοφῶν, Κύρου Παιδεία, Ε.3. 30-32	54
62. Ξενοφῶν, Λακεδαιμονίων Πολιτεία, 9. 1-4	54
63. Ξενοφῶν, Οἰκονομικός, 5, 7-12	55
64. Πλάτων, Ἀλκιβιάδης Α, 105 a-c	56
65. Πλάτων, Ἐπιστολή Ζ', 326 b-d	56
66. Πλάτων, Μενέξενος, 247 a-c	57
67. Πλάτων, Μίνως, 315 b-d	58
68. Πλάτων, Νόμοι, 631 b-d	58
69. Πλάτων, Πολιτεία, 327 a-c	59

31. Αισίας, Ὑψίς Καλῶν ἔργα, Ἀσολογία, Γ-3	33
32. Ξενοφών, Ἀπολογία Σωκράτη, ΔΔ 23	33
33. Ξενοφών, Ἀπομνημονεύματα, Α 19-11	34
34. Ξενοφών, Ἀπομνημονεύματα, Γ 7-13	35
35. Ξενοφών, Ἀπομνημονεύματα, Γ 8-13	35
36. Ξενοφών, Ἀπομνημονεύματα, Δ 1-11	36
37. Ξενοφών, Ἀπομνημονεύματα, Δ 4-17-18	37
38. Ξενοφών, Ἀπομνημονεύματα, Δ 6-7-8	38
39. Ξενοφών, Ἀπομνημονεύματα, Δ 8-11	38
40. Ξενοφών, Ἑλληνικά, Α 1, 27-28	39
41. Ξενοφών, Ἑλληνικά, Β 2, 16-19	40
42. Ξενοφών, Ἑλληνικά, Β 4, 10-12	41
43. Ξενοφών, Ἑλληνικά, Β 2, 1-2	41
44. Ξενοφών, Ἑλληνικά, Β 2, 14-15	42
45. Ξενοφών, Ἑλληνικά, Β 4, 12-14	43
46. Ξενοφών, Ἑλληνικά, ΣΤ 1, 1-4	43
47. Ξενοφών, Ἑλληνικά, ΣΤ 1, 14-15	44
48. Ξενοφών, Ἑλληνικά, ΣΤ 2, 7-11	45
49. Ξενοφών, Ἑλληνικά, ΣΤ 2, 12-16	46
50. Ξενοφών, Ἑλληνικά, ΣΤ 3, 4-5	46
51. Ξενοφών, Ἑλληνικά, ΣΤ 3, 39-40	47
52. Ξενοφών, Ἑλληνικά, ΣΤ 3, 43-47	48
53. Ξενοφών, Ἑλληνικά, Ζ 1, 3-6	48
54. Ξενοφών, Ἑλληνικά, Ζ 4, 4-9	49
55. Ξενοφών, Ἑσπέρ, 2, 6-9	50
56. Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις, Β 6, 31-36	52
57. Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις, Δ 2, 1-4	54
58. Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις, ΣΤ 3, 12-15	55
59. Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις, Ζ 6, 21-24	57
60. Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις, Ζ 6, 33-36	57
61. Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις, Η 1, 1-4	58
62. Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις, Η 1, 11-14	59
63. Ξενοφών, Κύρου Ἀνάβασις, Η 1, 17-18	60
64. Πλάτων, Ἀλκυονίδες, 127d	66
65. Πλάτων, Ἐπιστολὴ Πρὸς Ἐμμανουήλ, 325c	67
66. Πλάτων, Μένων, 80a	67
67. Πλάτων, Μένων, 80b	68

024000025207

ΕΚΔΟΣΗ Α' 1978 (XI) - ΑΝΤΙΤΥΠΑ 6.000 - ΣΥΜΒΑΣΗ 3116/10.11.1978
 ΣΤΟΙΧΕΙΟΘ. - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔ.: «ΓΡΑΦΙΚΑΙ ΤΕΧΝΑΙ Ι. ΜΑΚΡΗΣ Α.Ε.»

